

DZIENNIK BYDGOSKI

Wychodzi codziennie z wyjątkiem niedziel i świąt.
Do „Dziennika” dołącza się co tydzień „TYGODNIK SPORTOWY”.
Redakcja otwarta od godziny 8—12 przed południem i od 5—6 po południu.
Redaktor naczelny przyjmuje od godziny 11—12 przed południem.
Rekopisów niezamówionych nie zwraca się.
Redakcja i Administracja w Bydgoszczy, ulica Poznańska 29/30.
Filje: w Bydgoszczy, ul. Dworcowa 2 — w Toruniu, ul. Mostowa 17
w Grudziądzu ul. Groblowa 5.

Przedpłata wynosi w ekspedycji i agenturach 3.15 zł. miesięcznie, 9.45 zł. kwartalnie; przez pocztę w dom 3.51 zł. miesięcznie, 10.53 zł. kwartalnie.
Pod opaską: w Polsce 7.15 zł., za granicę 9.65 zł. miesięcznie.
W razie wypadków, spowodowanych siłą wyższą, przeszkód w zakładzie, strajków itp., wydawnictwo nie odpowiada za dostarczanie pisma, a abonenci niemają prawa do odszkodowania.

Telefony: Redakcja 326, Naczelny redaktor 316, Administracja 315, Buchalterja 1374. — Filje: Bydgoszcz 1299, 699, Toruń 800, Grudziądz 294.

Numer 252.

BYDGOSZCZ, czwartek dnia 31 października 1929 r.

Rok XXIII.

Czy Gdańsk jest wolnym miastem, czy pruską prowincją?

Pisma polskie poruszyły przed kilkoma dniami oburzający fakt urzędzenia w Sopocie przez pruską organizację „Stahlhelmu” t.zw. „Wehrsportfestu” czyli „dnia sportu wojennego”, połączonego z prowokacyjnymi manifestacjami przeciwko Polsce a za wojną odwetową, w której, wprawdzie nieoficjalnie, wzięły udział osobistości z gdańskich sfer rządowych i za zgodą gdańskiego senatu.

Manifestacja ta urządzona była jako odpowiedź na zarządzenie pruskiego ministra spraw wewnętrznych, rozwiązujące w Nadrenji wojskowe organizacje „Stahlhelmu”.

Okazuje się z tego, że Senat gdański, mimo swojej „liberalnej” polityry zewnętrznej, jest więcej pruskim, aniżeli sam minister pruski, że jest on silniejszą ostoją pruskiego militarysty i monarchizmu, aniżeli rząd pruski i pruskie organizacje militarno-monarchistyczne.

Senat gdański suwerenność swoją z wielkim gestem zaznacza i broni jej z wielką zaciekleścią tylko wobec Polski, zaś wobec Prus okazuje przy każdej sposobności i w każdym kierunku swoją zależność i wiernopoddałość, czego najjaskrawszym dowodem, poza ścisłym dostosowaniem całego swego ustawodawstwa do ustawodawstwa pruskiego, jest znamienny a stwierdzony fakt, że **Przyjęcie urzędników do służby państwowej w m. Gdańska, uzależnia od zgody rządu niemieckiego w Berlinie.**

Przypadek szczęśliwy zrzucił, że otrzymaliśmy informację z bardzo poważnego i najwiarygodniejszego źródła o następującym fakcie:

Jeden z nauczycieli szkół ludowych, posiadający świadectwo maturalne jednego z niemieckich seminarjów b. zaboru austriackiego, ubiegał się o posadę w gdańskich szkołach ludowych. Na podanie złożone przez niego w tym celu do Senatu gdańskiego, oświadczył mu ustnie p. Behrendt, gdański „minister” oświaty, że **posadę będzie mógł uzyskać, o ile pruski minister oświaty w Berlinie, uzna jego świadectwo maturalne za równoważące do świadectwa niemieckich seminarjów nauczycielskich.** W tym celu świadectwo jego musi być odesłane do zaopiniowania i aprobaty ministerstwa oświaty w Berlinie.

Zauważywszy zdumienie nauczyciela z powodu tej dziwnej procedury pospieszył dygnitarz gdańskiego senatu z wyjaśnieniem, że **Gdańsk obowiązany jest do zasięgnięcia aprobaty rządu berlińskiego przy przyjmowaniu do służby rządowej nowych urzędników gdańskich, gdyż w razie zajęcia w m. Gdańska przez Polskę, muszą urzędnicy gdańscy mieć zapewnioną możliwość przeniesienia ich na równorzędne stanowiska w państwie niemieckim!!**

Komentarze do tej znamiennej i cennej dla nas rewelacji byłyby

Cisza przed burzą.

Kluby lewicowe naradzają się nad „tastyką” przy zgłoszeniu wotum nieufności dla rządu.

Warszawa, 30. 10. (tel. wł.) W dniu jutrzejszym rozpocznie się jak wiadomo, sesja budżetowa Sejmu. Gmach parlamentu jest wyczyszczony i wylakierowany, ale jeszcze pusty. Dopiero dziś przed południem zjeżdżają się posłowie a to w związku z posiedzeniami niektórych klubów obradują dzisiaj P. P. S. i Stronnictwo Chłopskie. Inne stronnictwa zbierają się jutro. Głównym tematem tych posiedzeń będzie **ustalenie taktyki.** Kluby lewicowe, przede wszystkim P. P. S. ustala także datę złożenia wniosku o wotum nieufności do rządu. Przepuszczają ogólnie w kołach poselskich, że osobnej dyskusji nad tym wnioskiem nie będzie.

Zwraca ogólną uwagę, że wbrew ustalonym obyczajom do tej pory ani premier, ani minister sprawiedliwości nie konferowali z marszałkiem Sejmu, co do współpracy Sejmu z Rządem i ustaleniu programu prac budżetowych.

Dzieje się to dlatego, że rząd ostatecznych postanowień nie powziął co do swej taktyki wobec sejmu. Związana z tem była prawdopodobnie wczoraj długa narada między Prezydentem Rzplitej, a premierem Świtalskim. Dziś zaś ma się odbyć posiedzenie rady ministrów z udziałem marszałka Piłsudskiego, na którym zapadnie prawdopodobnie decyzja ostateczna. Utrzymuje się przypuszczenie, że imieniem rządu przemawiać będzie w sejmie w dniu jutrzejszym minister skarbu Matuszewski.

Konfiskaty.

Warszawa, 30. 10. (tel. wł.) Wczorajsza „Rzeczpospolita” została skonfiskowana z powodu artykułu wstępnego p. t.: „Puszka Pandory”. Konfiskata nastąpiła w takich warunkach, że niemożliwym było ukazanie się drugiego nakładu. Dzisiaj uległ konfiskacie „Robotnik”.

Daladier rzekł się misji tworzenia nowego rządu.

Socjaliści odmówili udziału w rządzie radykałów, którzy ich zdaniem istniałoby bardzo krótko.

(Własna służba telegraf. „Dzien. Bydg.”)

Paryż, 30. 10. Sensację dnia tworzy rezygnacja Daladiera z misji tworzenia gabinetu. Daladier udał się do prezydenta Doumergue’a i oświadczył mu, że **nie jest w stanie utworzyć rządu.** Powodem tego kroku był protest ze strony rady partji socjalistycznej, która nie zgodziła się ze stanowiskiem swojej frakcji parlamentarnej i małą większością 1590 przeciw 1451 głosów odrzuciła propozycję wzięcia udziału w gabinecie wspólnie z radykałami. Paul-Boncour, kandydat na ministra spraw wojskowych i zwolennik porozumienia z Daladierem, **daremnie tłumaczył swoim kolegom partyjnym, że nie wolno zamykać się w ramach doktryn (zasad teoretycznych), tylko trzeba prowadzić politykę.** Większość głosów pozyskał jednak **kierunek Bluma, który oświadczył,**

że współpraca socjalistów w gabinecie Daladiera wywołałaby jedynie **rozczarowanie mas robotniczych.** Poza tem rząd Daladiera istniałoby **bardzo krótko,** a to mogłoby się również odbić ujemnie na losach partji socjalistycznej.

Wobec odmowy socjalistów pozostała Daladierowi możliwość rozszerzenia swojego rządu od radykałów aż do prawego centrum. Daladier konferował w tej sprawie z Briandem, zasięgając jego opinii. Briand nie był jednak skory do wyjaśnień i Daladier w rezultacie oddał misję tworzenia gabinetu prezydentowi republiki.

W kołach politycznych panuje chwilowo zupełna dezorientacja. Istnieją poglądy, że nowym premierem będzie ewentualnie **po raz 13 Briand.** W.

Studenci litewscy chcą obić Waldemarasa.

Wilno, 30. 10. (AW.) Według informacji z Kowna studenci uniwersytetu kowieńskiego przygotowali się w czasie wykładu prof. Waldemarasa, który miał się odbyć w tych dniach, do porzucenia przewodów elektrycznych na sali, aby mu się odechciało raz na zawsze wygłaszania wykładów. Jak wiadomo,

władze uniwersyteckie nie pozwoliły prof. Waldemarasowi na wygłoszenie wykładu i w ten sposób zamiar studentów został zniweczony. Jednakże, jak słychać, studenci zastanawiają się, jakby w inny sposób zemścić się na Waldemarasie za stosunek do uniwersytetu, przeprowadzone reformy itd.

zbyteczne, gdyby ona była zupełnie szczerą.

Ze senat gdański zasięga aprobaty rządu niemieckiego, przy obsadzeniu stanowisk urzędniczych w Wolnym Mieście, w to wątpić nie mamy najmniejszego powodu, gdyż świadcza o tem liczne przeniesienia urzędników niemieckich na wyższe stanowiska do Wolnego Miasta i na odwrót,

lecz w to, że dzieje się to ze względu na ewentualne zajęcie w m. Gdańska przez Polskę, uwierzyć mogą tylko bardzo naiwni prostaczkowie; natomiast cała polityka rządzących sfer Gdańska, ich tolerowanie, a nawet troskliwa, choć nieoficjalna opieka nad rozmaitemi prusko-militarnymi organizacjami w rodzaju „Stahlhelms”, „Wehrwolfów”, „Jungdo” i t.

p. wskazuje na to, że nietylko sfery nacjonalistyczne w Gdańsku, ale nawet sfery stojące u steru rządów Wolnego Miasta, pielęgnują ciągle i starannie myśl o odwecie i połączeniu się z pruskim „Vaterlandem”. W tym tylko celu utrzymują nadal jawnie i potajemnie swój stosunek zawisłości od Berlina, ażeby każdej chwili, bez przeszkód i trudności mogło nastąpić zjednoczenie z Prusami.

Godzi się wobec tego zapytać, **co na to ma do powiedzenia Wysoki Komisarz Ligi Narodów, który ma czuwać nad ścisłym przestrzeganiem postanowień Traktatu Wersalskiego nietylko ze strony Polski, ale także ze strony wolnego miasta Gdańska.**

Czy prowokacyjne manifestacje odwetowe „Stahlhelmu” z jego „Wehrsportami” patronowanymi przez Senat gdański, — czy bezceremonjalne podtrzymywanie przez Senat zawisłości Wolnego Miasta od rządu pruskiego w Berlinie, jest zgodnym z postanowieniami Traktatu Wersalskiego.

Czy nie należy do obowiązków Generalnego Komisarza Rzeczypospolitej, zwrócić uwagę nietylko rządowi polskiemu, ale przede wszystkim Wysokiemu Komisarzowi Ligi Narodów na to stałe lekceważenie przez Senat gdański postanowień Traktatu Wersalskiego, przez tajne podtrzymywanie zawisłości Gdańska od rządu pruskiego z jednej strony, z drugiej strony tolerowanie wszelkich wybrków i antypolskich prowokacyj ze strony organizacyj monarchistyczno-nacjonalistycznych na terenie W. Miasta.

Czyż protest wyrażony przez zgromadzenie Gminy polskiej 20 października b. r. przeciwko uciskowi i szykanom mniejszości polskiej przez organa Senatu w m. Gdańska nie dostarczył dostatecznego materiału do energicznej interwencji nietylko Generalnego Komisarza R. P., lecz i Wysokiego Komisarza L. N. u Senatu Gdańskiego?

Czyż nie byłby już najwyższy czas postawić jasno kwestję, czy Gdańsk jest **Wolnym Miastem** pod protektorem Polski, czy też jest nadal **dzielnicą pruską, rządzoną z Berlina,** a opanowaną niepodzielnie przez żywoły będące stałym niebezpieczeństwem dla pokoju europejskiego.

Obserwator.

Hakatyści zaniepokojeni wzrostem sił Polski.

(Telefonem od własnego korespondenta).
Berlin, 30. 10. Nacjonalistyczna agencja Telegraphen-Union donosi z Kolobrzegu, o zebraniu niemieckiego Ostmarken-Vereinu okręgu Pomerania-Marchja Graniczna. Hakatyści powzięli tam następującą uchwałę: Ostmarken-Verein trzyma się swoich zasad dotychczasowej polityki wschodniej. **Polska zagraża niemieckiej ziemi i niemieckiej kulturze na wschodzie w wyższym stopniu niż kiedykolwiek.** W chwili obecnej, podobnie jak w epoce Bismarcka i jak za wszystkich czasów konieczna jest silna wola Niemiec, która przeciwstawiłaby się nieuzasadnionym polskim dążeniom do władzy B.

O utworzenie Syndykatu Turystycznego Pomorza.

Na czele akcji stanął wojewoda Lamot.

Z Torunia donoszą: W dniu 28 bm. odbyło się w auli Urzędu Wojewódzkiego posiedzenie przedstawicieli samorządów województwa pomorskiego w sprawie stworzenia na Pomorzu Syndykatu Turystycznego.

Zebrań zagał p. wojewoda Lamot, który w ogólnym zarysie nakreślił działalność tej instytucji, przyczem zaznaczył, iż mówiąc o ruchu turystycznym na Pomorzu, ma na względzie dwa zagadnienia, a mianowicie: 1) właściwą turystykę, tj. organizowanie ruchu wycieczkowego i 2) skierowanie ruchu letniskowego z dużych ośrodków miejskich w Polsce na Pomorze, które ze względu na różnorodność krajobrazu posiada odpowiednie ku temu warunki.

Po przemówieniu p. woj. Lamota i odczytaniu sprawozdania przez p. inż. Łaniewskiego z działalności dotychczas istniejącej przy Pomorskim Urzędzie Wojewódzkiej Agencji Turystycznej, która w bieżącym roku organizowała wycieczki na PPK — wywiązała się obszerna dyskusja nad projektem stworzenia Syndykatu Turystycznego.

W wyniku dyskusji wybrano komitet

Poznański Bank dla Handlu i Przemysłu

S.P.A.K.C.

Oddział w Bydgoszczy, Dworcowa 96 / TELEFONY: 464, 465, 445

Przyjmuje wkłady złotowe i dolarowe za wysokim oprocentowaniem
Wykonuje wszelkie transakcje bankowe

składający się z 7 członków z p. starostą krajowym Łąckim na czele, którego zadaniem będzie zająć się zorganizowaniem akcji stworzenia tego syndykatu. Instytucja ta w myśl projektu statutu ma być spółką z ograniczoną odpowiedzialnością, której kapitał zakładowy składałby się z udziałów poszczególnych samorządów miejskich i powiatowych i wynosiłby około 200 000 zł. Do akcji tej mają być również zaproszone Izba Przemysłowo-Handlowa i Pomorska Izba Rolnicza.

10 miliardów straty ponieśli spekulanci na giełdzie nowojorskiej. Który „dr. Mabuze” (Morgan) maczał w tem palce?

(Własna służba telegraf. „Dzien. Bydg.”)

London, 30. 10. Z Nowego Jorku donoszą: Dla giełdy nowojorskiej i dla życia gospodarczego Stanów Zjednoczonych wogóle nadeszły ciężkie chwile. Dzień wtorkowy był dla giełdy jeszcze o wiele gorszy od „czarnego” czwartku i „czarnego” poniedziałku. W mieście (city) panuje nastrój paniczny, który udziela się ludności grupującej się masowo w okolicach giełdy i reagującej niezwykle żywo na każdą nową wiadomość. Na skutek polecenia banków prowincjonalnych oraz banków europejskich, aby sprzedać dużą ilość akcji, nastąpił na giełdzie rekordowy obrót 16 400 000 akcji, przyczem niżka kursów dla poszczególnych akcji wyniosła aż do 70 dolarów na sztuce. Faworyzowane zazwyczaj papiery General-Electric (największego na świecie koncernu elektrycznego) straciły po 30 punktów. Ogólne straty na giełdzie wczorajszej

obliczają na 8—10 miliardów dolarów. Panika na giełdzie nowojorskiej odbiła się już na giełdach europejskich: w Londynie, Paryżu, Amsterdamie i Berlinie. 20 000 Amerykanów posiadających akcje, odniosło olbrzymie straty względnie straciło dużą część swoich oszczędności. Trzy dni giełdowe spowodowały wstrząśnięcie całego dobrobytu w Stanach Zjednoczonych. Ameryka niewątpliwie dojdzie do równowagi, ale skutki czarnych dni giełdowych będą jeszcze długo dawały się we znaki, tem bardziej że nie wiadomo, czy krach giełdowy się już skończył czy też najbliższe dni wykażą dalszy spadek kursów. Amerykańskie koła finansowe liczą się z możliwością ataku kapitału amerykańskiego na Europę, aby na tym terenie odbić sobie część strat powstałych w Stanach Zjednoczonych. TL.

Utworzenie Instytutu Ochrony Pracy.

Socjaliści przeciwko ministrowi Prystorowi.

Warszawa, 29 10. (Pat.) Dziś odbyło się w Warszawie posiedzenie rady ochrony pracy. Na posiedzeniu obecny był p. minister robót publ. Moraczewski i przedstawiciele poszczególnych ministerstw. Po otwarciu obrad p. minister pracy i opieki społ. Aleksander Prystor wygłosił dłuższe przemówienie na temat zagadnień, związanych z ochroną pracy. Po przemówieniu p. ministra rada wysłuchała referatu o instytucie ochrony pracy, poczem przystąpiono do dyskusji nad projektem ustawy o instytucie ochrony pracy i nad projektem statutu tego instytutu. Rada wypowiedziała pogląd, że utworzenie instytutu

należy uważać za bardzo celowe i że winien on być oparty na zasadzie szerokiej autonomii i że instytut ma być powołany do badań o charakterze ściśle naukowym.

Warszawa, 30. 10. (tel. wł.) Po wygłoszeniu tego przemówienia, min. Prystor opuścił zebranie. Następnie rozwinęła się szczegółowa dyskusja, z której skorzystałi posłowie socjalistyczni ażeby bardzo ostro wystąpić przeciwko nienawistnemu ministrowi pracy. W wyniku dyskusji uznano, że należy utworzyć instytut ochrony pracy, któryby zajmował się naukowem badaniem związanem z organizacją ochrony pracy.

Wywiad rumuńskiego dziennikarza u ministra Zaleskiego.

Bukareszt, 30. 10. (Pat.) Dziennik „Uniuersul” zamieszcza wywiad z p. ministrem Zaleskim. W wywiadzie tym p. minister powiedział m. i.: Jesteśmy pewni, że sprawa optantów polskich będzie rozwiązana w sposób zadowalający z należytym uwzględnieniem interesów optantów i w ramach interesów ogólnych państwa rumuńskiego. Prowadzimy obecnie w tej sprawie rokowania

na platformie przyjaźni, jaka nas łączy. Przechodząc do innych spraw, p. min. Zaleski oświadczył, że Polska nie otrzymała nigdy misji rozjemczej między Rumunją i Węgrami, jednakże powitałaby z radością w samym tylko interesie pokoju odprężenie wzajemnych stosunków rumuńsko-węgierskich oraz owocną współpracę obu narodów.

Kronika telegraficzna.

Warszawa, 30. 10. (Pat.) Wczoraj po południu odbyła się u p. Prezydenta Rzplitej konferencja, poświęcona zagadnieniom przemysłu, w której wzięli udział m. i. min. przemysłu i handlu Kwiatkowski, dyrektor Banku Gospodarstwa Krajowego generał Górecki i wiceminister skarbu Grodziński.

Praga, 30. 10. (Pat.) Według niekompletnych jeszcze wyników wyborów do parlamentu, największą stratę ponieśli komuniści oraz stronnictwa katolickie, najwięcej zyskali socjaliści. Polacy uzyskali dwa mandaty do sejmu, które przypadły socjaliście Chobotowi i ludowcowi Buzkowi.

Berlin, 30. 10. (Pat.) Wczoraj wieczorem zamknięta została lista referendum ludowego. Pierwsze ogólne wyniki urzędowe ogłoszone zostaną dopiero dnia 7 listopada.

Genewa, 30. 10. (Pat.) Wczorajsze posiedzenie komitetu gospodarczego Ligi Narodów rozpoczęło się dyskusją nad projektem układu w sprawie rozejmu celnego.

Komitet Floty Narodowej kupuje żaglowiec francuski.

(Pat.) W prasie ukazała się wiadomość, jakoby departament morski ministerstwa przemysłu i handlu zamierzał nabyć nowy statek szkolny dla szkoły morskiej w Tzewie. Wiadomość ta jest nieścisłą o tyle, że ministerstwa przemysłu i handlu żadnego statku szkolnego nie nabywa. Jeżeli dawniejszy statek francuski „Celbert” zostanie nabyty, to tylko i wyłącznie z

funduszy, zebranych przez wojewódzki komitet Floty Narodowej w Toruniu.

Uroczystości legionowe w Oświęcimiu.

(Pat.) W 15-rocznicę wymarszu oddziału Legionowego odbyła się dnia 27 bm. w Oświęcimiu manifestacyjna uroczystość, urządzona przez komitet pod protektoratem wojewody krakowskiego dr. Kwaśniewskiego. Urządzony pochód poprzedziło nabożeństwo w kościele parafjalnym księży Salezjanów, poczem na rynku do zgromadzonej publiczności przemówił burmistrz miasta Mayzel, podnosząc znaczenie święta Legionowego. Po defiladzie oddziałów wojska, przysposobienia wojskowego i Strzelców odbyło się poświęcenie strzelnicy przysposobienia wojskowego oraz tablicy pamiątkowej w nowym domu im. marsz. Piłsudskiego, wybudowanym przez gminę dla niezamożnej ludności miasta Oświęcimia.

Kasiarze w Polskim Banku Handlowym w Poznaniu.

Do lokalu Polskiego Banku Handlowego w Poznaniu zakradli się złodzieje, rozpruli kasę ogniotrwałą, skąd zrabowali 1000 zł. W kasie tej znajdowały się zazwyczaj niewielkie kwoty. Na rozbitych drzwiach kasy złodzieje pozostawili kartkę z napisem „Dziękujemy za tę drobną kwotę”. Dochodzenia w toku, prawdopodobnie kartka ta przyczyni się do wykrycia sprawców.

Organ kanclerza niemieckiego o mocarstwowym rozwoju Polski.

Był młodego państwa, posiadającego patriotyczną armję, jest zabezpieczony.

Berlin, 30. 10. (Pat.) „Deutsche Allgemeine Ztg.” ogłosiła drugi z rzędu artykuł z cyklu niezwykle ciekawych informacji o rozwoju Polski. Artykuł ten stwierdza energję, z jaką Polska zdołała w pierwszym 10-leciu swej niepodległości przezwyciężyć przesilenie gospodarczo-finansowe. Autor podkreśla ze szczególnym naciskiem dążność Polski w kierunku podniesienia rodzimego przemysłu i handlu, podkreślając, że rozbudowa portu gdyńskiego pomimo udziału kapitałów zagranicznych stanowi zasługującą za wszelki miar na uwagę samodzielną wysiłek.

Omawiając następnie w związku z rozwojem Gdyni szereg zakreślonych planów przyszłego rozwoju przemysłu i handlu, stwierdza autor, że główną przeszkodą w urzeczywistnieniu tych szeroko zakreślonych planów jest brak

kapitału. Rząd polski zwalcza jednak z całą energją ten objaw, stawiając w pierwszym rzędzie prymat w interesie ogólnym państwa.

Z niemiejszem uznaniem wyraża się autor o stanie armji polskiej podkreślając patriotyczny nastrój, dochodząc do konkluzji, że armja polska w razie potrzeby będzie przeciwnikiem, zasługującym na uznanie i mocągany zadość uczynić wszelkim wymogom.

Srodki gospodarcze i stan uzbrojenia armji — konkluduje autor artykułu — potwierdzają apatrywanie, że młode państwo polskie jest zabezpieczone i że państwo to będzie w stanie przezwyciężyć wewnętrzne i zewnętrzne wstrząśnienia. Dzięki tym dążeniom wszyscy liczyć się będą z Polską, jako z mocarstwem przy dalszym rozwoju stosunków na wschodzie Europy.

Porażka nacjonalistów niemieckich Plebiscyt przeciwko płaceniu odszkodowań nie udał się.

(Telefonem od własnego korespondenta).

Berlin, 30. 10. Zgodnie z zapowiedzią korespondenta „Dziennika Bydgoskiego” zakończył się wstępny plebiscyt nacjonalistów niemieckich przeciw planowi Younga dużem niepowodzeniem. Wczoraj był ostatni dzień plebiscytu. Według danych liczbowych, które napłynęły z części Rzeszy, głosowało na 11.175.000 uprawnionych w tych okęgach do głosowania 603.060 przeciw planowi Younga. Jeżeli stosunek procentowy jest taki sam dla wszystkich okęgów, to jest około 40 milionów uprawnionych do głosowania, wyniesie liczba głosów nie więcej 2 i pół miliona,

podczas gdy dla przeprowadzenia prawdziwego plebiscytu potrzeba 10% uprawnionych, to jest ponad 4 miliony.

Najciekawszym w głosowaniu jest fakt, że nacjonalisci zbrali jedynie drobną część głosów, jakie padły na nich podczas ostatnich wyborów do Reichstagu. Stosunkowo lepszy jest wynik głosowania w Berlinie, gdzie dzięki wzmożonej agitacji Hugenberg zapisało się w listach około 240.000 osób. Ilość głosów uzyskanych przez Deutsche Nationale przy ostatnich wyborach do Reichstagu w maju 1928 roku wyniosła jednakże 513.000

Sejm a postulaty robotnicze.

Rozpoczynająca się sesja naszego parlamentu budzi w najszerszych warstwach wielkie zainteresowanie. Mija już bowiem okres obojętności dla spraw publicznych tak charakterystyczny w pierwszych czasach po przewrocie majowym. Zawiodła na całej linii akcja uśpienia społeczeństwa. Pokonane w r. 1926 ugrupowania polityczne odzyskują powoli swoje wpływy, zwycięska przed 2½ laty lewica społeczna niedopuszczona do władzy, usiłuje na drodze pozyskania mas, osiągnąć swój cel upragniony. Życie polityczne zaczyna bić ponownie żywym tętnem, a parlament, przede wszystkim zaś Sejm, podejmuje poważne próby odzyskania utraconego wpływu w masach ludności. W tych warunkach zrozumiałe są obawy i nadzieje, jakie społeczeństwo wiąże z nową sesją, która według wszelkich danych będzie decydującą tak dla ukształtowania się wzajemnego stosunku dwóch najwyższych władz w państwie t. j. władzy ustawodawczej i wykonawczej, jak również dla przyszłego rozwoju państwa, ze względu na proponowaną zmianę Konstytucji.

Poza momentami natury politycznej oczekuje się od nowej sesji rozwiązania szeregu zagadnień o charakterze gospodarczym i społecznym. Nie ulega bowiem wątpliwości, że sytuacja gospodarcza w Polsce kształtuje się niekorzystnie, a fakt ten ma duże następstwa dla rozwoju stosunków społecznych w państwie. Parlament musi przystąpić do rozwiązywania piętujących się trudności gospodarczych i społecznych, których rząd w ciągu 2½ lat nie zdołał opanować. Trudności te najdotkliwiej odczuwa warstwa pracująca, robotnicza i pracownicza. Ona przede wszystkim też oczekuje od parlamentu pomocy, której jej nie wolno odmówić, jeśli i tak ciężkie stosunki w państwie nie mają doznać pogorszenia, jeśli państwo niema być narażone na wstrząsy społeczne, tak niebezpieczne w naszych warunkach wewnętrznych i zewnętrznych.

Robotnik i pracownik umysłowy jest dziś niedostatecznie wynagradzany. Jego zarobki muszą być podniesione, bo tego wymaga prosta sprawiedliwość. Wskutek rosnącej drożyzny, zwłaszcza artykułów przemysłowych, pracownik najemny popada w coraz większą nędzę, gdyż płaca jego pozostaje na tym samym poziomie, co przed dwoma laty lub przed rokiem. Uzyskana tu i ówdzie kilkoprocentowa podwyżka zarob-

ków nie wpływa w zupełności na polepszenie gospodarczej sytuacji zarobkującego. **Celowa odbudowa zarobków robotniczych i pracowniczych przynajmniej do normy przedwojennej** jest zadaniem, nad którym ani Sejm ani Rząd nie może przejść do porządku dziennego. Środki prowadzące do tej odbudowy są różne. Zależą one zasadniczo od programowej polityki gospodarczej w państwie, a od zaniechania dotychczasowych eksperymentów. Pod względem ustawodawczym należałoby rozważyć projekt **ustawy o minimum egzystencji**, by robotnikowi zapewnić niezbędne środki zarobkowe.

Ze sprawą regulacji stosunków zarobkowych pozostaje w łączności **sprawa bezrobocia**. Wiele już na ten temat mówiono i pisano. Bezrobocie, które jest klęską znaną nie tylko w Polsce, doprowadza w konsekwencji do obniżenia stopy zarobkowej. Walka z nim, to równocześnie środek do podniesienia płac robotniczych i pracowniczych. Liczba bezrobotnych w Polsce, uwzględniając tylko przemysł, wynosi ponad 100.000 osób, liczba półbezrobotnych t. j. takich, którzy tylko kilka dni w tygodniu pracują, co najmniej drugie tyle. Po uwzględnieniu bezrobocia po wsiach otrzymamy cyfrę **paru set tysięcy ludzi pozbawionych częściowo lub całkowicie możliwości zarobkowania** a więc i środków egzystencji. Walka z klęską bezrobocia jest wprawdzie trudna, ale nie beznadziejna. Pracy w Polsce mamy pod dostatkiem, chodzi tylko o znalezienie środków potrzebnych dla uruchomienia nowych warsztatów pracy. Nad tem zagadnieniem winne się zastanowić czynniki odpowiedzialne za stosunki w państwie. Zanim te środki się znajdą, należy **rozszerzyć dobrodziejstwo ustawy o zabezpieczeniu na wypadek bezrobocia na wszystkich pozbawionych pracy**. Da się to uskuteczyć w drodze nowelizacji tej ważnej ustawy (w b. dzielnicy pruskiej istnieje). Odnośne projekty ustawodawcze znajdują się w Sejmie.

Dużą pomocą w walce z bezrobociem byłoby wprowadzenie **powszechnego ubezpieczenia na starość i niezdolność do pracy**. Duży odsetek bezrobotnych stanowią ludzie starsi lub do pracy niezdolni. Takich nie przyjmie żaden pracodawca, zwłaszcza gdy ma dostateczny wybór z pośród robotników młodych, posiadających pełną zdolność do pracy. Zapewnienie ludziom do pracy niezdol-

Dr. Antoni Marczyński.

81

Czarny Łądz

POWIEŚĆ WSPÓŁCZESNA

(Dokończenie „Niewolnic z Long Island” i „Przeklętego Statku”.)

(Ciąg dalszy).

— Lektyka!
 — Seniorita Angela!
 — Dzielna Polka!
 — Nasza narzeczona! — zawołał wruszony Kanistra, najstarszy wiekiem farmer z Mampopo.
 — Panowie, musimy ją powitać jak należy.
 — Madariaga niech wygłosi mowę — zakpił ktoś.
 — Biegnijmy jej naprzeciw.
 — Słusznie... Hej, biegiem, panowie, biegiem!
 — Warjacie, murzyni na nas patrzą. — zaoponował Kanistra, któremu nie tyle szło o negrów, ile o siebie; wiedział dobrze, że jego szanse w tym biegu na przelaz byłyby minimalne.
 Po krótkiej, a gorącej naradzie, cała czworo wyruszyła naprzeciw przybywającej lektyce, nie biegiem wprawdzie, ale przyspieszonym marszem, gdyż jedni drugich wyprzedzali ustawicznie, pod pozorem, że mają coś ważnego do powiedzenia idącym na przódzie. Spokojnie nastąpiło na zakręcie ścieżki, tuż obok pierwszy chat murzyńskich. Na widok tak wielkiej gromady, tragarze stropili się, przystanęli w miejscu, a pasażerka rozhuśtała lektyki, zaczęła rozsuwać zawoje muślinu, którym

się zabezpieczyła zapewne przed moskitami, lub może przed słońcem.

Z okrzykiem „niech żyje”, rzuciła się gromada witać miłego gościa. Prerażeni tragarze rzucili lektykę na ziemię i wzięli nogi za pas, a nieszczesna pasażerka, omotana w muślin pokatowała się jak wielka biała bryła do stóp najlepszych biegaczy.

W oka mgnieniu pochwycono ją, postawiono na nogi, wśród głośnień złożeń pod adresem głupich negrów zaczęto odwiązać zasłonę. i... okrzyk zgrozy wydarł się z piersi obecnych. Bo z pod muślinu wyrzała na świat boży pomarszczona jak pieczone jabłko twarz dobrze zirytowanej staruszki.

— Boże! To ma być owa piękność?
 — Brodawka na nosie!
 — I okulary!
 — „Młodziutka dziewczyna” powiedział.

— Padre zakpił sobie z nas, panowie
 — Nie po raz pierwszy dzisiaj! — wtrącił posępny jak noc de Alda.

W tej chwili dopadł do staruszki stary kościelny.
 — Ah, siostra Concepcjon! — zawołał, przewracając niesamowicie ślepiami, co miało oznaczać, że wyraża jej najgłębsze współczucie z powodu przykrego wypadku; — ci tragarze to niedoługi. Sam im wyliczę po dziesięć prętów na każdą piętę.

Senores i gentlemeni spojrzeli po sobie, lecz chwilowo osłupienie ustąpiło szybko niżej żywiłowej wesołości. Wiaśnie chcieli przeprosić ofiarę pomysłami i spytać ją o jej pupilkę, kiedy na tyłach zwartego koła zabrzmiał okrzyk zachwytu.

— Kłękajcie, senores, albowiem a- nioł stąpił z nieba, aby nas pocieszyć i...

— dalsze słowa ukladnego donzuana utonęły w ogólnym rozgwarze, wobec czego Jose Galarza przeszedł od słownych zachwytów do czynów. Podbiegłszy do wysiadającej z drugiej lektyki dziewczyny rzucił jej pod stopy swoją marynarkę i podał rękę z miną marszałka dworu. Zaś Anielka Rawska, przestraszona początkowo wypadkiem swej opiekunki, uspokoiła się szybko, dojrzawszy, że się nic nie stało i uśmiechnęła się na widok ogłupiałych gęb kolonistów, którzy przydreptywali w miejscu z nogi na nogę, obracali beznadnie w dłoniach swoje kaski tropikalne, lub zamiatali ziemię rondami olbrzymich sombrero, lub kłaniali się w pas, albo wrzeszcze kręcili z pasją wąsy, poprawiali kołnierze i usuwali inne defekty garderoby, spowodowane szybkim „biegiem naprzelaz”.

I kto wie, jak długo byłaby trwała ta groteskowa scena, gdyby nie interwencja misjonarza, który nadszedł w samą porę.

W godzinę później Anielka Rawska, wycząwszy nieco po męczącej przejażdżce w „lektyce”, zasiadła na wewnątrz domu misyjnego, mając po jednej stronie księdza Anzelma, pod drugiej siostrę Concepcjon. Koloniści zajęli miejsca naprzeciw, na dziedzińcu, starsi na ławach i krzesłach, wyniesionych z mieszkania, młodzi wprost na trawniku i rozpoczęła się jedyna w swoim rodzaju rozmowa za pośrednictwem tłumacza. Bo jakkolwiek wiele słów rosyjskich wywietrzało już z pamięci zarówno Anielce, jak i Dickowi Handley’owi, to jednak zdołali się porozumieć Rola tłumacza była jednak bardzo ciężką z tego powodu, iż zasy-pywano go za wszystkich stron pyta-

niami, wskazówkami, poleceniami, kłócono się zawzięcie tak, że niekiedy nie wiedział zupełnie co ma przełożyć na język rosyjski, co ma naprawdę pięknej dziewczynie oświadczyć imieniem całego grona.
 — Dick, wal prosto z mostu.
 — Racja. Powiedz, że cieszymy się niezmiernie, że ją losy tu przygnały, że jej tu będzie jak w raj.
 — Ze nikt jej męża nie będzie narzucał — wtrącił skwapliwie Jose Galarza; — że sama może wyboru dokonać.
 — Nie potrzebuje dzisiaj. Niech się rozejrzy, niech nas pozna i potem wybierze najgodniejszego, — dodał de Alda.
 — Panowie, to niema sensu.
 — Kanistra dobrze radzi. Po co ten pośpiech.
 — Jeszcze się dziewczyna przerazi i będzie chciała stąd odejść jak najprędzej.
 — Trzeba ją powoli przygotować.
 — Powiedz jej, Dick, o naszej niedoli.
 — O żółtej febrze, która nam zabrała nasze matki, żony, siostry.
 — Głupstwo! Na co wspominać o febrze? Przestraszy się. — Dick zaklął soczyście.
 — Powiedzcież mi nareszcie co z tej litanii mam jej oświadczyć, bo doszczętnie zgłupiałem.
 — Przetłumacz jej dosłownie to, co ja powiedziałem. Ja tu jestem zwierzchnikiem! — przypomniał Kanistra.
 — Jesteś, ale niedługo. Za miesiąc nowe wybory.
 — A de Alda myśli że jego wybierzecie.
 (Ciąg dalszy nastąpi).

Każdy może się wzbogacić

kto zakupi

LOS I-ej KLASY

w największej i najszczęśliwszej Kolekturze Loterii Państwowej

„Nadzieja” Lwów, Sykstuska L. 6.

Główna wygrana 750.000 zł

Pozatem wygrane po zł 350.000, 250.000, 150.000, 100.000, 80.000, 75.000, 60.000, 50.000, 40.000, 25.000, 20.000, 15.000, 10.000, 5.000 i t. d. i t. d. na ogólną sumę

30.000.000 złotych

Co drugi los musi wygrać!!!

Ceny losów: Czwartka zł 10.—; Połówka zł 20.—; Cały zł 40.—

Ćciągnienie już 14 i 15 n. m.!

Pomimo podwyższenia ilości wygranych, ceny losów zostały niezmienione. Loteria Państwowa jest zatem obecnie najkorzystniejszą na świecie! Zamów los jeszcze dziś, a szczęście Cię nie ominie! Losy wysyłamy wraz z blankietem P. K. O. na przesyłkę należytości, wolną od porta.

29717

W tem miejscu wyciąć i wypełnione nadesłać!

Karta Zamówień D. B.

Do „NADZIEJI”, Lwów, Sykstuska L. 6.

Niniejszym zamawiam do I klasy Państw. Loterii Klasowej

losów całych ..... po złotych 40.—
 poówek ..... po złotych 20.—
 ćwartek ..... po złotych 10.—

Należytość zł..... niszczyć po otrzymaniu losów blankietem P. K. O. przez Firmę do losów dołączonym.

Imię i nazwisko: .....

Dokładny adres: .....

rzeczą wyrzucać z Kas Chorych agitatorów socjalistycznych czy komunistycznych, ale to sprawy nie rozwiąże, bo zło tkwi w samej ustawie. Jakkolwiek szereg prób zmiany ustawy o Kasach Chorych zawiodło, gdyż reformie takiej przeciwni byli socjalistyczni ministrowie pracy i opieki społecznej, to jednak nie wolno pozostawiać kas chorych w obecnym stanie, ale należy je zreformować. Jeśli rząd podjął walkę z „partyjnictwem” w Kasach Chorych, niechże pójdzie dalej i przedłoży rozumny projekt zmiany ustawy o Kasach Chorych. Zapewne znajdzie ten projekt poparcie parlamentu, a przede wszystkim ubezpieczonych.

W powyższych uwagach dotknąłem tylko najważniejszych postulatów swiata pracy. Pominąłem postulaty drugorzędne jak potrzebę nowelizacji ustawy o najmie pracy robotników, o ubezpieczeniu pracowników umysłowych, sprawę prawnego uregulowania stosunków służby domowej i t. d. Te bowiem żądania dadzą się przeprowadzić o wiele łatwiej niż poprzednio wymienione.

W końcu chciałbym jeszcze zwrócić uwagę na konieczność **wydatniejszego podniesienia budżetu min. pracy i opieki społecznej.** Wobec stale rosnących zadań tego resortu nie jest do pomyślenia, by budżet ministerstwa mógł ograniczyć się do 4 czy 5% wszystkich wydatków państwowych. Wiele słusznych żądań na działalność ministerstwa pracy i opieki społecznej ma swoje źródło w jego zbyt skromnym budżecie.

Jan Puchałka
poseł na Sejm.

Z KRAJU.

Warszawa, 30. 10. (tel. wł.) Minister skarbu Matuszewski opracował nowe przedłożenie dotyczące podatku obrotowego. W najbliższym czasie ma być ono postawione w Radzie Ministrów a następnie wyplynie do Sejmu.

WARSZAWA. Mundury reprezentacyjne dla przybyłego wojska pana Prezydenta. Pluton żandarmerji Prezydenta Rzeczypospolitej oraz pluton, który pełni służbę w Belwederze, otrzymają specjalne mundury reprezentacyjne.

PIOTRKÓW. Sprawiedliwy wymiar kary. Sąd okręgowy rozpatrywał sprawę niejakiego Stefana Krawczyka z Białaczewa, pow. opoczyńskiego, który przy pomocy szantażu usiłował wyłudzić od inwalidy wojennego Edwarda Malewskiego 9000 zł. na wypełniony bezprawnie revers z podpisem Malewskiego. Na skutek szantażu Krawczyka Malewski popełnił samobójstwo. Sąd skazał Krawczyka na 2 lata, a po zastosowaniu amnestji na 1 rok i 4 miesiące więzienia, 80 zł. opłat i kosztów sądowych.

LWÓW. Proces lekarza o zwalnianie poborowych. W tutejszym sądzie wojskowym rozpoczął się sensacyjny proces przeciwko majorowi lekarzowi Jerzemu Urbanowiczowi, oskarżonemu o nadużycia poborowe. Urbanowicz pochodzi z Finlandji, studiował medycynę w Darpacie, doktorat uzyskał na uniwersytecie warszawskim. Przydzielony jako lekarz wojskowy do Lwowa w stopniu majora, objął kierownictwo oddziału neurologicznego w tutejszym szpitalu wojskowym. W r. 1928 wpłynęło doniesienie do komendanta szpitala, że Urbanowicz zwalnia za pieniądze poborowych. Przeprowadzono dochodzenie, które pociągnęło za sobą aresztowanie Urbanowicza, przebywającego od kilkunastu miesięcy w areszcie śledczym. Akt oskarżenia zawiera około 60 punktów.

WILNO. Bezprawie i arogancja władz litewskich. Podczas niedawno odbytej konferencji granicznej między władzami litewskimi i polskimi na zapytanie przedstawiciela polskiego, kiedy Litwini wydadzą porwanego z naszego terytorjum obywatela polskiego Mańkowskiego, komendant straży litewskiej oświadczył w tonie wyzywającym, że Mańkowski odsiaduje karę w więzieniu kowieńskim za „uprawianie na terenie Polski działalności wrogiej Litwie” wobec czego nie może być mowy o jego zwolnieniu.

Szewc z Pomorza w roli majora.

Miał powodzenie u kobiet i u jubilerów w Małopolsce.

W Tarnowie aresztowano majora Rozmarynowskiego, który ze względu na swój młody wiek oraz na wielką liczbę orderów w dodatku przypiętymi nieprzepisowo, wzbudził podejrzenie. Po aresztowaniu okazało się, że majorze sztabu generalnego jest nie kto inny jak kapral rezerwy Jan Podhajski z zawodu szewc i pochodzi z Pomorza. Pomorzanie ten dał anons małżeński w gazecie. Rzecz prosta, zgłosiło się bardzo wiele pańienek. Która nie pragnęłaby wyjść za przystojnego majora sztabu generalnego? Miał zatem sprytny oszust wiele do wyboru. Nie kupował jednak kota w miechu. Z pomiędzy

licznych narzeczonych, wybrał sobie kilka w Tarnowie, u których zamieszkiwał po kolei, a przy tej sposobności obchodził firmy jubilerskie, które sprzedawały „majorowi” biżuterję „na wesele”. Znane jest polskie przysłowie o dzbanku: „Tak długo dzban wodę nosi...” itd. to też powinęła się noga szewcowi i zdemaskowano go. Żandarmerja wojskowa znalazła u Podhajskiego liczne przedmioty złote, jak bransolety, zegarki, pierścionki itd.

Aresztowanie „majora”, który miał zostać zięciem niejednej teściowej w Tarnowie wywołało w tem mieście wielką sensację.

Wielkie święto Chrystusa Króla w Poznaniu.

W ostatnią niedzielę października, z okazji święta Chrystusa Króla odbyły się w Poznaniu we wszystkich kościołach uroczyste nabożeństwa z wystawieniem Najświętszego Sakramentu. W katedrze celebrował sumę ks. kanonik Klinke, a kazanie okolicznościowe wygłosił ziołousty kaznodzieja, dziekan Kapituły, ks. infułat Kłos. Po południu odbyła się akademja w auli Uniwersytetu. Niebawem liczne tłumy wypełniły aulę do ostatniego miejsca. Na schodach i gankach stała jeszcze niezliczona ilość ludzi, nie mogących się pomieścić w auli.

Organizator uroczystości w auli, ks. prałat Prądzyński, uznał słusznie, że nie można tych ludzi zostawiać przed zamkniętymi drzwiami, lecz porozumiał się z Jego Eminencją, ks. kardynałem Prymasem, urządził w holu Collegium Minus drugą uroczystość, równoległą odbywającą się w auli.

O godz. 17 wszedł do auli Prymas Polski, powitany gromkim okrzykiem „Niech żyje”. Akademja rozpoczęła się odegraniem utworu koncertowego przez orkiestrę gimnazjum św. Jana Kantego, pod dyktando prof. Drzewieckiego. Następnie ukazał się na mównicy Najprzew. Ks. Prymas, witany ponownie gromkimi oklaskami i wygłosił prelekcję uroczystościową. Na program składały się dalej popisy orkiestry uczniów gimnazjalnych, deklamacje, referat ks. Stanisława Skazińskiego i popisy chóru kościelnego z Jezyc.

W końcu ks. prałat Prądzyński dziękował J. Em. ks. Kardynałowi Prymasowi za uczestniczenie w akademji i po złożeniu ślubowania wierności dla Kościoła katolickiego prosił o błogosławieństwo arcybiskupie. Po otrzymaniu błogosławieństwa wznieśli okrzyk na cześć Papieża. Odśpiewaniem „Boże, coś Polskę” zakończono akademję.

Z WIELKOPOLSKI I POMORZA.

Echa kradzieży w zamku w Kobylnikach.

Z Kruszwicy donoszą: Sprawców śmiałego napadu do zamku w Kobylnikach, których łupem padły rzeczy ogólnej wartości 20.000 zł ujęto i to zupełnie przypadkowo. W nocy z piątku na sobotę ub. tygodnia zakradli się ci sami sprawcy do pałacu pp. Jaczyńskich w Marcinowie pow. mogileńskiego i tam jeden z rabusiów został postrzelony przez lokaja. Obuwie, które posiadał zdradziło go i w krzyżowym ogniu pytań przyznał się do kradzieży w zamku w Kobylnikach. Drugi sprawca zbiegł. Pochodzą oni rzekomo z Żyrardowa. Nazwiska sprawców ze względu na toczące się śledztwo trzymane są w tajemnicy.

NAKŁO. Odczyt o oszczędności. Dnia 31. bm. o godz. 7,30 w hotelu „Polonia” z okazji „Dnia Oszczędności”, urządzonego na terenie całego państwa, wygłosi odczyt o oszczędności dyr. Banku Ludowego p. Namysłowski. Treść nadzwyczaj interesująca oraz pouczająca wykładu powinna ściągnąć wszystkie warstwy obywatelstwa nakleńskiego. Wstęp bezpłatny.

Koronowo.

Koncert fortepianowy pani Korsakowej. Znana pianistka, pani Natalia Korsakowa, odwiedziwszy zniechęci miast w Poznaniu i na Pomorzu, zawitała i do naszego miasta aby dać jeden koncert. Dnia 27 października odegrała pani Korsakowa, w sali p. Nowaka, kilka utworów Chopina, Griega, Liszta i Bizeta „Carmen”. Słuchaczom, niestety bardzo nielicznym, sprawiła p. Korsakowa prawdziwą przyjemność, ponieważ wykonała wszystkie utwory z nadzwyczajną wprost biegłością i zrozumieniem każdego z nich. Niestety, chociaż w auliszach wyraźnie powiedziano, że część dochodu przeznacza się na cele dobroczynne, jednak publiczność tak nie dopisała, że całkowity zbiór wyniósł 48 zł. Z tej tak śmieśznie niskiej kwoty ofiarowała pani Korsakowa 15 zł na bibliotekę uczniowską naszego gimnazjum. Pani Korsakowej, jak również panu Nowakowi za użyczoną salę, należy się serdeczne podziękowanie w imieniu naszej młodzieży.

Mogilno.

Wyścigi cyklistów o mistrzostwo miasta Mogilna. W niedzielę dnia 27. bm. po południu z ramienia Tow. Sport. „Pogoń” odbyły się wyścigi o mistrzostwo miasta Mogilna na przestrzeni 55 km. W wyścigach tych osiągnął niebywały sukces Karol Ziuhle, który wyprzedził swego rywala o 15 minut czasu.

Tow. Sceniczne w Mogilnie urządza w niedzielę, dnia 3 listopada 1929 r. w sali Domu im. Ks. Piotra Wawrzyniaka przedstawienie amatorskie „Sztuka ta odegrana zostanie po raz pierwszy w Polsce na scenie mogileńskiej. Początek o

godz. 8 wieczorem. W czasie przerw przygrzewać będzie doborowa orkiestra. Szan. obywatelstwo uprasza się o jak najliczniejsze przybycie na tę imprezę.

Samobójstwo. W nocy z dnia 27 na 28 bm. syn dzierżawcy hotelu „Monopol” p. Steffens popełnił samobójstwo. Denat odkreślił kurek od lampy gazowej i zastrzał się gazem. Przyczyną tego strasznego kroku miał być zawód miłosny.

Odegrana zostanie bardzo wesoła komedja w 3 aktach p. t. „Elixir młodości”

Sirzelno.

S. p. W. Kaczmarkowa. W niedzielę, dnia 20. bm. odbył się pogrzeb śp. Wandy Kaczmarkowej z domu Latosińskich, żony zegarmistrza Henryka Kaczmarka, zamieszkałego w Strzelnie przy ul. św. Duchy. Kondukt żałobny prowadził ks. radca Czechowski.

„Święto Młodzieży”. Dnia 17 listopada br. przypada „Święto Młodzieży” polsko - kato-

Walny zjazd Związku Towarzystw Kupieckich na Pomorzu.

(Od własnego korespondenta „Dziennika Bydgoskiego“.)

Tegoroczny walny zjazd Związku Towarzystw Kupieckich na Pomorzu obradował w ubiegłą niedzielę w Gdyni. Po nabożeństwie odprawionem przez ks. Turzyńskiego udali się delegaci na statek „Ursus” i objechali port oraz oglądali urządzenie przeladunkowe na statku „Robur”.

Posiedzenie odbyło się popołudniu w Domu Kolejowym. Po zagajeniu obrad przez prezesa Tow. Kupców Samodzielnych w Gdyni p. Łobockiego obrali liczenie zebrani delegaci marszałkiem zjazdu W. Smolonia z Gdyni. Obszerne sprawozdanie z działalności Związku z r. 1928/29 przedłożył prezes Związku T. Marchlewski, sprawozdanie finansowe skarbnik Froehlich (budżet Związku wynosił zł 44326), a imieniem komisji rewizyjnej wniosek o absolutorjum przedstawił A. Kamrowski z Grudziądza.

W dyskusji nad sprawozdaniem z działalności przemawiali pp. Froehlich z Grudziądza, Januskiewicz z Torunia, dr. Rzepecki z Bydgoszczy, Kamrowski z Grudziądza, Zwierzykowski z Torunia, Matecki z Gdyni, Hubert z Chojnicy i Heinke z Grudziądza, poczem uchwalono zarządowi absolutorjum. Prezesowi Związku p. T. Marchlewskiemu dla uczczenia 10-letniej rocznicy je-

lickiej. Uroczystości rozłożone zostaną na dwie niedziele. W pierwszą odbędzie się uroczystość zebranie, w drugą niedzielę zaś przedstawienie oraz zabawa taneczna.

Nowy członek Magistratu. Na posiedzeniu Rady Miejskiej p. Budzyński Edward wybrany został członkiem Magistratu.

Rada Miejska na posiedzeniu swem oddała wniosek, który dążył do unieważnienia ostatnio odbytych wyborów do Rady Miejskiej.

Pogożono.

Kwesta. W dzień Wszystkich Świętych odbędzie się publiczna kwesta na rzecz „Polskiego Tow. Opieki nad grobami poległych bohaterów”.

Nowy właściciel. W ub. tygodniu sprowadził się do naszego miasta p. Stanisław Graczyk i przejął skład bławatów, bielizny i towarów krótkich po znanej i cenionej firmie B. Górskim.

Sprawa Jakubowskiego. Teatr objazdowy pod kierownictwem p. Mariana Brokowskiego i Stefana Zborowskiego odegrał dnia 25. bm. w sali hotelu Centralnego głośną sztukę p. t. „Sprawa Jakubowskiego”.

Gębice.

Tow. śpiewu „Lutnia” urządza dnia 3 listopada w sali p. Gałęzewskiego swój występ z nast. programem: I. część — śpiew; II. część przedstawienie p. t. „Wiesław”. Po przedstawieniu odbędzie się zabawa taneczna oraz inne niespodzianki.

Nieszczęśliwy wypadek. Dnia 24. bm. o godzinie 6 wieczorem spłoszyły się konie własność p. Steffego z Procnia. Rozszalałe konie ruszyły z rynku, lecąc wzdłuż całej ul. Strzebińskiej po chodnikach i wpadły na wychodzącą z domu córkę p. Adamczyka Wawrzyna, którą ciężko poranili.

W sprawie katastrofy autobusowej w powiecie gnieźnieńskim

otrzymaliśmy sprostowanie od p. Kazimierza Kozłowskiego ze Żnina (mała osada). Piszcie on: Nieprawdą jest, jakobym katastrofę autobusową pod Gniezmem w dniu 15 października spowodował na złość memu koleźce po fachu, mając do niego jakąś osobistą urazę. Wypadek ten spowodowany został wskutek nieszczęśliwego zbiegu okoliczności, odemnie zupełnie niezależnych, co zresztą wykazuje dochodzenie policyjne. Nieprawdą jest, jako bym został aresztowany, co byłoby nastąpiło, gdybym istotnie miał winę w tym wypadku.

Przy reumatyzmie zaziębieniu bólu głowy
ASPIRIN
tabletki

Oryginalne opakowania z czerwoną banderolą i znakiem „BAYER” w kształcie krzyża są do nabycia we wszystkich aptekach

**Złoty
750 tysięcy**

może każdy wygrać, kto zakupi
los loterii klasowej
w słynnej ze szczęścia
kolekturze

Braci Safier
Kraków, Rynek Gł. 6

Ponadto można wygrać zł:

350.000, 250.000, 150.000, 100.000,
80.000, 75.000, 60.000, 50.000,
40.000, 25.000, 20.000, 15.000,
10.000 i t. d. (29766)

**Ogólna suma wygranych
32 miliony złotych**
Co drugi los musi wygrać!

Ciągnięcie I-szej klasy
już 14 i 15 listopada br.

Ceny losów:

ćwiartka	połówka	cały los
zł 10	zł 20	zł 40

Zamówienia załatwia się odwrotną
pocztą.

W tem miejscu wyciąć i przesłać
nam w liście.

Karta zamówień.

Do Braci Safier
w Krakowie, Rynek Gł. L. 6 db.

Niniejszem zamawiam:

..... losów ćwiartek po zł. 10—
..... losów poówek po zł. 20—
..... losów całych po zł. 40—

Należytość zł. .... uiszczę
po otrzymaniu losów blankietem na-
dawczym P. K. O. Nr. 400.117 przez
firmę załączonym.

Imię i nazwisko .....

Adres: .....

Grudziądz.

Z TEATRU POLSKIEGO.

Środa: teatr nieczynny.

W czwartek premiera melodyjnej operetki
w 3 aktach J. Gilberta „Cnotliwa Zuzanna”.
Operetka ta przy ogromnym bogactwie muzy-
cznym posiada znakomite libretto, odznacza-
jąca się pogodną i wesołą treścią. Próby pod
reżyserją Marjana Domoławskiego, w całej
pełni. W przedstawieniu weźmie udział cały
ensemble operetkowy. Muzycznie przygotowyje
operetkę Wiktor Sirota. Bilety już do nabycia
w dziennej kasie teatru.

W piątek: „Powsinogi Beskidzkie”.

**Komunalna Kasa Oszczędności w Grudziądzu
pierwszym bankiem Pomorza.**

Rok rocznie urządzamy w całej Polsce
w dniu 31 października „Dzień Oszczędności”,
w którym powinniśmy wszyscy wziąć się do
dzieła, aby ta dziedzina oszczędności
wszystkie sfery obywatelstwa polskiego ogar-
nęła. Komunalna Kasa Oszczędności m. Gru-
dziądza urzęduje w dniu tym specjalną akcję
oszczędnościową, i tak: w dniu tym Komunalna
Kasa m. Grudziądza, która mieści się w ratu-
szu, będzie czynna do godz. 20; przyjmuje
wkłady od najdrobniejszych do najpoważniej-
szych sum i płaci od 6 do 11%, zależnie od
wypowiedzenia kapitału; najpoważniejszą lo-
ką jest i pozostanie Komunalna Kasa m. Gru-
dziądza, bo za te wkłady, odpowiada całym
swym majątkiem.

Aby zachęcić szerokie masy do oszczędno-
ści w dniu oszczędności 31 bm. wyznaczył zarząd
Komunalnej Kasy Oszczędności miasta
Grudziądza wysokie premie dla składujących
i to bez względu na to, jaką złoży sumę przy

Osobiste. Dowódca 16 dywizji piechoty
i komendant garnizonu w Grudziądzu, p. ge-
nerał Włodzimierz Rachmistruk powrócił z ur-
lopu wypoczynkowego i w dniu 28 bm. objął
urzędowanie.

Uroczystości 3-iej rocznicy „Sokoła” żeń-
skiego. W niedzielę dnia 3 listopada br. ob-
chodzi „Sokol” żeński uroczystość 3-iej rocznicy
założenia gniazda, z nast. programem: rano
o godz. 8-iej uroczysta msza św. oraz wspólna
spowiedź i komunja św. dla wszystkich dru-
hen. Wieczorem o godz. 20, w górnych salach
„Wielkopolanki” wieczornica towarzyska, połą-
czona ze wspólną herbatką, a uroczajona de-
klamacją i występem tańców plasty-
cznych drużyny ćwiczącej, potem tańce.
Wstęp tylko za zaproszeniem.

Kino „Apollo” wyświetla najwspanialszy
poemat miłości i poświęcenia p. t. „Motyl bru-
kwy” i bogaty nadprogram. Wkrótce ukaże
się film o św. Franciszku z Asyżu.

Kino „Orzeł” wyświetla największy z do-
tychczasowych filmów cyrkowych p. t. „Ten
z którego się śmieją”. Wkrótce ukażą się
„królowie humoru” Pat i Patachon.

Pomorski Klub Myśliwski w Grudziądzu
urządza klubowe zawody strzeleckie, które
się odbędą w dzień św. Huberta, patrona my-
śliwych (3 listopada br.) na strzelnicy przy ul.
Chełmińskiej, od g. 12 do 16,30.

Nieszczęśliwy wypadek na dworcu. W ubie-
głą sobotę na tutejszym dworcu towarowym
wydarzył się nieszczęśliwy wypadek, który
omal nie pociągnął za sobą ofiarę życia ludz-
kiego. Robotnik Józef Kamar, zatrudniony
przy przeładowywaniu buraków upadł tak nie-
szczęśliwie na bruk, że doznał nadwyrężenia
kręgosłupa oraz ciężkich obrażeń cielesnych.
Nieszczęśliwą ofiarą tego wypadku odstawiono
do szpitala miejskiego, gdzie udzielono mu
opieki lekarskiej.

Z Bractwa Strzeleckiego. W niedzielę, 27
bm. odbyła się na strzelnicy Bractwa Strzele-
ckiego uroczystość zamknięcia sezonu strzela-
niem końcowym, na które brać strzelecka dość
licznie pospieszyła. Oto wyniki tego końcowe-
go strzelania: Tarcz o godność króla zniwnego:
król zniwny p. Herczyński, I. rycerz p. Polley,
II. rycerz p. Mazur. Tarcz orderowa:
1) p. Gończ Fr., 2) p. Matuszewski, 3) p. Polley.
Tarcz premjowa: 1) p. Matuszewski, nagroda
p. Ruchniewicza; 2) p. Grobelny, nagr. p. Czap-
czyka; 3) p. Kosznicki, nagr. p. Marszałka;
4) p. Jasiński, nagr. p. Patermanna; 5) p. Mazur,
nagr. p. Korzeniewskiego Wł.; 6) p. Peikert,
nagr. p. Rucińskiego Fr.; 7) p. Górski, nagr.
p. Gończa St.; 8) p. Mollin, nagr. p. Muraw-
skiego Br.; 9) p. Pelley, nagr. p. Strzyżewicza;
10) p. Rost, nagr. p. Szczerbickiego, 11) p. Lu-
tobarski, nagr. p. Damratha; 12) p. Groniek,
nagr. p. Karolewicz; 13) p. Kotłęga, nagroda
p. Eglera; 14) p. Waclawski Ant., nagr. p. Kla-
rowskiego; 15) p. Gończ Fr., nagr. p. Marchlew-
skiego. Tarcz o order wędrujący p. Damratha:
p. Górski. Tarcz kubkowa: kubek otrzymał
p. Polley; I. nagrodę p. Gończ, II. p. Peikert,
III. p. Mazur. Tarcz pieniężna: 1) p. Polley,
2) p. Grobelny, 3) p. Peikert. Order dla najlep-
szego strzelca z dnia 27. 10. 29 r. otrzymał
p. Matuszewski — 57 pkt. Tarcz legacka: na-
grody otrzymali pp.: 1) Lesiński, 2) Kosznicki,
3) Grobelny, 4) Polley, 5) Górski, 6) Peikert,
7) Jasiński, 8) Kotłęga, 9) Mazur, 10) Ma-
tuszewski, 11) Rost, 12) Herczyński, 13) Kom-
orowski, 14) Bittner, 15) Gończ St., 16) Zajac-
kowski, 17) Lutobarski, 18) Groniek, 19) Śliwa,
20) Lange, 21) Gończ Fr., 22) Waclawski Ant.,
23) Mollin, 24) Sporny, 25) Kellas, 26) Waclaw-
ski Jan, 27) Korzeniewski Fr., 28) Jakubow-
ski, 29) Ruciński, 30) Ruprecht. — Po strzela-
niu brać strzelecka wraz z swemi rodzinami
na strzelnicy bawiła się jeszcze wspólnie w jak
najlepszej harmonii.

*Najważniejszym
punktem*

w prowadzeniu
kuchni jest wybór
właściwego klu-
szczy do gotowa-
nia, smażenia i
pieczenia. Dla-
tego kupujcie

VITELLO
wyborowa margaryna mleczna
dla każdego gospodarstwa

7 złotych medali: Katowice, Poznań, Paryż, Nicea, Gdańsk 2

AMADA
Złoty medal i dyplom
POWSZECHNA WYSTAWA KRAJOWA POZNAŃ 1929.

Z Torunia.

Nocny dyżur ma do dnia 30 bm. włącznie
apteka pod Lwem, Rynek Nowomiejski.

Z TEATRU POMORSKIEGO.

Dnia 30 bm. o godz. 20, po cenach znacznie
zniżonych, melodyjna, pełna szampańskiego
humoru i ciesząca się niezwykle powodze-
niem operetka R. Stolza p. t. „Taniec szczę-
ścia”.

Dnia 31 bm. o godz. 20, po cenach znacznie
zniżonych, przemiła komedia Szaniawskiego
p. t. „Adwokat i 16że”.

Zebrań Tow. Krajoznawczego. Dnia 30 bm.
o godz. 7,30 wieczorem odbędzie się w gim-
nazjum żeńskim (Wielkie Garbary) zebranie mie-
sięczne Polskiego Tow. Krajoznawczego, Oddz.
Toruń.

Dyrektor elektrowni toruńskiej mianowany
naczelnym dyr. „Polminu” w Warszawie.
W dniach ostatnich naczelnym dyrektorem
państwowych zakładów „Polmin” w Warszawie
mianowany został p. inż. Stefan Darwański,
dotychczasowy dyrektor elektrowni i gazowni
miejskiej w Toruniu.

Siedziba Związku powiatów województwa
pomorskiego — Toruń. Związek powiatów
województwa pomorskiego, przeniósł swą sie-
dzibę z Chełma do Torunia i mieści się przy
ul. Konopnickiej 14.

Gdzie można nabyć album karykatur? Al-
bum satyrycznych ilustracji „Dziennika Byd-
goskiego” nabyć można w Toruniu: 1) w filji
„Dziennika Bydgoskiego”, ul. Mostowa 17;
2) w gazetarni p. Kaczmarek, ul. Szeroka;
3) w księgarni „Stella”, ul. Szeroka; 4) w księ-
garni p. Szymańskiego, ul. Szeroka; 5) w księ-
garni p. Wojciechowskiego, Rynek Staromiejski,
oraz u sprzedawców gazet.

Kino „Corso” wyświetla piękny dramat
p. t. „Dziecko w pazurach małpy”, a ponadto
nadprogram komedia p. t. „Zginął narzeczony”.

Zbiórka uliczna na pomnik poległych 63 p. p.
Dnia 3 listopada br. odbędzie się w Toruniu
kwesta uliczna na cele budowy pomnika ku
czci poległych żołnierzy toruńskiego 63 p. p.
Pomnik ten, jak wiadomo, ma stanąć na miej-
scu t. zw. „Bramy Lubickiej”. Spodziewać się
należy, że tak sympatyczny cel, mający na
względnie przedewszystkiem uczczenie pamięci
poległych w walkach o niepodległość Polski
żołnierzy z miasta Torunia i jego powiatu,
znajdzie należyte zrozumienie w szerokich sfe-
rach obywatelskich miasta, które poprze za-

miary Komitetu, przyczyniając się łępsamem
do zrealizowania rozpoczętego dzieła.

Komitet Obywatelski VI Tygodnia Lotni-
czego w Toruniu uprasza wszystkich, którzy
podjęli się sprzedaży znaczków i nalepek
i wszystkie instytucje oraz osoby prywatne,
które otrzymały puszki, względnie przyjmowa-
ły wpisy na członków L. O. P. P., o łaskawe
nadesłanie tychże, w ciągu 3 dni, a to celem
zamknięcia rachunkowego tygodnia lotniczego.
Pieniądże, listy, znaczki i t. p. odsyłać należy
do Woj. Kom. L. O. P. P. w Toruniu, ul. Król.
Jadwigi 12-14 między godz. 17—20.

PELPLIN. Administratorem osieroconej
przez śmierć ks. delegata Drapiewskiego parafji
nowocerkiewskiej zamianowany został tamtejszy
wikary, ks. Papentus.

**Nieudały zamach
na posterunek policji.**
Brodnica, dnia 29. 10.

Z Brodnicy donoszą: przytrzymał i odsta-
wiono do więzienia sądu grodzkiego w Brod-
nicy: Kołosa Ludwika, kowala, lat 40, Żurka
Sebastjana ucznia kowalskiego, lat 26, obydwaj
z Zgniłobłot. Planowali oni zamach na poste-
runek P. P. w Zgniłobłotach, nast. zamierzali
zbiec do Rosji sowieckiej. Zamach ten miał
im posłużyć jako dowód działalności komuni-
stycznej. Podczas przeprowadzonej rewizji w
ich mieszkaniu znaleziono 3 rewolwery, 34
naboi i 1 granat ręczny nie ładowany.

**Tajemnicze zabójstwo w lesie
pod Gdynią.**

Z Gdyni donoszą:
W związku ze znalezieniem w lesie Chy-
lońskim pod Gdynią, zwłok mężczyzny w wie-
ku 20—23, komisja sądowo - lekarska orzekła,
że zachodzi tu wypadek zabójstwa, ponieważ
lewa strona czaszki trupa jest od uderzenia po-
pękana a w odległości 15 mtr. od trupa znale-
ziono kij z drzewa bukowego długości 85 cm.,
grub. 5 cm., którym został przypuszczalnie za-
bity. Trup miał na sobie ubranie zimowe stąd
przypuszczenie, że trup leżał w lesie już od
zimy. Dowodów osobistych na podstawie któ-
rych możnaby tożsamość ustalić, przy trpie-
nie nie znaleziono. Zwłoki pogrzebane zostały na
cmentarzu w Chylonji, pow. Morski.

KRONIKA W obronie praw autorów i kompozytorów.

Bydgoszcz, dnia 30 października 1929 r.

KALENDARZYK.

Dziś: Alfonsa Rodryg., Klaudjusza.
Jutro: Wolfganga b. w., Nemezego m.
Wschód słońca: godz. 6,54.
Zachód słońca: godz. 16,33.

DYŻURY APTEK:

Od poniedziałku dnia 28 października do 3-go listopada włącznie dyżurują:
1) **Apteka Piastowska**, Plac Piastowski.
2) **Apteka Pod Złotym Orłem**, Rynek im. Marszałka Piłsudskiego.

TEATR MIEJSKI.

Dzisiaj „Teresina”, jutro „Zemsta za mur graniczny”. Początek obydwu przedstawień o godz. 19.30.

W piątek po raz 4-ty Rydla „Złote więzy”, entuzjastycznie przyjmowane na poprzednich przedstawieniach. Całość poparta pięknym wykonaniem i wystawą, wywiera duże wrażenie. W „Złoty więzy” udział bierze niemal cały zespół artystyczny naszego teatru z pp. Podgórska, Żelichowska i Dobrowolskim na czele, oraz liczny zastęp statystów w liczbie 60 osób.

Próby krotoczwili W. Rapackiego „W czepku urodzony” dobiegają końca. Premiera nieodwołalnie we wtorek, 5 listopada.

Rząd sanacyjny przez pierwsze lata swego istnienia szermował zapowiedziami wielkich rzeczy i odmian. Nie wszystkie się spełniły, co przyznać. Gorzej nawet. Z ówczesnych plusów pod niektórymi — i to może najważniejszymi względami — popadliśmy w minusy.

Poprawa zarobków i zgniecenie drożyzny było naczelnym hasłem Sanacji. Byłaby spełniła ten punkt programu, to tryumf jej byłby zupełny.

Niestety rzeczywistość pokazuje co innego. Wystarczy porównać ceny targowe z początku 1926 r. z dzisiejszymi. Skromne, łatwe do sprawdzenia cyfry, a jak bardzo wymowne. Jakiś tam mięso wołowe kosztowało 80 groszy funt, a dziś kosztuje 1 zł 80 gr. Wieprzowinę w r. 1926 dostawało za 1 zł, dziś 2 zł i więcej. Szynka z 2 zł wysforowała się na 3 zł 60 gr. Wóz drzewa, który przed 4 laty nabyć mogłeś za 6 zł, dziś 12—15 zł. Prawie 100% podwyżki na wszystkich artykułach pierwszej potrzeby.

Możliwe, że niektórzy tabelkę taką nazwają złośliwą, bo fałszywą napewno ona nie jest. Ale dla nas i dla społeczeństwa tabelka taka jest miernikiem sytuacji. Bo dotyczy ona chleba.

Tabele drożyznianej nie przysłonią żadne sukcesy przywózowe i eksportowe. To, że ktoś tam zarabia, że czyjeś obroty rosną, nie rozwiązuje kwestji obiadu. Te cyfry nie sycą.

Bo weźmy węgiel. „Wiadomości Statystyczne” dmą w tryumfalne puzany, że od czasów Sanacji przemysł węglowy u nas o tyle i tyle procent się rozwinął. Racja. Ale jakąż ludność ma z tego „rozwinęcia się” korzyść? Że centnar węgla, który ongi kosztował nas 1 zł 50 gr, dziś kosztuje 3 zł 60 gr.

Równocześnie, gdy życie stało się niemal dwukrotnie droższe, zarobki nie ruszyły z miejsca. Mianowicie zarobki pracującej inteligencji-urzędników nie drgnęły nawet.

Jeśli pod tym kątem widzenia ocenimy bilans gospodarzy pomajowych rządów, to wypadnie on bardzo ujemnie. Na to nie poradzą żadne „Wiadomości Statystyczne”, bo każda kucharka stwierdzi, że jest źle i coraz gorzej. To mięso, ta jarzyna i opał to jest jedyne racjonalne kryterium naszej sytuacji.

Powiedział ktoś, że tak długo można być konserwatystą, dopóki nie jest się głodnym. My powiemy więcej: i z patriotyzmem jest gorzej, gdy się głód zaczyna. Bo głód jest potęgą, mocniejszą nad wszelkie hamulce państwowe, społeczne i etyczne. A my do tego głodu zdajemy wielkimi krokami, niezależnie od urodzaju lub nieurodzaju. Prowadzą nas do tego fatalizmu zniechęcające płace i gwałtowne postępy drożyzny. „Wiadomości Statystyczne” sieją importowaną radość, tryumfują z powodu zmniejszenia produkcji cynku i rudy. My cynku ani surowki żelaza jeść nie możemy i dlatego bijemy na alarm.

Prawa autorów i kompozytorów polskich tudzież zagranicznych są obecnie należycie chronione w Polsce dzięki istniejącej i obowiązującej od 1926 r. Ustawy o Prawie Autorskim.

Związek Autorów i Kompozytorów Scenicznych „Zaiks”, stojący na straży praw twórców polskich na mocy umów wzajemnych, broni także praw twórców całej niemal Europy, przez co zyskuje także ochronę praw twórców polskich zagranicą.

Celem unormowania i należytego zabezpieczenia praw autorów i kompozytorów polskich oraz zagranicznych, przybył w dniu dzisiejszym do naszego miasta członek Zarządu i dyrektor zarządzający Zw. Autorów

i Kompozytorów Scenicznych „Zaiks”, p. Stanisław Ossorja Brochocki, który wraz z przedstawicielem generalnym „Zaeksu” na miasto Bydgoszcz p. St. Krasickim odbędzie w sprawie obrony praw autorów i kompozytorów konferencję w starostwie, oraz z dyrekcją Teatru Miejskiego, z zarządami instytucyj muzycznych, właścicielami kinoteatrów i kierownikami w zakładach gastronomicznych.

Należy dodać, iż zdarzające się wypadki nieprzestrzegania Ustawy o Prawie Autorskim spowodowały cały szereg procesów karnych, których wynikiem były surowe wyroki sądów okręgowych, skazujące oskarżonych na kilkumiesięczny areszt i wysoką grzywnę.

Związek Inwalidów Cywilnych w Bydgoszczy.

W czerwcu roku bieżącego zawiązało się w Bydgoszczy koło Związku Inwalidów Cywilnych Rzeczypospolitej Polskiej. Kół takich istnieje w Wielkopolsce dotąd 68. Wystąpiły one w Warszawie z żądaniami następującymi:

Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej zechce przyznać

- a) jednorazowy zasiłek w kwocie 150% do wszystkich obecnie pobieranych rent,
- b) stałą podwyżkę do rent wypadkowych w przemyśle, rolnictwie i na niemoc 200%,
- c) starości, wdowiej i sieroczej 150%,
- d) do odpraw wdowich i sieroczych 75%,
- e) za czas dewaluacji jednorazowe odszkodowanie w kwocie 6-miesięcznej renty obecnie pobieranej,

- f) aby poszkodowani na ciele nie mogli być po wyleczeniu zwolnieni z pracy, o ile mogą wykonać prace lżejsze,
- g) udzielenie subwencji z Funduszu Bezrobocia Związkowi na cele związkowe.

Do Pana Ministra Komunikacji zwrócono się z prośbą o udzielenie zniżki 50% w przejazdach kolejowych za okazaniem legitymacji na blankietach państwowych, potwierdzonych przez Związek Inwalidów Cywilnych, oraz udzielenie ulgi za przewóz materiałów opałowych na rachunek Z.I.C.

Dalsze szczegóły zostaną członkom zakomunikowane na zebraniu, które odbędzie się 2 listopada rb. o godz. 5 po południu w sali p. Mollera przy Placu Piastowskim. Zjadą delegaci z Poznania, dlatego pożądanym jest udział jak najliczniejszy wszystkich zainteresowanych inwalidów i wdów, których to dotyczy.

Obchód dziesięciolecia Zw. Pracowników Poczty, Teleg. i Telefonów w Bydgoszczy.

Urzednicy pocztowi miasta Bydgoszczy i okolicy obchodzą w dniu 3 listopada b. nader uroczyste dziesięciolecie istnienia Polskiego Związku Pracowników Poczty. Dziesięć lat temu pocztowcy, jako pierwsi, zorganizowali po przeszło 150-letniej niewoli Polski Związek Pocztców w Bydgoszczy.

Obchód zapowiada się nader wspaniale, gdyż wszystkie bratnie organizacje z Pomorza, a częściowo i z Wielkopolski zapewniły swój udział ze sztandarami.

Po uroczystym nabożeństwie, w czasie którego śpiewać będzie, cieszące się wielką sławą i szacunkiem Tow. Śpiewu „Moniuszko” pod batutą dzielnego i utalentowanego dyrygenta p. Masłowskiego, odbędzie się złożenie wieńca na grobie Nieznanego Powstańca Wielkop., a później uroczysta akcja

demja w Resursie Kupieckiej przy udziale Tow. Śpiewu „Moniuszko” i całego zespołu orkiestry wojskowej.

Na pamiątkę tej uroczystej chwili ukazuje się Księga Pamiątkowa, streszczająca historię 10-letniej działalności Polskiego Związku Pracowników Poczty w Bydgoszczy.

Po zakończeniu uroczystości odbędzie się zabawa taneczna w Resursie Kupieckiej. Szczegółowy program obchodu poda się w jednym z następnych numerów naszego piśma.

— Posad w administracji miejskiej — jak nas prosi o doniesienie publiczne tutaj Magistral — **niema**, wobec czego stawianie wniosków o pracę jest bezcelowe.

— 4 listopad wolny od nauki. — Donosi nam inspektor szkolny na pow. Bydgoszcz p. Klimesz. P. Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia publicznego zarządził, aby w roku bieżącym dodatkowo dzień 4 listopada (poniedziałek) wolnym był od nauki szkolnej.

— Zarząd Koła Przyjaciół Harcerskiej Drużyny Morskiej im. gen. M. Zaruskiego składa niniejszem serdeczne podziękowanie JWP. staroście Dr. Berecie (Wydział Pow.) za łaskawe udzielenie subwencji w wysokości 100 zł; JWP. radcy Tabeau (Liga Morska i Rzeczna) również za udzielenie subwencji w wysokości 100 zł dla Harcerskiej Drużyny Morskiej im. gen. Marjusza Zaruskiego w Bydgoszczy.

W czwartek,
dnia 31 b. m.

Bal Astorji

w sali Wicherta
(Rybi Rynek)

20711

Przyjaciółki.

Powiedz mi kochana,
co Ty robisz w lecie,
Ze masz twarz matową,
gdy moja wciąż świeci?
Odpowiedz otwarcie:
dla mnie to zabawka:
Twarz odświeża świetnie
ŻAKA „PRZEMYSŁAWKA”. 24486

— Komitet Floty Narodowej w radio. Dnia 12. bm. wypowiedziany był przed mikrofonem Polskiego Radja w Warszawie pierwszy komunikat Komitetu Floty Narodowej. Komunikat zagaił sekretarz generalny K. Fl. N. generał Marjusz Zaruski. Wprowadzone w życie komunikaty spotkały się z przychylnym przyjęciem ze strony członków oraz sympatyków idei Komitetu, licznie napływające listy z różnych stron kraju z wyrazami uznania są tego wyrazem.

W najbliższym czasie komunikaty K. Fl. N. będą nadawały wszystkie polskie stacje radiowe. Następny komunikat będzie wygłoszony 2 listopada br. o godz. 16,20, poprzedzony słowem wstępnym gen. Marjusza Zaruskiego.

Wyjaśnienie.

We wrześniu rb. ukazał się w „Dzienniku Bydgoskim” artykuł pod tytułem „Ładny kwiatek — Urząd Ubezpieczeń m. Bydgoszczy posługuje się niemieckimi książkami”. W tej sprawie otrzymaliśmy nareszcie wyjaśnienie.

Oto Urząd Ubezpieczeń miasta Bydgoszczy wydaje od początku roku 1920 poświadczenia zliczenia kart kwitowych w języku polskim. Ubezpieczeni posiadają jednakowoż książki zliczenia kart z czasów niemieckich, które jako dowody (kwity) nie mogą być zmienione. W książkach tych kwituje się jeszcze obecnie wypełnione karty, które Urząd Ubezpieczeń wysłał do Ubezpieczalni Krajowej. Stare książki kwitowe mają, rzecz oczywista, druk niemiecki. Kwitarjuszy tych dla wygody samych ubezpieczonych Ubezpieczalnia Krajowa w Poznaniu zamieniać nie zaleca, gdyż jest to wygodniej dla ubezpieczonego, że wszystkie poświadczenia (kwity) ma w jednej książeczce.

Na interwencję miejskiego urzędu w tej sprawie nadeszła odpowiedź z Poznania, że jeśli ubezpieczony posiada **starą książeczkę** z wydrukowanym tekstem niemieckim, to można poświadczenia zliczonych kart kwitowych dokonywać nadal w tych książeczkach, gdyż jest to wygodniej dla ubezpieczonego, że wszystkie poświadczenia ma w jednej książeczce. Po zapełnieniu ich lub przy wystawianiu nowych należy używać tylko książeczek z tekstem polskim.

Czy posiadasz już bilet na Akademię Komitetu Floty Narodowej która odbędzie się w Teatrze Miejskim dnia 3. XI. br.?

W tramwaju.

— Pani Lepkoska, pójdzie pani na groby?

— Pani się jeszcze pyta? Katoliczka jestem i familję moją na smentarzu mam: Ino parady z wiłkami i ze świcami nie robię, bo rząd nawołuje do oszczędności.

— Pani to oszczędza na żywych i umarłych, a tylko sobie nie załuje. Wczoraj dopiero widziałem Pana ją kupać sobie jedwabne pończochy u żydów.

— Pan pewnie by wolał, abym pod spodkiem barchany nosiła, co? Niedoczekanie panowie! Czemsis musze sie różnić od innych ludzi.

— Ooo... jak się to pani Lepkoska wynosi! A któż to są ci inni ludzie, może my?

— Nie wynosze ja się nad nikim, ale odkład stajam się polityczną osobą i należe do obozu pana aptekarza Rybickiego, to musze dbać o mój prestiż. Rozumiecie?

— Ładny mi prestiż, który dopiero w jedwabne kombinacje wleść musi.

— Pani Piernoga, nie bajałaby pani trzy po trzy. Przecie nimoże panu aptekarzowi wstydu robić. W Bydgoszczy zanosi się na wielkie rzeczy. Komisarz już jest, a ma jeszcze przyjść starosta grodzki. Czy ja wim, co mnie w takich warunkach czeka i do czego może jeszcze być potrzebna?

— Do czego pani może być potrzebna? Chyba do chrzanu!

— Ja wierze bardzo, że pan Antkowiak chciałby ze mnie chrzan zrobić. Ja niejednemu w Bydgoszczy solą w oku jestem. Zadzroszczą mi i tyle. Gdzie jest druga w mieście, o któryby tule mówiono i tak słuchano, jak mój? Pupilarną jestem, i ani bym się z prezydentową miasta nie pominięła, gdyby jaka była. Więc tyż musze uważać na siebie i nie-byle jak chodzić.

— Przecie nikt tam nie zagłada, gdzie sie pani stroi.

— Panie Antkowiak, przestań mnie pan sekować, albo pan kiedyś tego pożałuje. Jenteligencja ma swoje prawa, i nimoże barchanów wdziawać, jakby to pan chciał.

— Co za jenteligencja, która drukowane tylko z bidą czytać potrafi, a dać jej pisanie, to ani be ani me.

— I pisane rozumim, ale musze mieć do niego okulary, których zawsze jak na złość zapomnie.

— A pani na wszystko wykret znajdzie. Nie wykret to, ino święta prawda. Możecie sie Cośki zapytać.

— A cóż panina Ceśka, ustatkowała sie już?

— Dzięki Bogu, że ma już teraz lepsze myśli. Dopiro wczoraj mówi do mnie: mamu, ja musze na gwałt wyjść za mąż...

— Rynek Pana Marszałka!

— **Pomyślmy o tych, co odeszli.** W myśl rozporządzenia policyjnego dot. święcenia niedziel i dni świątecznych z dnia 14 kwietnia 1896 r. nie wolno urządzać w dniu Zadusznym, 2 listopada i w wigilję tegoż t. j. 1 listopada, w dniu Wszystkich Świętych, żadnych przedstawień teatralnych, kinematograficznych, widowisk i zabaw publicznych z wyjątkiem koncertów i muzyki kościelnej (oratorjum).

— **Nieznanomość ustawy nie chroni od kary.** Miejski Urząd Bezpieczeństwa i Porządku Publicznego w Bydgoszczy wydał drukiem najnowsze, obowiązujące na obszarze wojew. poznańskiego przepisy, dotyczące „bezpieczeństwa ruchu publicznego” dla pojazdów konnych i mechanicznych, dorożek konnych i samochodowych, tramwajów i rowerów, oraz zakazu niszczenia i zanieczyszczenia dróg publicznych, wraz z przepisami wykonawczymi i karnymi.

Pożyteczne to wydanie polecamy wszystkim właścicielom pojazdów, tak w miastach, jak i na prowincji, oraz właścicielom domów i gruntów, jako niezbędny informator w obowiązujących przepisach policyjnych.

Nabyć je można za przystępną cenę zł 1,— w księgarni „Lektor”, Gdańska 141, tel. 17-39, i we wszystkich innych księgarniach.

— **Otwarcie nowego magazynu wyrobów skórzano-galanteryjnych.** Popularna w najszerzych sferach firma Zygmunta Musiała otwiera w dniu dzisiejszym przy ulicy Gdańskiej nr. 9 (naprzeciw hotelu „Pod Orłem”) drugi specjalny magazyn wykwintnych wyrobów skórzano-galanteryjnych i przyborów do podróży, który prowadzić będzie oprócz już istniejącego głównego magazynu przy ulicy Długiej 52 na tych samych znanych solidnych podstawach. Ogromny wybór torebek damskich, walizek, tek do akt, neseserów, portfeli, portmonetek i wiele innych artykułów skórzano-galanteryjnych od naitańszych do najwykwintniejszych daje gwarancję, że każdy znajdzie to, co mu najbardziej odpowiada, szczególnie przy zbliżających się zakupach gwiazdkowych. Nowej placówce „Szczęść Boże”. Zwracamy uwagę na dzisiejsze ogłoszenie.

Nie zapłacił za mieszkanie, zabrał list pożyczki

konwersyjnej i ulotnił się.

W kwietniu r. b. przybył niewiadomo skąd do Bydgoszczy jakiś osobnik, który zamieszkał w domu przy ulicy Sienkiewicza 13, podając się za Władysława Raczkowskiego, bogatego obywatela wiejskiego. Osobnik ów urządził sobie bardzo przyzwoicie mieszkanie, lecz czynszu za nie wcale nie płacił, wzdając gospodarza, że oczekuje na większą sumę pieniędzy, która mu wkrótce z jego „majątku” nadesłana zostanie i tę „drobnostkę” razem ureguluje.

Gospodarz wierzył tym zapewnieniom swego lokatora, nie nalegając wcale na niego. Więcej jeszcze, R. umiał wzbudzić takie zaufanie w gospodarzu do siebie, że ten powierzył mu nawet do wymiany list pożyczki konwersyjnej na 230 zł.

Gdy wkrótce potem gospodarz zaszedł do swego lokatora, aby go odwiedzić, ujrzał mieszkanie zupełnie próżne, a po lokatorze ani śladu nie zostało, ulotnił się jak kamiora, przemieszkawszy blisko pół roku za darmo i zabierając na pamiątkę list pożyczki konw.

Gospodarz, naturalnie, dał znać policji, celem odszukania „obywatela ziemskiego” który poszkodował gospodarza na około 1000 zł.

List gończy.

Na skutek listów gończych za różne inne sprawki, Raczkowski został w ostatnich dniach ujęty w Grodzicznie, powiatu lubawskiego i odstawiony do dyspozycji prokuratury w Toruniu, która ma z nim dawniejsze porachunki, czy gospodarz jednak odbierze swą należność, nie wiadomo.

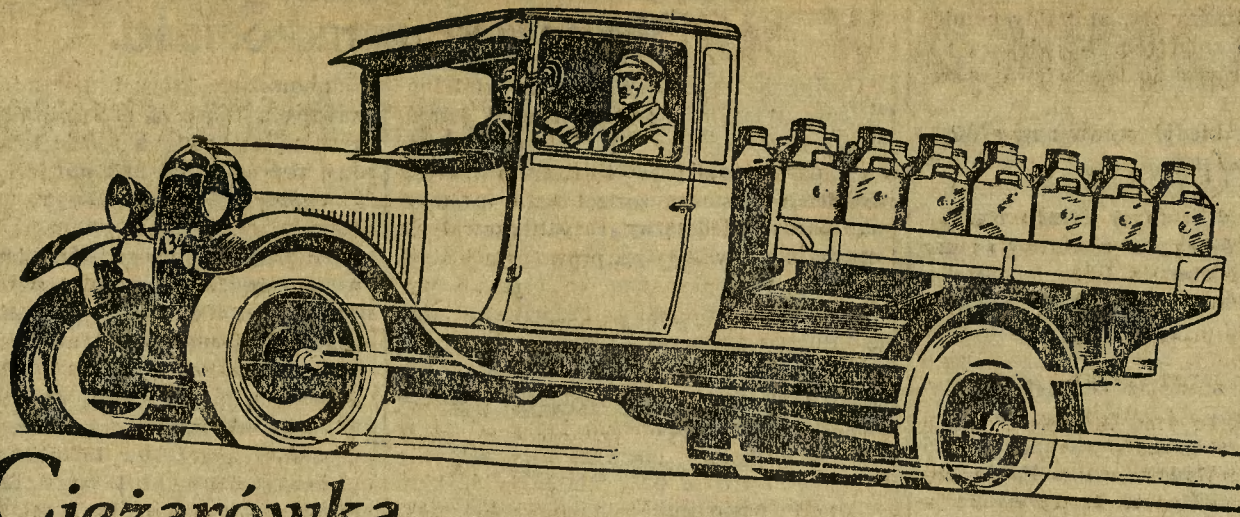
Prokuratura sądu okręgowego w Grudziądzu poszukuje za różne przestępstwa 19-letniego Fryderyka Wilczka, który zbiegł w niewiadomym kierunku.

Przy zepsutym żołądku, zaburzeniach trawienia, niestaku w ustach, bólu w skroniach, gorączce, zaparciu stolca, wymiotach lub rozwolnieniu już jedna szklanka naturalnej wody gorzkiej **Franciszka-Józefa** działa pewnie, szybko i dodatnio. Poważni lekarze specjaliści chorób żołądka stwierdzają że przy przeladowaniu narządów trawienia przez jedzenie lub picie woda **Franciszka-Józefa** jest prawdziwym dobrodziejstwem dla chorych. Żądać w aptekach i drogeriach.

Odkurzacze
Froterki
Filtry
WARSZAWA,
Krak. Przedmieście 4.

7832

Cieżarówka nie posiadająca sobie równej

Jakie wymagania stawiamy nowoczesnej ciężarówce? Wymagamy oszczędności, pewności, łatwości przystosowania się do wszelkich warunków pracy, szybkości, no i prędkiej i niezawodnej obsługi. Każdy przemysłowiec, kupiec lub rolnik powinien obstarwać przy tych wymaganiach, gdyż tylko w ten sposób będzie mógł rentownie prowadzić swój przewóz w obecnych czasach ciężkiej konkurencji.

Mając powyższe warunki rentowności na względzie, Ford Motor Company wypuściła na rynek nowe modele ciężarówek, a mianowicie półtonówkę „AA” oraz nowy typ półciężarówki. Duża ilość zaświadczeń, otrzymywanych codziennie, w sposób przekonywujący wykazuje, że nowe te modele odpowiadają wszelkim stawianym im wymaganiom.

Nowa ciężarówka Ford — to wóz niebywale silny, o dostatecznej rezerwie mocy i wytrzymałości, zaspakajający wszelkie wymagania pod względem nośności i szybkości. Dzień w dzień ciężarówka ta wykonywa przepisaną marszrutę — bardzo często na złych drogach, w warunkach zgoła niepomysłnych — bez najmniejszego wysiłku lub najdrobniejszych nawet defektów silnika albo karoserji. Czterocylindrowy silnik Nowego Forda idealnie nadaje się do ciężarówek, a jego małe zużycie paliwa i smarów szczególnie ułatwiają mu zadanie oddania największej ilości efektywnych kilometrów jazdy przy minimalnych kosztach utrzymania.

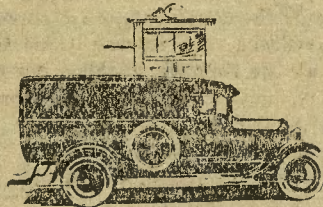
Model AA — to nietylko pewna i oszczędna ciężarówka, lecz jest to i wóz, posiadający większą odporność od wielu innych. Zażądajcie od najbliższego upoważnionego przedstawiciela Forda zupełnie nicobowiązującego pokazu, a przekonacie się sami o całym szeregu chwalebnych właściwości Nowego Forda. Zwóćcie uwagę na jego masywne koła tarczowe albo na szczególnie mocną ramę z 5-ma silnymi poprzeczkami lub też na całkowicie zamaskowany system sześciu hamulców z bębniami o niezwykłym dużym rozmiarze.

Wóz dostawczy Ford de Luxe. Model A Półciężarówka ta idealnie nadaje się dla domów towarowych, sklepów lub innych interesów, którym zależy na szybkim i eleganckim wozie dostawczym. Nadaje się również dla sprzedawców, rozjeżdżających z próbkami towarowymi.

Nie powstrzymacie się również od podziwiania elastycznych poprzecznych resorów Nowego Forda i jego kantylewerów o 17-tu piórach. Doskonałe zawieszenie resorów, łącznie z hydraulicznymi amortyzatorami o podwójnym działaniu — co jest normalnym wyposażeniem wozu — przyczynia się do łagodnej jazdy nawet przy ciężkich ładunkach. Jeżeli zaś macie do przewożenia ładunki bardzo ciężkie, to za niewielką dopłatą możecie wmontować do wozu dodatkową przekładnię „Dual”, umożliwiającą włączanie 6 biegów naprzód i 2 biegów w tył, przy jednoczesnym zwiększeniu mocy pociągowej o 47 %.

Mówiąc krótko, moc, szybkość, trwałość i bezpieczeństwo — oto

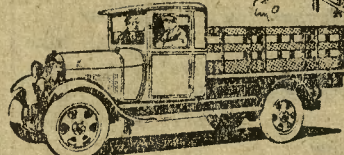
Cieżarówka Ford Model AA

Nadwozie jej posiada konstrukcję mieszaną: metalowa karoserja jest wewnątrz wykładana drzewem. Wymiary jej są: długość 236 cm, szerokość 127 cm i wysokość 129,5 cm.

Pozatem, organizacja Ford Motor Company, obejmująca cały świat, ma za zadanie pojsćie Wam z po-

Do przewozu ładunków ciężkich podwozie model AA 1½ tonny
Zł. 7450

mocą przy eksploatacji Waszego wozu. Wszędzie, bowiem, ciężarówka Wasza może być oddana do fachowej inspekcji, i jeśli zajdzie potrzeba, naprawiona szybko i sumiennie.

Cieżarówka Model A pół-tonowa

Nadwozie to jest o następujących wymiarach: długość 247,6 cm, szerokość 172,7 cm. Wysokość słupów cm. liczba ich — 8. Nadwozie to po uprzednim wmontowaniu ścianek lub zakretowań, służy do przewozu zboża lub bydła.

nie po cenach umiarkowanych według normalnych stawek, na czas umówiony.

Roboty te skuteczniają za pomocą specjalnych narzędzi fordowskich mechanicy wyszkoloni we własnych zakładach Forda — a wszyscy przedstawiciele Forda posiadają na składzie jedynie oryginalne części zapasowe. Jest to gwarancja otrzymywania części składowych o tej samej wysokiej jakości, jaka cechuje każdy szczegół wozu gdy opuszcza fabrykę.

Pod względem praktyczności i oszczędności podwozia Ford o nośności 1 i 1 tonny nie mają sobie równych.

Na całym świecie podwozia te są uwzględniane, jako jedynie idealne, nadające się do wszelkich warunków przewozowych, bądźto dla celów specjalnych lub też do ustawienia normalnych, standardyzowanych nadwozi.

Do przewozu lżejszego podwozie model A, o nośności ½ tonny
Zł. 5715

Wszystkie ceny rozumieją się f.o.b. Gdańsk łącznie z clem Bez podatku obrotowego

FORD

FORD MOTOR COMPANY

Oszuści „dyrektorami” fikcyjnych firm.

Szajka oszustów pobrała od całego szeregu bezrobotnych kaucje na nieistniejące posady i zbiegła.

Donosiliśmy przed kilku dniami o oszustwach dokonywanych przez fikcyjną firmę „Dom Rolniczo-Handlowy „Agropol” przy ulicy Dworcowej 66, gdzie jakiś osobnik przedstawiający się za Janickiego, dyrektora tejez nieistniejącej firmy, pobierał od szukających pracy kaucje na nieistniejące posady.

Obecnie stwierdzono, że w Bydgoszczy istniała szajka oszustów, będących z sobą w ścisłym kontakcie, którzy urządzali w wynajętych pokojach rzekome biura, wywieszali na drzwiach swego mieszkania wielkie plakaty firmowe i przedstawiając się za „dyrektorów” firm, przyjmowali kobiety i mężczyzn na nieistniejące posady, pobierając od łatwowiernych kaucje w wysokości od kilkuset do kilku tysięcy złotych. Tych, którzy nie chcieli zbyt długo czekać na zaofiarowaną im „posadę”, zatrudniali przez kilka dni w ten sposób, że wysyłali ich do różnych okolicznych miast, aby się dowiadawali, kto ma ziemiopłody do sprzedania. Naturalnie, że tych ziemiopłodów nie mieli zamiaru kupować, chodziło im tylko o chwilowe odwrócenie uwagi poszkodowanych od ich oszukańczych manipulacji.

Poza wyżej wymienioną „firmą”, drugi oszust niejaki Stanisław Łukanowski, miał też takie biuro przy ulicy Dworcowej 59 i tytułował się

dyrektorem firmy „Dom Rolniczo-Handlowy”, a na blankietach — naturalnie firmowych — kazał sobie wydrukować nawet fikcyjny nr. telefonu 1105.

Trzeci takie oszukańcze „biuro” było przy ulicy Sienkiewicza, gdzie „dyrektorem” był znowu inny oszust z tej samej szajki. Wszystkie te „biura” znajdowały się w pobliżu jedno od drugiego, aby się łatwiej mogły ze sobą porozumiewać.

Poszkodowanych jest cały szereg biednych, bezrobotnych ludzi, którzy dla otrzymania rzekomej posady, zapożyczali się, sprzedawali nawet sprzęty domowe, aby zdobyć pieniądze na kaucję, któremi następnie napychali kieszenie oszustom.

Po zdemaskowaniu oszustów, wszyscy oni zbiegli i są poszukiwani przez władze.

Oszuści po zdemaskowaniu ich w Bydgoszczy będą się starali prawdopodobnie uprawiać swe oszustwa w innych miejscowościach, przeto baczność.

Ostrzegają się przytem wszystkich poszukujących pracę przed składaniem jakiegokolwiek kaucji ludziom niepewnym. Kaucje zwykle składa się w bankach, a jeżeli już ma być złożona do rąk pracodawcy, to należy się upewnić, czy dana firma jest zarejestrowana sądownie i odpowiedzialna.

PROGRAM W KINACH.

KRISTAL Wczoraj przy zapelnionej widowni wyświetlono po raz pierwszy drugą część pięknego filmu „Hrabia Monte Christo”, w której bohater mści się na swych wrogach. Świetna gra artystów zadziwia, jak również wielkość i przepych wystawy. W filmie tym zastosowano niewiele znane środki techniki lustrzanej, która wnętrza wyolbrzymia i daje zdjęcia ludzkiej prawdy. Nadprogram tygodnik.

NOWOŚCI z powodzeniem demonstruje dramat p. t. „Dama pod maską”, o treści urozmaiconej i bardzo ciekawej. Film ukazuje nam życie na emigracji, czasy inflacji, odsłania tajemnice zakulisowe teatrów rewji. Włodzimierz Gajdarow, Henryk George, Arlette Marchal, Dita Parlo — to obsada filmu, który wywiera potężne wrażenie, a swą fascynującą akcją trzyma w napięciu. Dopełnia program „Tygodnik Metro Goldwyn”, aktualności, krajoznasz polski „Nad Niemnem” i „Świat zwierzęcy Afryki”.

MARYSIENKA dziś po raz ostatni wyświetla wytworny, pogodny film p. t. „Księżniczka Olala” z Carmen Boni w roli tytułowej.

CORSO. Dziś po raz ostatni sensoryjny film z ułudami publicności Eddie Polo w roli głównej p. t. „Naszynik Ramony”. W nadprogramie świetna farsa p. t. „Mistrz na wrotkach”, oraz aktualności p. t. „Zakopane”. Od jutra Tom Mix w filmie p. t. „Pojedynk w samolocie”.

Dzień Zaduszny.

W Dzień Zaduszny wspominamy pamięć naszych drogiego zmarłych. Największą pociechą i ukojeniem w dniu tym wlewa w serca nasze Kościół św. Katolicki, ta Matka nasza najlepsza, kiedy wzywa nas, ażebyśmy nie tylko wspominali drogiego zmarłych, ale ponadto, żebyśmy przychodzili z pomocą duszom w czyście cierpiącym przez msze św., przez modlitwy i przez dobre uczynki. Nasze Konferencje Pań św. Wincentego a Paulo na miasto Bydgoszcz dawają wszystkim katolikom sposobność spełnienia uczynków miłosiernych w Dzień Zaduszny przez sprzedaż chorągiewek żałobnych w uroczystość WW. Świętych przed wszystkimi kościołami. Konferencjom Pań Miłosierdzia św. Wincentego a Paulo należy się wdzięczność za to, że wprowadzając w życie ten piękny, dla dusz w czyście cierpiących zbawienny zwyczaj dekorowania grobów chorągiewkami żałobnymi. Niechaj więc nikogo nie będzie, kto by nie przyrzekł w „Dzień Zaduszny” mogiły drogiej sercu swojemu zgasłej osoby.

Cały dochód przeznaczają Konferencje Pań Miłosierdzia na ubogich.

— Z okazji Międzynarodowego Dnia Oszczędności przypadającego na dzień 31 października podajemy w dzisiejszym numerze opisy najpoważniejszych i najsolidniejszych instytucji bankowych Bydgoszczy, na co zwracamy uwagę naszych czytelników.

— **Żniżka kolejowa dla młodzieży szkolnej.** Minister komunikacji udzielił młodzieży szkolnej zniżek na kolejach na czas ferii z okazji świąt „Wszystkich Świętych” i „Dnia Zaduszny”. Z ulg tych może korzystać młodzież szkolna już od dnia 30 października do dnia 5 listopada br. włącznie.

— **Zapaliły się sadze.** Dnia 29. bm. o godzinie 23,15 w domu przy ulicy Nakielskiej 11, zapaliły się sadze w kominie. Przybyła straż pożarna, ogień wkrótce ugasiła. Szkody minimalne.

— **Z nocnych awantur.** W nocy z 28 na 29 bm. trzech awanturników wywołało na dworcu tutejszym głośnie awanturę. Będąc w stanie podchmielonym, zaczęli się bić najpierw między sobą, a następnie z pasażerami znajdującymi się na dworcu. Dopiero przybyła policja uspokoiła awanturników, odwozząc ich karetką do aresztów, sporządzając odpowiedni protokół.

Ujęty kombinator.

Pokrzywdził firmy na kilkanaście tysięcy złotych i chciał uciec.

W Bydgoszczy został ujęty i osadzony w więzieniu niejaki 32-letni Rifenholz Adam, który przed trzema laty nosił prece i pieczywo, a obecnie jako „wielki kupiec” dostał się do kryminału.

Powodem aresztowania były oszukańcze manipulacje R. Założywszy sobie bowiem przed trzema laty w Grudziądzu mały składzik przyborów szewskich i skór, a nie mając gotówki, ubiegał się w Bydgoszczy u różnych firm o kredyty, których mu też firmy udzielały i to tak dalece, że zapewniły mu obficie skład towarów. Początkowo wywiązywał się uczciwie ze swych zobowiązań wobec wierzycieli, ale gdy już pozyskał zaufanie, jako solidny kupiec, zaczął coraz więcej pobierać towarów na kredyt, aż doszło do tego, że dziś ma on zaprotestowanych weksli na kilkanaście tysięcy złotych i zaległych podatków w Urzędzie Skarbowym na około 12 tysięcy złotych.

Aby uchylić się od płacenia należności wierzycielom, wywiózł wszystkie meble z mieszkania do Warszawy, a w składzie pozostawił różne szpargali wartości kilkuset zł., które Urząd Skarbowy zajął na częściowe pokrycie swych należności.

Przez jakiś czas R. ukrywał się, jeżdżąc z miejsca na miejsce, aż w końcu został przychwycony w Bydgoszczy, gdzie najwięcej firm poszkodował.

Tłumaczył się on, że dlatego wywiózł meble do Warszawy, gdyż rozchodzi się z żoną, co okazało się nieprawdą.

Firmy bydgoskie poniosły więc stratę na kilkanaście tysięcy złotych, z czym oczywiście trudno się firmom było pogodzić, dlatego skierowały sprawę do prokuratury.

Jest to jeden z tych osobników, którzy właśnie doprowadzają uczciwe kupiectwo do ruiny.

Zaginął bez wieści.

Dnia 22. bm. w godzinach przedpołudniowych oddalił się z domu rodzicielskiego 18-letni Paweł Gerhardt, uczeń mechanik, zamieszkały przy ulicy Petersona 5 i dotychczas nie powrócił.

Stroskani rodzice w obawie jakiegось nieszczęścia, proszą każdego, kto by mógł udzielić jakichkolwiek wiadomości o zaginionym, aby zechcieli donieść o tem rodzicom pod powyższym adresem, względnie policji.

Utworzenie Bydgoskiego Związku Właścicieli nieruchomości.

Ogólne jest niezadowolenie z działalności Tow. Właścicieli Nieruchomości, istniejącego w Bydgoszczy od szeregu lat. Zamiast pozytywnej pracy i dbania o interesy właścicieli domów, zarząd tego towarzystwa bardzo niedołężny, rozpolitykował się i stworzył z towarzystwa prawdziwą kuźnię endecką. Dowodem tego są ostatnie wybory do Rady Miejskiej. Przecistawiając się takiemu pojmowaniu obrony interesów właścicieli nieruchomości, utworzył się **nowy związek** pod nazwą **Bydgoski Związek Właścicieli Nieruchomości**, który odbył w dniu wczorajszym pierwsze swe zebranie w sali Pod Lwem przy ul. Jagiellońskiej.

Zagaił posiedzenie inżynier Piszczek, który podał do wiadomości zebranych, że Bydgoski Związek Właścicieli Nieruchomości został utworzony, poczem odczytał statut związku. Następnie p. inż. Piszczek rozwinął program i cele nowego związku.

Jednym z głównych celów będzie opieka prawna członków. Związek będzie miał specjalnego adwokata, opłacanego ze składek

członkowskich, który będzie udzielał porad prawnych. Również przeprowadzenie spraw przed sądem oddane będzie temu adwokatowi, przyczem członek płacić będzie tylko 1/4 ogólnych dezerwitów, resztę pokryje związek.

Drugim głównym zadaniem nowego związku będzie stworzenie sądu polubownego dla sporów wynikłych pomiędzy właścicielem nieruchomości a lokatorem. Do sądu polubownego wejdzie 3 członków wyznaczonych przez Bydg. Związek Właścicieli Nieruchomości, oraz 3 członków wyznaczonych przez Tow. Lokatorów. Na końcu przedstawił p. inż. Piszczek projekt stworzenia spółdzielni budowlanej.

Po wysłuchaniu programu nowego związku zadeklarowali swe przystąpienie zebrani na sali właściciele nieruchomości. Matador endecki, p. Martini, podczas wypełniania deklaracji opuścił salę.

Przystąpienie do związku można zgłosić w sekretariacie przy ul. Śniadeckich 46 u p. Koniecznego w czasie od 5—6.

Jeszcze o oszustwach Snowackiego.

Adam Snowacki, o nadużyciach którego donosiliśmy w wtorkowym numerze naszego pisma, ma na swem sumieniu znacznie więcej grzechów niż pierwotnie przypuszczano. Do policji bowiem, na skutek naszego artykułu, wpłynęły nowe doniesienia o sprawkach tego oszusta. Mianowicie, jako urzędnik pewnej firmy przy ulicy Dworcowej, ściągał od klientów należności za pobrane rowery i inne przedmioty, przywłaszczając gotówkę sobie, Ciesząc się zupełnem zaufaniem firmy, sprzedawał nawet na własną rękę rowery i inne towary, puszczając weksle firmowe w obieg, bez upoważnienia firmy, przez co poszkodował firmę na kilka tysięcy złotych.

Część robotników tejże firmy pobrała na raty rowery, których S. nie księgował, a wpłacane raty zatrzymywał dla siebie.

Prócz tego inkasował on od poszczególnych wierzycieli różne należności, których nie wprowadzał do ksiąg.

Gdy widział, że grunt w Bydgoszczy usuwa mu się z pod nóg, uknął w niewiadomym kierunku.

Ujęcie nieznanego złodziejki.

Po różnych miastach Pomorza i Poznańskiego, grasuje jakaś młoda około 22 lata licząca kobieta, która pod różnymi pozorami weiska się do mieszkań prywatnych oraz do składów i dokonuje kradzieży. Podaje się ona za Anielę Rychterównę, to znów za Agnieszkę Wrzesińską, lub za Agnieszkę Richter. Okradła już wiele osób w różnych miastach, nie wylazając Bydgoszczy, lecz zawsze udało jej się uciec przed ujęciem. Obecnie została ona ujęta, lecz znowu podała inne nazwisko. Wobec tego uprasza się wszystkich, którzyby mogli przyczynić się do ujawnienia jej prawdziwego nazwiska, aby zechcieli o tem donieść kompetentnym władzom.

— **Awantura na dworcu.** W nocy z 29 na 30. bm. niejaki Wincenty D., będąc w stanie pijanym, rzucał się na pasażerów w hali tutejszego dworca i bił ich. Następnie doprowadzony do posterunku policji, nie uspokoił się, lecz dalej robił awantury tak, że zaszła konieczność odwiezienia go do aresztów.

— **Z nocnych awantur.** W nocy z 29 na 30. bm. niejaki Stanisław H., będąc w stanie pijanym wywołał wielką awanturę w kabarecie „Maxim”, tłukąc szyby i rzucając się na publiczność. Zawezwana policja ujęła H. i odwiezła go do aresztu.

ZABAWY I KONCERTY.

Zabawę jesienną w dniu 31 bm. o godz. 19,40 w lokalu „Pod Lwem” (dawniej Ognisko) urządzi Orkiestra Kolojowa. Program bardzo urozmaicony. Wiele niespodzianek. Czysty zysk przeznaczony zostanie na cele organizacyjne. Zarząd i komitet zabawowy wszystkich bydgoszczan serdecznie zaprasza do siebie na zabawę.

Na **L. O. P. P.** Komitet L. O. P. P. i Floty Narodowej w Smukale, pragnąc przysporzyć funduszy na tak wzniosły cel państwowy, urządzi w niedzielę 3 listopada br. o godz. 5-tej po poł. wielką zabawę taneczną w Smukale, w lokalu p. Ziolkowskiego, na którą wszystkich obywateli miejscowych, z bliższej i dalszej okolicy serdecznie zaprasza.

Zabawę jesienną urządzi w dniu 3 listopada br. o godz. 17 w restauracji p. Blocha przy ul. Toruńskiej Związek Niższych Pracowników Państwowych w Bydgoszczy, który prosi wszystkie warstwy obywatelstwa bydgoskiego o szczere poparcie.

kolporterów, a nawet w pewnych składach, rozmaite piśmida i malowidła godzące w katolickie uczucie przechodniów. Dłużej stanu takiego tolerować nie można! Konieczne trzeba szczególnie młodzieży dać do ręki lekturę zajmującą, a równocześnie pożyteczną i w ten sposób rozpocząć walkę z szerzącym się złem.

Tego rodzaju lekturę rozpowszechniają organizacje polsko-katolickiej młodzieży! Młodzież sama wypowiada walkę znu, rozszerzonemu przez pornografię. Wspomagajmy ją w dążeniach jej — pomocą moralną i materialną!

Książki nadesłane do redakcji

„**Hodujmy pszczoły**” — Stefani Bojarskiej, nakład. Księgarni Kroniki Rodzinnej, Warszawa.

„**Zagadnienia programu agrarnego a emigracja**”, prof. Zdz. Ludkiewicza, Dom Książki Polskiej, Warszawa.

„**Drzewa przy drogach, ich gatunki i odmiany, jak je sadzić i opłokować się niemi**”, Antoniego Zaleskiego, nakład. Spółki Wyd. „Samorząd” — 1929 — Warszawa.

„**Cech introitów w Wilnie**” — zarys historyczny — Janiny Rodkiewiczówny, nakładem Wyd. mag. m. Wilna — 1929.

„**Francuska korespondencja handlowa**”, część II., Stanisława Pszona, Książnicy — Atlas Lwów—Warszawa.

„**Rozmyślenia o Matce Boskiej w świetle św. Tomasza z Akwinu**”, O. Konstantego Marji Zukiewicza, nakł. Księgarni „Kroniki Rodzinnej” — Warszawa.

„**Polskie prawo konsularne**”, dr. Władysława Namysłowskiego, nakł. Tow. Wyd. „Ateneum”.

„**Wypisy z zakresu teorii ewolucji**” (Lamarck, Darwin, Wallace), Kaz. Czerwińskiego, nakł. Gebertnera i Wolfa — Warszawa.

Dział społeczny.

Zaopatrzenie dla byłych skazańców politycznych.

W myśl rozporządzenia Prezydenta Rzplitej o zaopatrzeniu b. skazańców politycznych, powołana została przy ministerstwie skarbu komisja kwalifikacyjna do zaopatrzenia osób jakie zgłosiły się o to zaopatrzenie. Od d. 11 listopada r. ub. do d. 15 bm. komisja odbyła 28 posiedzeń, przyznając zaopatrzenie 329 osobom, a m. inn. pp.:

Nepomucenie Piaseckiej, skazanej na 2 i pół roku więzienia za zorganizowanie strajku szkolnego dzieci we Wrześni; Ignacemu Balcerkiewiczowi — skazanemu na 15 miesięcy więzienia za udział w strajku szkolnym we Wrześni; Janowi Ziátkowi — skazanemu na 1 rok więzienia za udział w strajku szkolnym we Wrześni; Olimpij Anielskiej — wdowie po skazanym na śmierć przez powieszenie; Anieli Rutowej — wdowie po skazanym na rozstrzelanie; Wojciechowi Przedziakowi — skazanemu na 20 lat katorgi; Lucjanowi Krzymowskiemu — skazanemu na karę śmierci, zamienioną na zesłanie do ciężkich robót na lat 20, Antoniemu Gomule — skazanemu na karę śmierci, którą zamieniono na 20 lat katorgi, Feliksie

Sledz — skazanej na 13 lat katorgi; Janowi Karlińskiemu — skazanemu na 12 lat ciężkich robót; Stanisławowi Bitnerowi — skazanemu na 10 lat ciężkich robót; Stanisławie Rozworskiej — wdowie po skazanym na pozbawienie praw stanu i 10 lat katorgi; Józefowi Dymeckiemu — skazanemu na 10 lat ciężkich robót. Adamowi Ostrowcowi — skazanemu na 8 lat ciężkich robót; Antoniemu Zbikowski — skazanemu na 6 lat katorgi; Kazimierzowi Pietkiewiczowi — na 4 lata katorgi; Janowi Kwiatkowskiemu — skazanemu na pozbawienie praw i bezterminowe zesłanie; Adamowi Mickiewiczowi — skazanemu na zesłanie; Marji Rutkiewiczowej — skazanej na osiedlenie i w. inn.

B. skazańcy polityczni otrzymują w myśl rozporządzenia: samotny — 125 zł, żonaty — 150 zł, wdowa 62 zł 50 gr, i dodatkowo na każde dziecko 15 zł 63 gr, sierota bez ojca i matki — 31 zł 25 gr. Ogółem wypłaca się już obecnie b. skazańcom tytułem zaopatrzenia 32.763 zł miesięcznie. Suma ta stale wzrasta w miarę posuwania się prac komisji.

Do nabycia wszędzie. Wyroby marki „BLASK” nagrodzone zostały na **P.W.K. złotym medalem**

Ostatnie wiadomości.

Wiedeń, 30. 10. (Pat.) Były kanclerz austriacki ks. Seipel rozpoczął po przeszło 10-letniej przerwie swe wykłady na wydziale teologicznym uniwersytetu wiedeńskiego. Jako temat wykładów swego półrocza zimowego obrał ks. Seipel **zagadnienie pokoju**. Pierwszy wykład zgromadził liczną publiczność, która zgotowała prelegentowi serdeczną owację.

W Pile wybudowali Niemcy za pieniądze rządowe gmach teatru pod nazwą „Reichsdankhaus”. Sala teatru obliczona jest na 1200 widzów. Budowa kosztowała milion marek, nie licząc urządzenia wewnętrznego.

— **Konkurs szybkości pisania na maszynie.** W Toronto w Kanadzie stenotypista Hosfield pobił rekord światowy, pisząc 135 słów w minucie. Nie należy zapominać, że słówka angielskie są krótsze od polskich.

— **Irlandja** ustanowiła własnego przedstawiciela dyplomatycznego w Berlinie.

— **Brazylja**, w chwili kiedy mocarstwa morskie się rozbijają, postanowiła stworzyć flotę wojenną złożoną z 1 pancernika, 5 krążowników, 12 kontrtorpedowców, 5 torpedowców, łodzi podwodnych itd.

Wielka kradzież w drogerji „Sanitas“ w Toruniu.

Przed paru dniami wykryta została w drogerji „Sanitas“ (wł. p. Konrada Sikory) sprytnie obmyślana i systematyczna kradzież, która świadczy o nader niskim poziomie charakteru i dobrego wychowania nawet uczni z lepszych domów, a obecnej młodzieży w szczególności. Młodocianym sprawcą okazał się Bronisław Tempki, syn znanego lekarza-detysty w Toruniu.

Jak rzeczoznawcy orzekli, poszkodował on firmę „Sanitas“ na tysiące złotych, gdyż od przeszło pół roku wydawał pewnemu malarzowi różne towary w postaci farb, i artykułów malarskich. Proceder ten byłby bez wątpienia i w dalszym ciągu uprawiał, gdyby nie ślepy przypadek, który całą machinację na światło dzienne wyprowadził. Kradzież i złodziejstwem zajęła się policja.

Jak nam donoszą, wspomniany Tempki w nieuzasadnionej zemście, za natychmiastowe wydalenie go z pracy z powodu kradzieży, wspólnie z ojcem zadenuncjował firmę o sprzedaż wzbromionych artykułów i to: chloroformu, aspiryny, pyramidolu i in. Zarządza jednakże z ramienia Urzędu Wojewódzkiego rewizja żadnego z wzmiankowanych artykułów nie znalazła. Zarzut okazał się bezpodstawny.

Dowód życzliwości Ojca św. dla Polaków

Najnowszy zeszyt urzędowego organu Stolicy Apostolskiej „Acta Apostolicae Sedis“ (str. 593) zawiera nowy dowód życzliwości Ojca św. dla Polaków, a w szczególności dla Polonji amerykańskiej.

W dekrecie, nadającym nowowbudowanej świątyni św. Józafata w Milwaukee tytuł bazyliki, zaznacza wyraźnie Ojciec święty, że podnosząc ten kościół polski do tak wysokiej godności, pragnie jednocześnie zadokumentować swoją szczególną życzliwość dla Polaków. Oto Jego własne słowa:

„Wziąwszy pod uwagę, że owa świątynia św. Józafata jest naprawdę pomnikiem szczerzej pobożności Polaków w

Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej, pragniemy z okazji naszego jubileuszu dać Polakom dowód naszej szczególnej względem nich życzliwości, a braciom mniejszym św. Franciszka, którym kościół jest powierzony, okazać nasze uznanie“.

Flota polska gotuje się do zimowego snu.

Część okrętów wchodzących w skład wojennej floty polskiej została rozlokowana na leżach zimowych. W porcie gdyńskim pozostały tylko okręty, które odbywają kampanję zimową.

Oświadczenie.

My niżej podpisani na notatkę z dnia 30 października br. zamieszczoną w „Dzienniku Bydgoskim“, uprzejmie prosimy Szan. Pana Redaktora o łaskawe umieszczenie naszego zeznania, jako **naocznych świadków**.

Po ukończeniu ceremonji ślubnej w kościele parafjalnym w Ciechocinku, byliśmy nie tylko świadkami naocznymi, lecz także bardzo poszkodowanymi, więcej nawet jak p. B. Dyniewski, gdyż pani **Anna Żarowska**, niewinniająca się teraz, oblała i nas o wym płynem, jak również 12 osób, oraz dzieci, które się tam znajdowały.

Za wiarygodność niniejszą odpowiadamy i na takowe się podpisujemy.

Edward Wolman
Leon Szymczak.

Od redakcji: Dyskusję nad sprawą powyższą zamykamy.

Z życia towarzystw.

Tow. Astrologiczne „Kosmos“. Zebranie członków odbędzie się dziś w środę o godz. 19,15 pod adresem: Prengel, Kościelna 1 II. p. **Związek Inwalidów Cywilnych.** Zebranie w sobotę, dnia 2 listopada w lokalu p. Mellera plac Piastowski o godz. 5 po poł. Obszerne sprawozdanie ze zjazdu delegatów w Poznaniu wygłosi prezes tutejszego Koła.

Sokół V. Około - Wilczak. Zebranie zarządu w czwartek 31. bm. o g. 7,30 u p. Kamińskiego.

K. S. „Brda“. Zebranie zarządu w czwartek o godz. 20 u druha Grabowskiego, Siemiradzkiego 4. Zebranie miesięczne w sobotę o godz. 20-ej w Złotym Rogu przy ul. Grunwaldzkiej.

Tow. Uczniów Kupieckich. Zebranie informacyjne dnia 30. bm. o g. 8 wiecz. w sali p. Mellera, pl. Piastowski. Do dnia tego należy oddać protokół konkursowy. Liczny udział pożądaný. Spiw.

Tow. „Jedność“ pod opieką św. Wojciecha. Msza św. za zmarłych członków odbędzie się w kościele Sw. Trójcy w niedzielę, dnia 3 listopada o godz. 7 rano. Zebranie miesięczne tegoż samego dnia o godz. 15 w sali „Złoty Róg“, ul. Grunwaldzka.

S. M. P. „Promyk“. Zebranie urozmaicone oddz. starszego 30. bm. po nabożeństwie różańcowem.

Tow. Filatelistów. Następane zebranie odbędzie się dnia 30. bm. o godz. 7,30 wiecz. w lokalu ul. 3 Maja 13, parter lewo.

K. S. „Sparta“. Dnia 30. bm. o godz. 19,30 schadzka informacyjna w dyrekcji kolejowej.

PROGRAM RADJOFONICZNY. CZWARTEK, 31 PAŹDZIERNIKA.

Warszawa, 12,30. Transmisja z Filharmonji Warszawskiej koncertu org. dla młodzieży szkolnej. 16,15: „Skuteczne drogi oszczędności“ — p. Piotr Drzewiecki. 16,25: Koncert z płyt gramofonowych. 17,15: „Wśród ksiązek“. 17,45: Koncert kameralny w wyk. trio Kamińskiego. 19,10: Giełda rolnicza. 19,25: Muzyka z płyt gramofonowych. 20,15: Feljeton p. t. „Mój podsądny“ — p. Wanda Grabińska, sędzia grodzki dla nieletnich. 20,30: Koncert wieczorny. 23,00: Muzyka taneczna z „Oazy“. 20,15—21,30: Poznań. Koncert wieczorny. 20,00: Oslo. „Madame Butterfly“ Puccini'ego. 20,05: Wiedeń. „Wolny Strzelec“ op. Webera. 21,00: Rzym. „Andre Chenier“ opera Giordana.

Kto wygrał na loterji P. W. K.?

Dnia 28. bm. odbyło się ciągnięcie III serji loterji PWK. Ważniejsze wygrane padły na następujące numery: Główna wygrana nr. 191904. Wygrane wart 20000 zł. nr. 105040. 10000 zł. nr. 107607. 5000 zł. nr. 41416. 2000 zł. nr. 133368. Po 1000 zł. — 182171 i 75577. Po 500 zł.: 5849 249227 79274 i 186693. Pozatem są liczne wygrane po 100, 50 i 25 zł., i grupowe po 10 zł.

Stow. kupców zbożowych i nasiennych na Pomorzu.

Notowanie z dnia 28 października 1929 r. Ceny za 100 kg. franco stacja załadowania na Pomorzu.

Pszenica dworska	35,00—36,00
Pszenica targowa	34,00—35,00
Zyto nowe	23,00—21,00
Jęczmień dworski	25,75—24,75
Jęczmień targowy	24,00—23,00
Owies	21,50—22,00
Maka pszenna 65%	55,00—59,00
Maka żytna 70%	34,00—00, 0
Otrępy pszenne	18,00—19,00
Otrępy żytnie	16,00—17,00
Groch Wiktorja	52,00—46,00
Groch Folgera	38,00—40,00
Groch polny	34,00—36,00
Peluszka	30,00—32,00
Wyka	34,00—36,00
Łubin niebieski	17,00—18,00
Łubin żółty	22,00—23,00
Seradela	22,00—20,00
Rzepak	74,00—75,00
Rzepak latoowy	68,00—70,00
Rzepak zwykły	60,00—66,00
Ziemniaki fab. franco fab.	19—20 gr. i kg.

Bank Polski płać w dniu 30/X 1929 za:

dolary amerykańskie	8,85—8,84
funtów szterlingów	43,93
franki szwajcarskie	172,19
franki francuskie	34,39
marki niemieckie	212,53
guldeny gdańskie	173,25
szylingi austriackie	124,87
liry włoskie	46,54
korony czeskie	26,30

Giełda warszawska

dnia 29 października
Papiry Państwowe i obligacje
4-proc. poz. inwest. 118,50 118,25 118,00
5-proc. poz. premj. dol. 064,50 000,00 000,00
5-proc. poz. kon. 000,00 050,25 000,00

Akcje w złotych:

Bank Dyskontowy	000,00—127,00
Bank Handlowy	119,00—000,000
Bank Polski	163,00—163,50
Bank Zw. Sp. Zarob.	00,00— 78,50
Sila i Swiatlo	108,00—107,00
Lilpop	00,00— 27,50
Ostrowieckie Zakłady	00,00— 83,00
Parowozy	24,00— 00,00
Haberbusch	103,00—100,00

Urzędowe sprawozdanie targowe Komisji Notowania Cen.

Poznań, dnia 29 10 1929 roku.

Bydło:

A. Woły:

Pełnomięsiste, wytuczzone nieoprzęgane	000—000
a) Mięsiste tuczzone młodsze do lat 3	150—000

B. Stadniki:

Mięsiste tuczzone starsze	000—000
Mierne odżywione	000—000
Buhaje:	
Wytuczzone pełnomięsiste	156—160
Tuczzone mięsiste	140—144
Nie tuczzone, dobrze odżywione starsze	128—124
Mierne odżywione	110—116

Krowy:

Wytuczzone pełnomięsiste	160—166
Tuczzone mięsiste	140—150
Nietuczzone, dobrze odżywione	120—126
Mierne odżywione	080—100

Jałowice:

Wytuczzone pełnomięsiste	156—164
Tuczzone mięsiste	140—150
Nietuczzone, dobrze odżywione	120—130
Mierne odżywione	100—110

Młodzież:

Dobrze odżywione	116—110
Mierne odżywione	100—107

Cieleta:

b) najprzedniej. cieleta tuczne	220—230
c) średnio tuczzone cieleta i najprz. ssaki	200—210
d) mniej tuczzone cieleta i dobre ssaki	190—170
e) liche ssaki	160—000

Owce:

Opasy chlewne:

a) jagnięta tuczne i młodsze skopy tuczne	150—140
b) starsze skopy tuczne, liche jagnięta tuczne i dobrze odzyw. młode owce	120—126
Dobrze odżywione	116—110
Mierne odżywione	104—100

Świnie:

a) tuczzone ponad 150 kg żywej wagi	000—000
b) pełnomięsiste od 120 do 150 kg. żywej wagi	272—264
c) pełnomięsiste od 100 do 120 kg. żywej wagi	260—252
d) pełnomięsiste od 80 do 100 kg. żywej wagi	268—240
e) mięsiste świnie ponad 80 kg.	234—226
f) macyory i późne kastraty	22—210

Stan woły w Wiśle w dniu 30. października: Kraków 2,65; Zawichost 1,20; Warszawa 0,99; Płock 0,39; Toruń 0,17; Fordon 0,16; Chełmno 0,04; Grudziądz 0,20; Korzeniewo 0,42; Piekło 0,32; Tczew —0,03; Einlage 2,36; Schiewenhorst 2,58.

Z Izby Przemysłowo-Handlowej w Grudziądzu.

Dnia 24 bm. odbyło się plenarne zebranie Izby Przemysłowo-Handlowej w Grudziądzu, w sali ratusza w Toruniu, pod przewodnictwem prezesa inż. L. Koludzkiego. Zebranie cieszyło się znaczną frekwencją radców, co świadczy o wielkiem zainteresowaniu się sfer gospodarczych Pomorza pracami naszego samorządu gospodarczego.

Prezes, zagajając zebranie wspomniął o zasługach zmarłego w międzyczasie radcy ś. p. Wacława Andrzejewskiego, którego pamięć zebrani uczcili przez wstanie, oraz wyraził wielkie zadowolenie, że plenarne zebranie mogło się odbyć w murach miasta Torunia. Po zagajeniu dyrektor Izby złożył sprawozdanie z działalności w ostatnim kwartale br. oraz o sytuacji gospodarczej Pomorza. Oba sprawozdania po wyczerpującej i ożywionej dyskusji, uchwalono przyjąć do wiadomości, przyczem wnioski radców okręgu toruńskiego o lepsze uposażenie reprezentacji Izby w Toruniu odesłano do specjalnej komisji.

Następnie uchwalono zmiany niektórych postanowień II-jej części statutu Izby, stosownie do polecenia Ministerstwa Przemysłu i Handlu. Dalej uchwalono preliminarz budżetowy na rok 1930 oraz statut urzędników i regulamin urzędowania biura.

Dłuższą dyskusję wywołał referat o przejęciu przez Izbę pod jej zarządek zawodowych szkół handlowych na Pomorzu, t. j. szkoły: w Grudziądzu, w Tczewie i w Wejherowie, będących dotychczas pod zarządem Związku Towarzystw Kupieckich na Pomorzu względnie

Tow. Kupców Samodzielnych w Tczewie i Wejherowie. Izba uchwaliła przejęcie tych szkół i zaleciła komisji szkolnictwa zawodowego przedstawienie programu organizacyjnego powyższych zakładów naukowych na następnem plenarnem zebraniu.

Wnioski radcy J. Chrzanowskiego dotyczące zwolnienia od komunalnego podatku luksusowego samochodów, używanych dla celów przemysłowo-handlowych oraz o obniżeniu zaliczek kwartalnych na poczet podatku obrotowego do wysokości faktycznych obrotów przedsiębiorstw, zostały po wyjaśnieniu stanu prawnego przez dyrekcję przekazane prezesowi do odpowiedniego wystąpienia wobec miarodajnych władz po przedstawieniu przez wnioskodawcę wypadków konkretnych.

W końcu wniosek wiceprezesa Bron. Hożakowskiego w sprawie utworzyć się mającego biura eksportu zboża załatwiono jednomyślną uchwałą w ten sposób, aby zasadniczo sprzeciwić się wszelkiej etatyzacji i monopolizowaniu handlu zbożem, gdyż to podkopuje prywatną inicjatywę i działalność sprawnie funkcjonującego i znakomicie zorganizowanego handlu zbożem na Pomorzu.

Wysoki poziom dyskusji i obrad plenarnego zebrania ujawnił daleko idące zrozumienie problemów ogólnogospodarczych Rzeczp. przez sfery przemysłowo-handlowe, reprezentowane w Izbie, dyskusja bowiem, zwłaszcza nad sprawozdaniem gospodarczym charakteryzowała się pełną docena polityki morskiej państwa.

OSZCZĘDNOŚĆ

poczyna się w ubóstwie i jest cnotą narodów niezamożnych a dzielnych które pracą i oszczędnością chcą — stać — się zamożnymi i silnymi. Chcesz zatem, by Naród nasz stał się zamożnym i silnym, to **oszczędzaj**

Oszczędzaj tam, gdzie masz najwięcej korzyści.

Kasa Spółdzielcza Parcelacyjno-Osadnicza w Grudziądzu

zapewnia Ci następujące korzyści:

1. 10 procent w stosunku rocznym
2. Wypłata do 1.000,— zł na każde żądanie, ponad 1.000,— zł za dwutygodniowym wypowiedzeniem.
3. Stałe wylosowanie premji po 500, 200, 100 i 50 zł.
4. Wysokie gwarancje — obecnie 3 i pół miliona złotych.

Kasa Spółdzielcza Parcelacyjno-Osadnicza w Grudziądzu

z odpowiedzialnością ograniczoną

Plac 23 Stycznia nr. 21. Telefon nr. 390.

P. K. O. Poznań nr. 206780. (26197) P. K. O. Warszawa nr. 170215.

Grudziądz, dnia Święta Oszczędności 1929 r.

Oszczędnością z bogacisz kraj i siebie!!

Czy warto oszczędzać?

Dlaczego, po co oszczędzać, a przede wszystkim czy warto wogóle oszczędzać? Pytanie tego rodzaju bardzo często słyszy się dzisiaj jeszcze z ust ludzi różnych stanów. Jeżeli już w samym pytaniu w ten sposób postawionem mieści się zaprzeczenie i bezcelowość składania oszczędności, to tembardziej odpowiedź musi wypaść przecząco. Prawdziwa psychoza (choroba) antyoszczędnościowa trapi pewną część naszego społeczeństwa, rekrutującego się przedewszystkiem z tych ludzi starszej generacji, którzy stracili dużo pieniędzy wskutek dewaluacji. Ten punkt widzenia działa, jak zaraza na młodzież, zabijając u niej poczucie oszczędności. Przez takie stawianie kwestji oszczędnościowej demoralizuje się tylko młode pokolenie i skłania się je do lekkiego prowadzenia życia bez troski o przyszłość własną i całego kraju. **Dziś takie stanowisko — po przeszło pięciu latach zupełnie uzdrowionych stosunkach finansowych — jest zgubnym wobec własnej rodziny i wobec całego narodu.** Musimy myśleć kategorjami przedwojennymi w sprawie tak ważnej, jaką jest szczególnie u nas w Polsce kwestja oszczędności. **Złoty polski od kilku lat stoi mocno na niewzru-**

szonych podstawach i dlatego trzeba sobie jasno i rzeczowo odpowiedzieć na pytanie: „Czy warto oszczędzać?”

Ekonomista i każdy dbały o własny kraj obywatel musi na to dobitnie odpowiedzieć, że **warto oszczędzać.** Zasadę „oszczędności i pracą narody się bogacą“ uznaje cały świat chrześcijański. I zdając sobie sprawę z tego, jak wielkie znaczenie odgrywają oszczędności w życiu gospodarczem, 31 października uznany został na Międzynarodowym Kongresie Oszczędności w Medjolanie za dzień poświęcony krzewieniu hasła oszczędności na całym świecie.

Jaki jest cel oszczędzania? Przede wszystkim **załóżmy sobie i swoim bliskim bytu.** Oszczędność jest nakazem moralnym każdego człowieka, jeżeli ma zapewnione minimum egzystencji t. zn. pokryje w pierwszym rzędzie wszelkie niezbędne wydatki na życie, odzież i inne. Trwonienie natomiast zbędnych pieniędzy jest krzywdą dla rodziny i własnego narodu. Nie wszyscy bowiem zdają sobie sprawę, jak wielkie usługi oddawają przez składanie oszczędności również całemu gospodarstwu narodowemu. Przez oszczędności składane w bankach zasila się kredytem poszczególne gałęzie produkcji, jak

przemysł, rolnictwo i handel. Ożywia się przez to życie gospodarcze, które można doprowadzić do wielkiego rozkwitu. Wiadomo, że brak pieniędzy wywołuje zastój, klęskę bezrobocia, zmniejszenie się produkcji i stale rosącą nędzę. Wielkie oszczędności mogą zmienić tak niekorzystny stan rzeczy i przyczynić się do pomnożenia majątku narodowego. Jeżeli oszczędności nadał wzrastać będą, dobrobyt w kraju się podniesie, a nawet nie będziemy wówczas potrzebowali uciekać się do Ameryki, lub do innego kraju o pożyczkę, gdyż sami będziemy zdolni, bez pomocy obcych, zaspokoić zapotrzebowanie kredytowe na rynku pieniężnym.

Poza moralną wartością robienia oszczędności i służenia tem samem ojczyźnie, mamy przytem też korzyści materialne w formie procentu, jak i zabezpieczenia zaoszczędzonej sumy przed pożarem lub kradzieżą. Banki przyjmują choćby najdrobniejszą sumę i każdego czasu na żądanie ją zwracają.

Przechodzimy od dłuższego czasu ciężki i przewlekły kryzys gospodarczy. Nie jest on zjawiskiem specyficznym polskiem, gdyż kryzys gospodarczy przechodzą wszystkie państwa europejskie. Konjunktura gospodarcza w całym świecie ostatnio bardzo się pogorszyła i to jest główną przyczyną naszego pol-

skiego kryzysu gospodarczego. **Niema i nie może być mowy o kryzysie pieniężnym.** Zachwianie się wartości pieniądza jest nie do pomyślenia, choćby forma ogólnego kryzysu gospodarczego jeszcze bardziej się zaostrzyła. Uporządkowane finanse państwa, równowaga budżetowa i doskonały podkład kruszcowy, jak i wielkie rezerwy Banku Polskiego są najlepszą rękojmią utrzymania się złotego. **Kto niema zaufania do naszego pieniądza, nie wierzy w przyszłość naszego państwa.** Przetrwaliśmy ciężkie czasy wojny światowej i wojny bolszewickiej, których straszne skutki odczuliśmy na własnej skórze, tembardziej też dziś, żyjąc w pokojowych stosunkach, gdy wszystko dźwiga się naprzód do pracy pozytywnej z pełną ufnością musimy patrzeć w przyszłość!

Tak samo z pełnem zaufaniem możemy składać oszczędności w bankach i kasach oszczędnościowych, które polecamy w dzisiejszym naszym numerze. Są to przeważnie stare, solidne instytucje, którym nie grozi żaden krach bankowy.

Zatem oszczędzajmy i składajmy pieniądze w bankach! Tam zużyte zostaną na cele gospodarcze. Pracujmy i uczmy się oszczędzać, a staniemy się prawdziwą potęgą gospodarczą w Europie.

A. Kiedrowski.

Komunalna Kasa Oszczędności m. Bydgoszczy w Bydgoszczy.

Coraz poważniejsze miejsce w rozwoju gospodarczym naszego miasta zdobywa sobie w ostatnim czasie Komunalna Kasa Oszczędności m. Bydgoszczy, która dzięki stale wzrastającym wkładom oszczędnościowym służy wydatnie pomocą kredytową miejscowemu przemysłowi, handlowi i rzemiosłu.

Wkłady oszczędnościowe

łącznie z rachunkami czekowemi, które wynosiły na dzień 1 stycznia 1927 r. zł 821.235.36, wzrosły do czasu obecnego na sumę

zł 5.220.516.36

By móc sprostać wymaganiom miejscowych sfer gospodarczych, Komunalna Kasa Oszczędności nie ograniczała się w swej akcji kredytowej do kapitałów własnych, lecz starała się skutecznie uzyskać

poważne kapitały obce.

bądź to w formie redyskontu, bądźto w uzyskaniu znacznych lokat instytucji użyteczności publicznej.

Logiczną konsekwencją gromadzenia kapitałów była **wzmocniona w stosunku do lat poprzednich**

akcja kredytowa

Komunalnej Kasy Oszczędności. Podczas, gdy portfel wekslowy wykazywał na dzień 1 stycznia 1927 r. sumę złotych 540.779.36, wynosi ogólna

suma zdyskontowanych weksli,

Siedziba Komunalnej Kasy Oszczędności w gmachu miejskim przy ul. Jagiellońskiej 69.

Urzędnicy K. K. O. przy pracy.

Komunalna Kasa Oszczędności w Bydgoszczy zatrudnia 35 urzędników. Dyre torem jest p. Bolesław Gulcz, prokurentami są pp. St. Kasperski i Fr. Grudziński, pełnomocnictwo posiada również Julian Fenzel.

jak i udzielonych pożyczek wekslowych obecnie

zł 3.081.018.83.

Również i w rachunkach bieżących wzrosła znacznie suma udzielonych kredytów, która wynosi obecnie złotych 2.135.071.96.

Celem poparcia akcji budowlanej

uruchomiono, aczkolwiek panuje jeszcze nieomal, że zupełny brak długoterminowych wkładów oszczędnościowych, jak i obecna sytuacja gospodarcza nie zezwalają na udzielanie długoterminowych kredytów,

specjalne kilkoletnie kredyty.

z daleko idącą pomocą przychodzi K. K. O. również i właścicielom nieruchomości, udzielając im na dogodnych warunkach spłaty, kredyty na przeprowadzenie remontów itp.

*

Na liczne zapytania z kół czytelników „Dziennika Bydgoskiego“ redakcja zbadałszy sprawę gruntownie, chętnie wyjaśnia, że w Komunalnej Kasie Oszczędności jest ze wszystkich banków

najpewniejsza lokata kapitałów

ponieważ za złożone w miejskiej kasie pieniądze ręczy miasto Bydgoszcz całym swoim majątkiem, dlatego też władze nadzorcze zaliczyły Komunalną Kasę Oszczędności do kas o **pupilarnej pewności**, to znaczy, że można w niej bezpiecznie składać pieniądze dziecięce bez najmniejszej obawy.

**Ucieka nędza przed tym, co oszczędza
Ale kto broni, rychło ją dogoni!**

Bank Bydgoski w Bydgoszczy.

Przy ul. Mostowej, tuż przy moście, we własnym okazałym gmachu ma swą siedzibę znana i zasłużona instytucja finansowa Bank Bydgoski. Założony w roku 1909, przyczynił się nie mało do utrzymania ducha polskiego w naszym mieście. Po uzyskaniu wolności był Bank Bydgoski jednym z pierwszych, który dopomógł do wykupienia niezliczonych placówek z rąk obcych i do spolszczenia miasta. Jest to bank oparty na silnych fundamentach i zdrowych zasadach, który przy

fachowem i ostrożnem kierownictwem cieszy się zasłużonem, ogólnem zaufaniem najszerzych warstw społeczeństwa. Dowodem tego są posiadane **blisko 1 500 000,— złotych wkładów oszczędnościowych**. Skarbniki oszczędnościowe znajdują się w niemal każdym domu polskim. Sposób i wyniki dotychczasowej działalności każą wierzyć, że dalszy rozwój tej instytucji jest zapewniony a złożone oszczędności mają zapewnioną lokatę.

Bank M. Stadthagen Sp. Akc. w Bydgoszczy.

Jednym z najstarszych i niejako najbardziej zasłużonych banków w Polsce jest bezsprzecznie **Bank M. Stadthagen Sp. Akc. w Bydgoszczy**. Egzystuje on już od przeszło 70 lat i pomimo ciężkich warunków finansowych w kraju podczas inflacji i dewaluacji rozwijał się i rozwija w dalszym ciągu świetnie i na przyszłość rokuje jak najlepsze nadzieje.

Z początku Bank M. Stadthagen Sp. Akc. w Bydgoszczy był instytucją finansową prywatną, którą dopiero w 1920 r. przekształcono na towarzystwo akcyjne. Przez cały okres swego istnienia i długoletniej działalności na terenie m. Bydgoszczy i Pomorza Bank M. Stadthagen Sp. Akc. w Bydgoszczy brał żywy udział w rozwoju przemysłu i handlu, zwłaszcza po przyłączeniu naszej dzielnicy do Państwa Polskiego przyczynił się w olbrzymim rozmiarach do stworzenia krajowego przemysłu i handlu i do zorganizowania nowych placówek gospodarczych.

Kapitał akcyjny Banku wynosi **1 000 000 zł**, a akcje znajdują się w rękach tutejszych przemysłowców i kapitalistów. Fundusze rezerwowe wynoszą per 1. 1. 1929 r. **438.488,94 zł**.

Zarząd tworzą: Karol Bauer i Antoni Pampuch.

Przewodniczącym Rady Nadzorczej jest konsul i dyrektor fabryki p. Stanisław Rolbieski, zastępca tegoż p. prezes Bolesław Kasprowicz. Gniezno, a dalszymi członkami pp. Mieczysław Chlapowski, poseł do Sejmiku, dyrektor fabryki „Unia“ Grudziądz, Aleksander

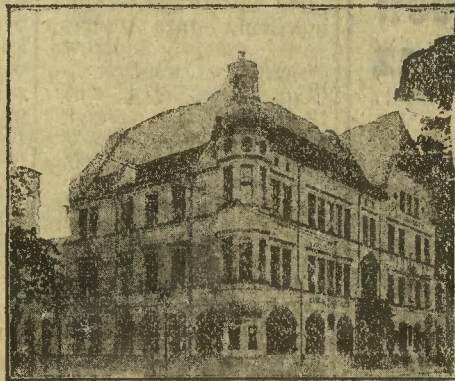
Lednicki, prezes, Warszawa, posiadacz dóbr dycerskich hrabia Fryderyk Limburg-Stürm, Chlebno, Dr. Marjan Maryński, lekarz, Bydgoszcz, Hans Ramm, posiadacz dóbr rycerskich, Falmierowo, Dr. Kazimierz Szymanowski, lekarz, Bydgoszcz.

Bilans banku per 31. 12. 1928 wykazuje sumę **zł 9.135.357,31 w aktywach i pasywach, w tem wkłady oszczędnościowe i rachunku bieżące zł 3.631.167,08, weksle zdyktowane zł 3.501.637,60, debitorzy zł 2.870.458,90. Obrót za rok 1928 — zł 319.727.055,04.**

Dywidenda za rok 1928 wynosiła **8%**.

Do zakresu działalności banku należą wszelkie bieżące interesy bankowe, jak: przyjmowanie oszczędności na oprocentowanie, udzielanie pożyczek wekslowych i w rachunkach bieżących, zatławianie inkas, przekazów itd. — Bank posiada skarbiec ogniotrwały, w którym wydzierżawia schowki (safe).

Bank mieści się we własnym gmachu przy ul. Jagiellońskiej 64.

Bank Rzemieślniczy w Bydgoszczy.

Bardzo pożyteczną instytucją bankową jest „Bank Rzemieślniczy“, mieszczący się przy ul. Długiej 49 narożnik ul. Jeznickiej nr. 1. Głównem zadaniem jego jest zasilenie rzemiosła i handlu kredytem oraz przyjmowanie wkładów oszczędnościowych. Pod kierownictwem poważnego, rutynowanego bankowca, p. dyr. Biskupskiego, nadzycząj solidny ten bank rozwija się bardzo pomyślnie, czego najlepszym dowodem ciągły wzrost członków w liczbie przeszło 300 oraz zwiększone w ostatnim roku

obroty. Oszczędności, złożone w Banku Rzemieślniczym, przynoszą wielkie korzyści składającym, oraz poszczególnym członkom pełnym, rekrutującym się z stanu średniego, których Bank Rzemieślniczy wspomaga kredytem jak najwydatniej. Obowiązkiem każdego rzemieślnika Polaka jest zapisać się na członka i składać swe oszczędności w Banku Rzemieślniczym. Protektorat nad bankiem ma Izba Rzemieślnicza oraz najpoważniejsi rzemieślnicy naszego miasta.

Międzynarodowy Dzień Oszczędności a Poczta Kasa Oszczędności.

Naród, w którym oszczędzanie stało się przyzwyczajeniem każdego obywatela, buduje swe gospodarstwo na najtrwalszym fundamencie.

I. Mościcki.

Jednym z przejawów solidarności między narodowej na polu gospodarzem jest „Międzynarodowy Dzień Oszczędności“, przypadający na 31 października każdego roku.

Dzień ten, jako rocznicę pierwszego Międzynarodowego Kongresu Instytucji Oszczędnościowych w Medjolanach w 1924 r. obchodzi uroczystości, w bieżącym roku, 43 państw, będących członkami Międzynarodowego Instytutu Oszczędnościowego. W rządzie tych państw, biorących udział w wielkiej rewii kultury gospodarczej narodów — znajduje się także nasze państwo.

Tegoroczne jednak Święto Oszczędności jest nie tylko czwartą z kolei manifestacją Polski w międzynarodowym dorobku na polu krzewienia idei oszczędności, ale także pokazem naszych dziesięcioletnich rezultatów w tej dziedzinie. I jak niedawno w Poznaniu, Powszechna Wystawa Krajowa była ukoronowaniem tężyzny narodowej, ducha przedsiębiorczości i rozwoju społecznego we wszystkich jego dziedzinach, podobnie i dzisiejsze Święto Oszczędności, w całym kraju uroczysto obchodzone, jest niejako dopełnieniem i wypukleniem tego dorobku.

Dzień ten jednak nie jest dniem odpoczynku, lecz intensywnej pracy w kierunku uświadamiania o wartości i znaczeniu oszczędności. To dzień, w którym zarówno instytucje oszczędnościowe jak i poszczególne jednostki składają, przed państwem i społeczeństwem, sprawozdanie ze swej działalności. Celem zaś tego obrachunku jest publiczne stwierdzenie osiągniętych rezultatów, zachęta i podnieta do dalszej wyteźonej i systematycznej pracy. To apel i wezwanie nie tylko do wytrwania w szeregach, ale do zasilania ich nowymi wyznawcami idei oszczędności.

Poświęcenie zagadnieniu oszczędności znacznej uwagi i troski przez czynniki miarodajne, jest zupełnie zrozumiałe. Od oszczędności bowiem, tej twórczyni rodzimego kapitału i pomnożycielki majątku narodowego, uzależniony jest dobrobyt państwa i jego obywateli. Wysoki poziom i rozkwit kultury materialnej i intelektualnej szeregu państw jest stwierdzeniem słuszności tego twierdzenia.

Zagadnienie oszczędności jest szczególnie ważne dla państw, które przechodziły wstrząsy wojenne i gospodarcze, skutkiem których nastąpiło częściowe a często nawet zupełne zniszczenie kapitałów oszczędnościowych. Do rzędu tych państw należała w pierwszej linii Polska, która zanik kapitałów oszczędnościowych, a co gorsza zanik zmysłu oszczędzania odczuła w bardzo silnym stopniu.

Odbudowa tych kapitałów musiała być przedsięwzięta od podstaw i prowadzona z uwzględnieniem wszystkich istotnych dla zagadnienia oszczędności momentów. Tak więc należało zapewnić bezwzględne zabezpieczenie pełnej wartości złożonych sum, zorganizować odpowiedni aparat, którego zadaniem byłoby przyjmowanie wkładów, ich odpowiednia fruktyfikacja, a wreszcie — przełamać nieufność społeczeństwa do zagadnienia oszczędności i wpoić powszechną świadomość korzyści zarówno osobistych jak i ogólnych, które przynosi oszczędność.

Wśród instytucji, które pracują w Polsce nad odbudową kapitalizacji, naczelną rolę zajmuje P. K. O., tak z uwagi na największą ilość wkładów oszczędnościowych i stanu oszczędności, jak również z uwagi na szeroko przeprowadzoną organizację oraz stałą i systematyczną propagandę.

Dzięki swej nowoczesnej technice organizacyjnej i różnorodnym formom wkładów, z równoczesnym utrwaleniem zupełnej pewności i płynności tych wkładów, P. K. O. cieszy się wielką popularnością i dużym zaufaniem wśród najszerzych warstw społeczeństwa.

Fakt, że około 400.000 obywateli posiada książeczkę oszczędnościową Pocztovej Kasy Oszczędności, jest najwymowniejszym tego argumentem.

Dla zobrazowania roli P. K. O. w akcji nad odbudową kapitalizacji wewnętrznej w kraju i szerzeniem zmysłu oszczędności wśród szerszych warstw społeczeństwa, charakterystycznym będzie przedstawienie dorobku na tym odcinku pracy od 1924 roku do ostatnich czasów. Stan rozwoju tej akcji przedstawia się następująco:

rok	ilość oszczędzających	stan oszczęd.
1924	57,8 tys.	7,6 milion.
1925	81,6 „	12,6 „
1926	113,2 „	24,6 „
1927	179,6 „	67,6 „
1928	298,4 „	122,3 „
do 20/X 1929	397,8 „	159,3 „

Z powyższego zestawienia widzimy, że prowadzona akcja wykazywała i wykazuje stałą tendencję rozwojową. I tak, przeciętny miesięczny wzrost liczby oszczędzających wynosi w 1925 r. 2 tys., w 1926 — 2,6 tys., w 1927 — 4 tys., w 1928 r. — 8 tys., a ostatnio w bieżącym roku 10 tys. Podobnie i przeciętny miesięczny przyrost stanu oszczędności, wynoszący w 1925 r. zaledwie pół miliona złotych, podnosi się w każdym roku stale, osiągając w bieżącym roku 3,5 miliona złotych.

O pozyskaniu przez P. K. O. dla idei oszczędności, najszerzych warstw społeczeństwa świadczy wymownie zestawienie wkładów oszczędnościowych według zawodów. Zestawienie to ilustruje następująca tabela: urzędnicy wojskowi, pracownicy biurów

handlowi i przemysłowcy	26,0%
młodzież szkolna, kasy szkolne i dzieci	20,9%
rzemieślnicy, robotnicy i drobni kupcy	17,7%
różne zawody	15,3%
zawody wolne	12,6%
służba domowa	2,9%
urzędy, organizacje społ., ekonom., masy	
spadkowe i depozytowe	2,4%
kapitałisci, przemysłowcy, rolnicy	2,2%

Przedstawiony powyżej stosunek procentowy oszczędzających według zawodów, świadczy o wpojeniu i przyjęciu się zasady oszczędności i jej potrzeby w warstwach najliczniejszych, które stanowią podwalinę potęgi gospodarczej państwa.

Jedynie na tak szerokich podstawach prowadzona akcja, może spełnić funkcje nie tylko natury gospodarczej, ale przede wszystkim społeczno-wychowawczej.

Obok haseł programowych, podnoszących konieczność i potrzebę oszczędzania, wielką rolę odgrywa sama organizacja P. K. O. i dogodne formy składania i podejmowania oszczędności.

Rozrzucone w całym kraju urzędy pocztowe obok Centrali i Oddziałów P. K. O. przyjmują wkłady oszczędnościowe już od jednego złotego począwszy. Każdy posiadacz zwyczajnej książeczki oszczędnościowej może niezależnie od miejsca wystawienia książeczki podejmować i wpłacać na nią we wszystkich urzędach pocztowych i Oddziałach P. K. O. Tego rodzaju ułatwienia posiadają doniosłe znaczenie, gdyż umożliwiają posiadaczowi wkładu oszczędnościowego doraźną wypłatę pieniędzy w wypadkach nagłej potrzeby.

Obok zwyczajnych książeczek oszczędnościowych wydaje P. K. O. t. zw. premjowane, polegające na tem, że właściciel książeczki składając 8 zł miesięcznie, otrzymuje po 10 latach kwotę zł 1.000 lub też może kwotę tę wcześniej wygrać w losowaniach, które odbywają się co kwartał, w ilości 6 książeczek na 1.000. Jest to szlachetny rodzaj gry, nie narażający jednak na ryzyko żadnej straty, a szereg wypracowanych przez P. K. O. wygranych świadczy o tem, że ten rodzaj wkładów bardzo nieraz pomaga w potrzebie oszczędzających.

Obok form zwykłej oszczędności, prowadzi P. K. O. również ubezpieczenia na życie bez badania lekarskiego, a mianowicie: ubezpieczenia mieszane na dożycie i na wypadek przedwczesnej śmierci, oraz posagowe z wypłatą kapitału w terminie stałym. Ubezpieczenia te pozbawione są uciążliwych formalności, i dostępne dla sfer średnio zamożnych dzięki niskim składkom asekuracyjnym, zaczynającym się już od 3 zł miesięcznie, zależnie od wysokości kwoty ubezpieczeniowej. Poza tem ubezpieczenia P. K. O. cechują inne korzyści, jak: udział ubezpieczonych w zyskach osiągniętych przez instytucje z tego tytułu, wypłata podwójnej sumy ubezpieczenia w razie śmierci, spowodowanej wypadkiem, możność uzyskania pożyczki pod zastaw polisy ubezpieczeniowej, po 3 latach wpłacania składek.

Te wszystkie udogodnienia spowodowały, że ubezpieczenia szybko spopularyzowały się, czego dowodem jest suma zawartych ubezpieczeń w ciągu pierwszego roku istnienia, wynosząca 42,5 miliona zł.

Omówione wyniki działalności P. K. O. zostały osiągnięte systematyczną, planową i na szeroką skalę prowadzoną organizacją, która stawia P. K. O. w rządzie najpotężniejszych instytucji oszczędnościowych nie tylko Polski lecz Europy. Dlatego też najobiektywniej rzecz biorąc musimy stwierdzić wybitną rolę P. K. O. w tworzeniu rodzimego kapitału i pomnażania majątku narodowego.

Nagromadzone przez P. K. O. kapitały stanowią nie tylko rezerwę dla oszczędzających, ale są także środkiem ożywiającym i zasilającym życie gospodarcze kraju nowymi zasobami, które rozwijają rolnictwo, przemysł, handel i rzemiosło, a co za tem idzie dobrobyt obywateli.

Rola P. K. O. w Międzynarodowym Dniu Oszczędności jest ważna i niemal podstawowa,

Bank Ludowy w Bydgoszczy.

Założony w roku 1895 „Bank Ludowy” był jedną z pierwszych spółdzielni założonych w Bydgoszczy dla podtrzymania zagrożonego polskiego stanu posiadania. W czasach dla polskośći najtrudniejszych był Bank Ludowy skutecznym oparciem dla znajdującego się w nader trudnych warunkach handlu i rzemiosła polskiego. Rozwój tej pożytecznej instytucji szybko postępował naprzód.

Ciężkie czasy inflacji i różnych kryzysów bankowych przetrwał Bank Ludowy, jako spółdzielnia z ograniczoną odpowiedzialnością, z wyjątkiem o własnych siłach. Pod wytrawnym kierownictwem wybitnego fachowca dyrektora p. dr. Raszeji Bank Ludowy rozrasta się ogromnie z roku na rok, co najlepiej wyraża się w cyfrze obrotów,

które doszły obecnie do 40 milionów zł.

Kapitały własne i rezerwy przekraczają sumę 400 000 zł. Wkłady oszczędnościowe dochodzą do 1 500 000 złotych. Liczba członków wzrosła do liczby 1 200. Wobec tego, iż coraz szersze koła społeczeństwa składają swe oszczędności w tej solidnej, starej instytucji bankowej oraz z powodu zwiększenia się interesów bankowych dyrekcja niedawno znacznie rozszerzyła swój lokal bankowy w własnym gmachu przy Starym Rynku. Bank Ludowy, jako jedna z największych i dobrze ufundowanych spółdzielni kredytowych, daje zupełne gwarancje, że złożone w nim oszczędności, ulokowane są jaknajpewniej i zużyte będą w sposób, przynoszący korzyści nie tylko składającemu i bankowi, lecz całemu społeczeństwu.

Kronika gospodarcza.

Termin otwarcia Wystawy Komunikacyjnej w Poznaniu. W ostatnich dniach ustalone zostało, że otwarcie Wystawy Komunikacyjnej w Poznaniu nastąpi dnia 6 lipca 1930 r. Wystawa podzielona będzie na trzy zasadnicze działy: automobilowy, komunikacji ogólnej i turystyczny.

Podwyższenie stawki pocztowych kart zleceniowych. Ministerstwo Poczty i Telegrafów zreformowało dla wygody sfer przemysłowo-handlowych przepisy o t. zw. kartach

zleceniowych, służących do ściągania wierzytelności, zaciągniętych nie w formie wekslowej. Maksymalna kwota karty zleceniowej podwyższona została do 1000 zł.

Ze Związku Miast. Według informacji, jakie posiada Związek Miast Polskich, stan finansowy większości samorządów miejskich jest nader opłakany. Zmusiło to zarządy do zaniechania wielu projektowanych inwestycji.

800.000 zł dla portu helskiego. Na konferencji międzyministerjalnej dla rozbudowy wybrzeża, która się odbywała w dniu 22 i 23

bm., wygłoszony został referat przez inż. Szybkiego z Urzędu Morskiego, który po złożeniu sprawozdania ze stanu dokonanych dotychczas prac uzasadnił żądania, dotyczące kredytu w wysokości zł 800.000 dla portu helskiego. Inż. Szybko stwierdził, że już w sezonie ubiegłym na Hel przyjechało około 150.000 osób. Spodziewany jest dalszy rozwój ruchu pasażerskiego w porcie helskim, jak i na całym wybrzeżu, nie licząc kutrów rybackich, motorówek i większych kutrów do połowów dalekomorskich.

Eksport węgla i nafty w 1929 r. Podług dotychczasowych obliczeń w ciągu 9-ciu miesięcy r. b. wywieziono z Polski: węgla za 283,2 milj. zł (w tymże okresie r. 1928 — za 265,9 milj. zł); nafty — za 7 milj. zł (w tymże okresie r. 1928 — za 5,9 milj. zł). W ciągu pierwszych trzech kwartałów r. b. zatem w porównaniu do analogicznego okresu 1928 r. eksport węgla wzniósł się o 7%, a nafty o 19%.

Stan zasiewów w R. S. F. S. R.

Według danych Komisariatu ludowego rolnictwa, stan zasiewów ozimych w Rosji sowieckiej w bieżącym roku jest podobno zadowalający.

Monopol zapalczany na Litwie otrzymają Szwedzi.

Jak donoszą ze Sztokholmu, rokowania między szwedzkim trustem zapalczanym a rządem litewskim w sprawie utworzenia monopolu zapalczanego na Litwie wzamian za udzielenie rządowi litewskiemu pożyczki 1 1/2 milj. f. st., doprowadziły do zupełnego porozumienia. Formalne podpisanie umowy nastąpi niebawem.

Angielska produkcja węgla.

Produkcja węgla kopalni angielskich w ciągu września r. b. wyniosła 20.889.000 tonn, co oznacza wzrost o przeszło 350.000 tonn w stosunku do produkcji w sierpniu r. b. W ciągu września w kopalniach angielskich zatrudnionych było 938.000 robotników.

Tonaż polskiej floty handlowej.

Polski tonaż handlowy wynosi w chwili obecnej 37850 ton. Przyrost za rok ubiegły wyraża się w cyfrach: 12 nowych jednostek, o pojemności około 17 tys. ton. Posiadamy obecnie 9 statków rządowych towarowych, 5 pasażerskich i 4 pomocnicze, ponadto 2 prywatne towarowe, 4 prywatne — pasażersko-towarowe i 2 statki prywatne pomocnicze. Niebawem rząd nabędzie kilka nowych statków dla „Żeglugi Polskiej”, a „Polska marynarka handlowa” zakupiła już 2 parowce dla Polsko - skandynawskiego Towarzystwa transportowego”. W najbliższym czasie ma być już przyjęty na własność Państwa nowy statek szkolny „Pononie” o nośności 2500 ton.

Brak wagonów towarowych.

W związku ze wzmocnieniem przewozami w okresie jesiennym artykułów o charakterze masowym daje się odczuwać duży brak wagonów towarowych a

Kto zapomniał

odnowić przedpłatę na „Dziennik Bydgoski“, może to uczynić jeszcze **dziś** w każdym urzędzie pocztowym.

zwłaszcza odkrytych, któremi przewozi się węgiel, drzewo itp. Z tego względu niejednokrotnie zachodzi potrzeba przewożenia wagonami krytymi takich towarów, które zwykle przewożone są w wagonach otwartych. Z uwagi na wytworzoną sytuację ministerstwo komunikacji wyjaśniło, że nie będzie pobierać opłaty dodatkowej przy przewożeniu towarów masowych wagonami krytymi, chyba, że nastąpiło to na specjalne żądanie nadawcy.

Budowa nowej linii kolejowej.

Komitet budowy kolei Kielce—Mędzyczów z wojewodą kieleckim p. Korsakiem na czele poljął techniczne opracowanie projektu linii kolejowej, która idąc z Kielce przez Mędzyczów i Tarnów skróci bardzo znacznie komunikację Warszawa—Kraków przez Deblin i Kielce. Poza tem uzyskają w ten sposób połączenie kolejowe jedne z najlepszych w Europie zdrojowisk siarczanych, a mianowicie Busk i Solec, dotychczas pozbawione kolei.

Ceny targowe w Bydgoszczy w dniu 30. października 1929 r.

Mięso: wołowina 1,10—1,20, wieprzowina 1,60—2,20, słonina 1,90—2,00, baranina 1,20—1,60, smalec 2,50.
 Nabiał: jajka 3,60—3,80, masło 3,00—3,20, ser 40—50 groszy.
 Jarzyny: marchew 10 gr, buraki 10 gr, brukiew 10 gr, cebula 15—20 gr, kapusta 10 gr, czerwona 20 gr, włoska 20 gr, grzyby prawdziwe miarka 1,00—1,50, kalafior 0,40—1,00, kalarepa 20—30 gr, włoszczyzna 10—15 gr, pomidory 35—40 gr.
 Owoce: jabka 40—80 gr, śliwki 70—80 gr, cytryny 25—30 gr.
 Drób: kurczęta (para) 4,00—5,00, kury 4,00—5,00, gęsi 10,00—16,00, kaczkę 6,00—8,00.
 Ryby: liny 1,50—2,50, szczupaki 1,50—2,50, okonie 0,80—1,50, węgorze 2,50—3,50, karpie 2,00—3,00, karasie 1,00—2,50, płotki 0,50—1,00, leszcze 1,20—2,00.

Wystawę Robót Ręcznych

urzędu
Żeńskie Towarzystwo gimn. „Sokół”
 I to: 17, 18 i 19 listopada br.

Uprasza się przedmioty nadające się na wystawienie, zglaszać u przewodniczącej wystawy p. **Kazimierzy Sławińskiej, ul. ościsłki 13** lub w **Sekretariacie Sokola Żeńskiego przy ulicy Dworcowej nr. 2, na ręce sekretarki p. Piotrowskiej.** — Przedmioty, które mają być na wystawie srodzane, muszą być specjalnie oznaczone.

Przetargi przymusowe.
 Dnia 31-go bm. sprzedam najwięcej dającemu za natchmiastową zapłatą przy ul. Dr. Emila Warmlńskiego 15 - o godz. 11³⁰
 maszynę do pisania i 30 szt. rozm. szcetek przy ul. Marcinkowskiego 8a - o godz. 12
 kredens i biurko
 przy ul. Chrobrego 19 III - o godz. 10
 szafę do książek i biurko
 29804) Kucharz, komornik sądowy z pol.

Przetargi przymusowe.
 Dnia 31. 10. br. sprzedam najwięcej dającemu za gotówkę przy ul. Gdańskiej 135 o godzinie 8 30
całkowite urządzenie składu maki.
 Przy ul. Długiej 20 o godzinie 9.15
całkowite urządzenie składu maki i biura.
 Przy ul. Poznańskiej 3 o godzinie 10-ej
2 konie (siwki), platformę i 4 pary półszorków.
 29786) Walkiewicz, kom. sądowy z pol. w Bydgoszczy.

Biurowo prywatnej Karola Schrödera, Nowy Rynek, II ptr. załatwia wszelkie sprawy sądowe, hipoteczne, karne, kontrakty spółkowe, administracyjne, reguluje hipoteki, załatwia wszelką korespondencję. 02865

Pokój umeblowany z 2 łóżkami, z możliwością używania kuchni w pobliżu fabryki **poszukuje** (29818)
 Wielkopolska Papiernia Bydgoszcz-Czyżkówko
 Telefon 1151 i 1137.

Wyciąć—zachować! Wyciąć—zachować!
Rozkład jazdy autobusów Mrocza—Bydgoszcz
 Ważny od 1 listopada 1929 r. (29811)
W dni powszednie:
 Odjazd z Mroczy o godz. 7 00 i 14 00
 Odjazd z Bydgoszczy o godz. 11 30 i 18 30
W niedziele i święta:
 Odjazd z Mroczy o godz. 15 00
 Odjazd z Bydgoszczy o godz. 23 30
 Właśc. **Wł. Tatarski, Bydgoszcz, Matejki 7.**

Restauracja Kasyno
 zawiad. G. Rollauer
 Pierwszorzędne obiady 1,50 zł
 29803 (10 kart. 13,50 zł.)
 Codziennie:
Grochówka z wkładką Flaki. - Nóżki wieprzowe.
 Ragout fin. — Bigos po myśliwsku
 Dobrze pielęgnowane piwo Okocimskie.

SPRZEDAŻ
Piekarnia
 piec patentowy, dom I piętr. masywny pod papa, położenie duża gburka wieś, stacja kolejowa, kościół w miescu. — Cena kupna 18 tys. wplaty 12 do 15 tys. Sprzedaż z powodu stosunków rodzinnych. Biuro pośrednicze, Malinowski, Swiecie, Sądowa 16, telefon 132. (29815)
Dobra rycerskie
 1.700 mórg ziemi pszenno żytniej, pałac 11 pokoi w parku 15 morgowym, inwentarze nadkompletne, z pełnym żniwem, wplaty 400 tys. Zgłoszenia Kielisek, Bydgoszcz, Plac Piastowski, 12. (15991)
Radioaparāt
 nowy, luksusowe wykonanie, 4 lamp., najnowszej konstrukcji, dobry odbiór wszystkich stacji, ewtl. z akumulatorem, głośnikiem i anteną tania sprzedam także na raty po 50 zł miesięcznie. Kilian, ul. Marcinkowskiego 11. 29800
Jadanie
 sypialnie, meble wszelkiego rodzaju najtaniej. Ja. Jelińska 3, Tapicernia (33507)

POSADY WOLNE
10 działy
 domokrążnych na miasto Bydgoszcz, dla sprzedaży bezkonkurencyjnego artykułu stanowiącego „Nowość” poszukuję. Zgł. z dokumentami osobistymi od 13—15. Roman Skory, Gdańska 162, I p. podwórze lewa strona.
Pomocników
 malarskich poszukuję zaraz. Zgł. ul. Marcinkowskiego 5.
Potrzebna
 pracownia służąca do wszystkiego, czystość pożądana. Jezuitska 18, Pantel. 29805
Młodsza 29794 gospodyni energiczna, umiejąca dobrze gotować, z dobrymi świadectwami potrzebna od 1. lub 15. listopada. Zgł. do „Par” Poznań, Aleje Marcinkowskie 11, pod „55.405”

Spółniczkę
 z kapitałem 6 tys. zł poszukuje młodszy kupiec, właściciel interesu, ożenek nie wykluczony. Oferty do filii Dz. Bydg. pod „Lat 24.” (15986)
Pani 15946 która siedziała wczoraj dnia 28. bm. w kinie Kristal na balkonie w pierwszym rzędzie podczas ostatniego seansu obok pana, który czytał gazetę, jest przerosła o adres, celem bliźszego poznania się. Zgł. do filii Dz. Bydg. pod „Zainteresowany.”
Syn
 mój Zygmunt Pioterek uciekł z nauki, ostrzegam więc przed udzieleniem mu kredytu, ponieważ za długi jego nie odpowiadam. Jan Pioterek, Bocianowo 5. (29779)
MIESZKANIA
Mieszkania
 lub portjerstwa szuka żona utrudniona bądź w miasteczku lub na wsi. Warunki podług umowy za prowadzenie ozrodu. Zgł. pod „Mieszkanie” do Dz. Bydgoskiego. (29807)

RÓŻNE
Pana
 Franciszka Kempe prosi o podanie swego adresu do filii Dz. Bydg. Grudziądz, Władysław Polkowski. (29793)

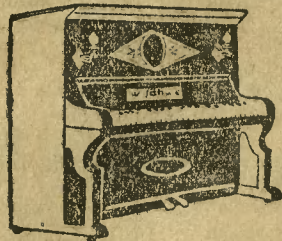
Sprzedaż przymusowa.

W czwartek, dnia 31 października 1929 o godz. 10 przed poł. sprzedawac będę w Barcinie w Rynku najwięcej dającemu za gotówkę urządzenie składu kolonialnego, restauracji, większą partję towarów kolonialnych, wódek gatunkowych, partjami i pojedynczo oraz meble i różne sprzęty domowe.

Zbiórka reflektantów na Rynku około stacji benzynowej.

(-) Strzelewicz, kom. sądowy z pol. w Łabiszynie n.N.

29797)

Pianina - Jähnego

odznaczone złotymi medalami na wszystkich wystawach. (13860

Splata ratami do 18 miesięcy.

Lokal wystawowy w Bydgoszczy

przy ul. Gdańskiej 149. Tel. 22-25.

Przedstawiciele we wszystkich większych miastach Polski.

**Bank Związku
Spółek Zarobkowych**

Sp. Akc.

Rok założenia: 1886

Kapitał zakładowy i rezerwy
ca. 22.500.000,— zł.Suma wkładów
ca. 141.000.000,— zł.Suma bilansowa
ca. 299.000.000,— zł.

Centrala: Poznań, Plac Wolności 15

Oddział w Bydgoszczy
Plac Teatralny 4

Oddziały we wszystkich większych miastach Polski oraz w Gdańsku.

29787

Przetarg przymusowy.

W czwartek, dnia 31. 10. 29 o godz. 9 przed południem sprzedawac będę przy ul. Gdańskiej 157 najwięcej dającemu za natychmiastową zapłatą: 112 szt. noży do ształy, 250 par formów do obuwia, ształę ręczną, 5 maszyn do szycia „Singer”, śrubę do klejenia z 20 śrubami, inne drobne przybory szewskie i parę butów brązowych.

29798) Kowalski, komornik sądowy w Bydgoszczy.

LOS Y**do 20. Państwowej Loterii Klasowej**

w której główna wygrana **750.000 zł** oraz dalsze wysokie wygrane są już do nabycia. — Co drugi los wygrywa. — Cena losu w każdej klasie — 1/4 los 40 złotych — 1/2 losu 20 złotych — 1/4 losu 10 złotych. Ciągnięcie dnia 14 i 15 listopada br.

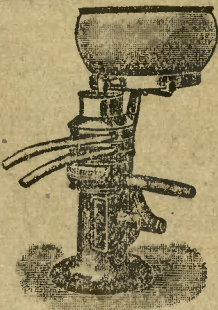
**Kolektura Loterii Państwowej
Stanisław Jaros**

Bydgoszcz, Gdańska 38, telef. 1795

28750

P. K. O. 211196.

Zamówienia listowne skutecznią się odwrotnie.

Centryfugi „MILENA”

odznaczają się najdokładniejszym odtłuszczeniem, cichym i spokojnym biegiem

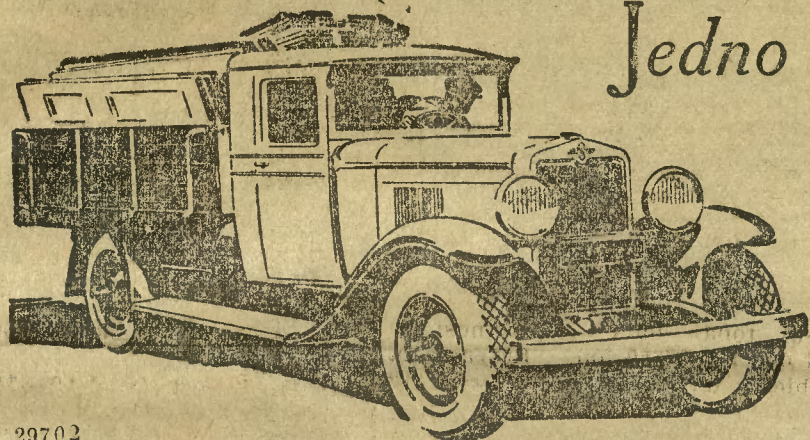
We wszelkich wielkościach od 35 do 330 ltr. wydajności na godzinę natychmiast do dostawy.

Dogodne warunki spłaty.

14768

B-cia Ramme, Bydgoszcz

ulica św. Trójcy 14 b. Tel. 79.

29702

Jedno nadwozie o 4 zastosowaniach.

Ciężarówkę Chevrolet zaopatrzone w specjalnie skonstruowane nadwozie. Dzięki opuszczanym ramom, platformie z wywrotką i do-

mocowanej budzie z brezentu, nadaje się ono zarówno do przewożenia materiałów stałych, jak sypkich, węgla, piasku, czy budulca.

CHEVROLET 6 cyl.

Cena 1 3/4 ton. podwozia zł. 8.950, loco fabryka Warszawa.

Oszczędność zwiększa siłę i wartość moralną Narodu.

Komunalna Kasa Oszczędności Miasta Grudziądza
w Grudziądzu

29718)

Instytucja bankowa użyteczności publicznej i pewności pupllarnej.

Przyjmuje

wkłady oszczędnościowe w każdej wysokości za oprocentowaniem od 6 do 11 procent.

Udziela

pożyczki wszelkiego rodzaju i załatwia wszelkie czynności wchodzące w zakres bankowości.

Wydaje domowe skarbonki oszczędnościowe.

Od wkładów oszczędnościowych do kwoty 5000 zł nie potrąca się podatku skarbowego.

Największą pewność i najwyższy procent daje Waszem oszczędnościom

Komunalna Kasa Oszczędności m. Bydgoszczy**ul. Jagiellońska 69.**

Za całość i bezpieczeństwo wkładów ręczy gmina miasta Bydgoszczy całym swym majątkiem.

29739

Oszczędnością i pracą narody się bogacą.

Przed wojną światową wkłady oszczędnościowe w poszczególnych instytucjach dochodziły bardzo znacznych sum. Ludzie przyzwyczajali się do oszczędności, zmysł oszczędzania był dosyć wielki.

Dopiero wojna światowa położyła kres tak dobrze zapowiadającym się nadziejom i z ludzi niekiedy zamożnych zrobiła biedaków. Wkłady oszczędnościowe wskutek krzywdzącej waloryzacji prawie zupełnie przepadły, a ludzie zniechęcili się do oszczędzania.

Niemalże zatem trudu mają poszczególne instytucje oszczędnościowe, które za cel swego istnienia wzięły sobie krzewienie oszczędności. Z radością jednak przyznać trzeba, że zaufanie do oszczędzania wraca, że ludzie znową swoje zapracowane grosze do poszczególnych instytucji oszczędnościowych a przedewszystkiem do Spółdzielni Oszczędnościowych.

Największą spółdzielnią oszczędnościową na Pomorzu, a zarazem jedną z największych tego rodzaju w Polsce jest Kasa Spółdzielcza Parcelacyjno-Osadnicza w Grudziądzu. W obecnym czasie kończy ona 5-ty rok swego istnienia, lecz w rozwoju i żywotności przeszła najstarsze i najlepiej niekiedy zorganizowane spółdzielnie w Polsce.

Stwierdził to rewident Rady Spółdzielczej z Warszawy, stwierdza rokrocznie Związek Rewizyjny Spółdzielni Rolniczych w Toruniu, którego kontroli Kasa Spółdzielcza Parcelacyjno-Osadnicza podlega.

Najlepsze jednak świadectwo żywotności i zaufania dają wkłady, którzy swe oszczędności z całym zaufaniem w Kasie Spółdzielczej Parcelacyjno-Osadniczej lokują. Choć wkłady te składają się po największej części z drobnych oszczędności, sięgają one już sumy półtora miliona złotych.

Wkłady oszczędnościowe w poszczególnych okresach przedstawiały się jak następuje:

Styczeń 1926 r.	106.576,— zł.
styczeń 1927 r.	317.056,— zł.
styczeń 1928 r.	658.698,— zł.
styczeń 1929 r.	793.254,— zł.
lipiec 1929 r.	1.210.391,— zł.
październik 1929 r.	1.450.325,— zł.

Poza wysokim oprocentowaniem — 10% w stosunku rocznym — i bardzo dogodnymi warunkami, gdyż do 1000 zł wypłaca się wkłady na każde żądanie, ponad 1000 zł — niezależnie od wysokości wkładu — za 14-to dniowym wypowiedzeniem — Kasa Spółdzielcza Parcelacyjno-Osadnicza rozłożuje pomiędzy swych wkładców premie w wysokości 50, 100, 200, 300, 400 i 500 zł. Każdy więc wkładca poza normalnym oprocentowaniem ma możność wygrania premii.

W dniu Święta Spółdzielczego 31-go października 1929 r. otwiera Kasa Spółdzielcza Parcelacyjno-Osadnicza nowy dział oszczędności wkłady posagowe wzgl. wkłady ubezpieczeniowe na starość.

Jest bowiem cały szereg ludzi, którzy chcieliby sobie oszczędzić trochę grosza na „czarną godzinę”, lub są rodzice, którzyby chcieli zapewnić swoim dzieciom odpowiednio posagi, ludzie ci jednak nie zdają sobie z tego sprawy, co można oszczędzić przez systematyczną oszczędność. Chociaż posiadają każdego miesiąca trochę grosza, obracają go na inne cele. W najgorszym razie ubezpieczają się na życie. Kto spekuluje na wcześniejszą śmierć, to może i robi na tem interes, kto jednak dożywa okresu na który był ubezpieczony, traci bardzo wiele. Dość wspomnieć, że składają sobie w pewnym bardzo poważnym towarzystwie ubezpieczeniowym (Adriatyckie Towarzystwo Ubezpieczeń) 60 złotych miesięcznie przez przeciąg 25-ciu lat, uzyskuje się premie ubezpieczeniową 2.000 dolarów (17.760,— zł). Oszczędzając w Kasie Spółdzielczej Parcelacyjno-Osadniczej systematycznie 60 złotych miesięcznie, otrzyma się po upływie 25 lat sumę 74.644,80 zł. Różnica więc dość znaczna i warto się zastanowić, co lepiej zrobić.

Dla orientacji zamieszczamy niżej tabelkę, ilustrującą jak to zbierając „ziarnko do ziarnka, a zbierze się miarka”.

Otrzymasz	Wpłacając miesięcznie wkładkę			
	z ł o t y c h			
	10.—	25.—	50.—	100.—
po 5 latach	772,25	1.930,70	3.861,45	7.722,90
po 10 latach	2.016,05	5.040,15	10.080,35	20.160,70
po 15 latach	4.019,20	10.047,95	20.095,95	40.191,90
po 20 latach	7.245,20	18.113,10	36.226,15	72.452,35
po 25 latach	12.440,80	31.102,00	62.204,00	124.408,05
po 30 latach	20.808,30	52.029,80	104.021,60	208.083,25

Oto obliczenie, jakie sumy można osiągnąć. Od wkładów tych Kasa płacić będzie procent normalnie płacony od wkładów posagowych i na starość w chwili obecnej bez potrącania podatku skarbowego. Wyniesie to zatem 10% na czysto (netto), czyli 11,1% brutto. Wpłacający swoją oszczędność zobowiązuje się tylko oszczędzać systematycznie pewną umówioną sumę miesięcznie na przeciąg pewnego okresu lat.

Kasa Spółdzielcza Parcelacyjno-Osadnicza ma nadzieję, że przez wprowadzenie tego rodzaju wkładów, będzie coraz więcej szerzyć ducha oszczędności w Narodzie. (29786)

Sprzedam

hipotekę

na II. miejscu pierwszorzędnej kamienicy w najlepszym położeniu w Bydgoszczy. Piśmienne zgłoszenia pod „Centrum” do biura ogłoszeń „Par”, Bydgoszcz, Dworcowa 72. (29801)

POLECENIA

Śniegowce
i obuwnicze gumowe przyjmują do reperacji. Wudowski, Wileńska 9. (15524)

Wzory
do haftu na bieliznę, pościel, firany i poduszki rysuje „Alicja” Wesoła 11, telefon 1679. (29720)

SPRZEDAŻE

120 móg
budynki murowane, 30 tys., wpłaty 15 tys. sprzedam lub zamienię na dom. — Nowakowski, Dworcowa nr. 69. (15980)

Skład
z urządzeniem przy ulicy Gdańskiej, korzystnie na sprzedaż. Wiad. w filii Dz. Bydg. (15969)

Skład
sprzętów kuchennych i domowych, 3 pokoje i kuchnia, z towarami w małym mieście zaraz do odstąpienia. Of. do filii Dz. Bydg. pod „M. B. 5.” (15947)

Piekarnia 29791
pierwszorzędna w Toruniu, z powodu objęcia własności, zaraz do oddania, wypiek tygodniowy 23 worki. Zgł. Bogacki Toruń, Wybickiego 45.

Wózek
ręczny na resorach, dwa śrubstaki kowalskie, dwie maszyny do cięcia blachy i drutu sprzedam. Grunwaldzka 122. (29743)

Motor
2 konny 220 v. na prąd stały sprzedam lub zamienię na prąd zmienny. Poznańska 6. (29762)

Wózek
ręczny o 4-ech kołach na sprzedaż. Reich, Okole, Grunwaldzka 135, II. p. lewo. (29760)

Ogier
belgijski kasztan na sprzedaż. Dworcowa 63. (15955)

Magieli
sprzedam tanio, piwnice do oddania. Dolina 25, I p. (29750)

Piec (15993)
żelazny na sprzedaż. Sadowska, ul. Gdańska 93.

Jadanka
na obcy rachunek tanio na sprzedaż. Hertzke, ul. Gdańska 131/2. (15979)

Biała cegła
oddaje po znizonych cenach. Cegielnia Niechosz p. Sępólno. (29790)

Mebie tanio I
Sprzedaz okazjna, mało używanych mebli. Jadalki, sypialki, pokoje męskie, saloniki, garnitury salonne i klubowe, stoły, krzesła, bufety, biurka i szafy biurowe i wiele więcej Magazyn Mebli Górnoślazaków, Bydgoszcz, Sniadeckich 56, telef. 1025/29810

KUPNA

Hipoteki
na nieruchomościach w Niemczech zapisane kupuje Dom Hipoteczo-Handlowy, Edmund Suwalski, Bydgoszcz, ul. Sniadeckich 2, telefon 590. (29812)

Piec
gazowy, używany w dobrym stanie kupię. Kosmowski, Plac Piastowski 6a. (29809)

Kupię
piec stolarski. Kaszubska 14. (29774)

LEKCJE

Książkowości
koresp. polsk., niem., stenografii itp. ucząca Praktyczna Kursy Handlowe Prof. J. Hennesa w mieście, ul. Chrobrego 7. Zapisy przyjmuje codziennie w godz. 12—1 i 6—7 wiecz. Dyrekcja. (29671)

POSADY WOLNE

Przedstawiciela
dla każdego powiatu województwa pomorskiego i poznańskiego do sprzedazy artykułu bezkonkurencyjnego stanowiącego — „Nowość” poszukuje zaraz. Zgłosz. pisemne Roman Skory, Bydgoszcz, Gdańska nr. 162. (15989)

Czeladnik krawiecki
na płaszcze męskie może się zaraz zgłosić. Feliks Rybicki, Gdynia, Starowiejska 4. (15870)

Potrzebna (29734)
zaraz szteperka (kamasz-niczka). Ul. Długosza 9. Wiad. u p. Zuchlińskich.

Uczennica
do szycia potrzebna. Koraliuk, Podgórna 5. (29755)

Potrzebna
dzieciucha za bufet z kawałkami 600 zł, znajomość brajy nie konieczna. — Instytucja, Welniany Rynek 2. (29758)

Służąca
z gotowaniem i praniem potrzebna od 1 listopada. Długa 64. (29752)

Służąca (15956)
samodzielna potrzebna zaraz lub od 1 listopada. Chelmińska 16, Szpringer.

Potrzebna
służąca uczciwa do wszelkich prac domowych. Pomorska 16, skład. (15978)

Pokojówka
lub lepsza służąca, władająca językiem niemieckim z dobrymi 2w adekwatami potrzebna zaraz. Dworcowa 20, I. (15973)

Kucharka
z lepszego domu, władająca językiem niemieckim lub wyczerzycielka pani domu, znająca dobrze kuchnię potrzebna zaraz. Dworcowa 20, I. (15972)

Uczennica
potrzebna. Sniogowski, Dworcowa 32. (29806)

Młoda (29814)
panienkę do biura poszukuje Wielkopolska Papiernia, Bydgoszcz Czyżkówo.

Potrzebny
uczciwy chłopiec z porządnej rodziny do posyłek. Wąlkiewicz kom. sądowy ul. Siemiradzkiego 10. (29785)

Poljerka
potrzebna. Stolarnia, Chwytowo 16. (29763)

Ucznia (15948)
syna uczciwych rodziców przyjmie zaraz Wojciech Wawrzyniak. Tow. kol., delik. i butelek, sprzedaż wódek i win. Wyrzysk, stacja kolej. Osiek, n/N.

POSADY POSZUKUJA

Samotny
kował, maszynista z narzędziami lub bez, kurs kucia koni i 6 lat praktyki poszukuje pracy zaraz lub później. Oferty do Dzien. Bydg. pod „Kowal”. (29754)

Stenotypistka
z 1/2 roczną praktyką biegłą w języku polskim i niemieckim poszukuje posady. Łaskawe zgłoszenia do filii Dziennika Bydg. pod „R. Z.” (15963)

Syn
gospodarczy, kawaler, lat 28, dobrze obeznany w prowadzeniu gospodarstwa, także dobrze znający się na chorobach zwierząt domowych, poszukuje posady za gospodarza na średnie gospodarstwo. Oferty proszę skierować do Dz. Bydg pod „Gospodarz”. (29731)

Ekspedjent
z branży bławatów i konfekcji z 8 letnią praktyką, dobrymi świadectwami szuka zaraz wzgl. 15. XI. posady. Łask. zgł. do Dz. Bydg. pod „H. K.” (29753)

Szofer
mający ukończone kursa Józefowicza w Krakowie poszukuje posady prywatnej. Poza tem obowiązując się wypełniać wszelką pracę za małym wynagrodzeniem. Łasawe zgłoszenie Franciszek Wala, Ryńsk, pow. Wąbrzeźno. (29777)

Samodzielna
poszukuje od 1 listopada posady u lepszego państwa. Łask. oferty proszę nadesłać do Dzien. Bydg. pod „M. M.” (29773)

Służąca
młodsza, umiejąca pończochy wiąże potrzebna. Plac Poznański 5, parter prawo. (29775)

Służąca
młoda dla jednej pani, gotowanie samodzielne, pranie, szycie, pościel własna potrzebna. Gdańska 159, III prawo. (15967)

Młynarz
kawaler, absolwent szkoły młynarskiej, z kilkoletnią praktyką, znający się na motorze ropowym, zmienia posadę. Zgł. Reklama Polska, Poznań, Aleje Marcinkowskiego 6, pod „5498”. (29795)

Poszukuje
posady za mamkę. Zgł. do Dz. Bydg. Grudziądz, pod „444” (29792)

DZIERZAWY

Dzierżawa
250 móg kujawskiej ziemi, 10 móg na 10 lat. Nowakowski, Dworcowa nr. 69, tel. 860. (15981)

Warsz at
stolarski wydzierżawie. Marowiecka 43. (15958)

Piekarni
poszukuję celem dzierżawy miejscowości obojętnej. Zgł. Br. Kuleczyński, Mroczka, pow. Wyrzyski. (29789)

Lokalu
poszukuje „Wiol”. Sienkiewicza 44. (15990)

Dzierżawy
18, 40, 50, 70, 100, 160, 240, 260 i 300 móg poleca na dogodnych warunkach. Kieliszek, Bydgoszcz, Plac Piastowski 12. (15992)

MIESZKANIA

Zamienie
3 pokojowe mieszkanie z pokojem dla służby, łazienką i ogrodkiem przy ul. Kordeckiego 19, part. lewo na mieszkanie na I piętrze w pobliżu koszar 61 pułku piechoty. (29733)

Mieszkanie
2 pokoje z kuchnią do wydzierżawienia. Wiad. w filii Dz. Bydg. (15970)

Mieszkanie
2 pokoje kuchnia wyremontowane zaraz oddam, właściciel. Zgłosz. Biuro „Pogon”, Dworcowa 80. (29782)

Mieszkań
kilka, od gospodarzy korzystnie odda biuro. „Przyszłość” Sienkiewicza 61. (15975)

Mieszkania
1—2—3 pok. czynsz roczny od 500 zł. „Norma”, Sniadeckich 6. (15965)

Mieszkanie
2—3 pokoje z kuchnią (możliwie na parterze) za wysokim wynagrodzeniem poszukuję. Oferty pod „Mieszkanie” do Biura Ogłoszeń IRO, Hermana Frankiego 3. (29808)

Portjerstwo
zamienię na mieszkanie. Nakielska 67. (29505)

POKOJE

Pokój
z utrzymaniem. Świętojańska 1, II ptr. prawo. (15964)

2 pokoje
umebl. wynajmę. Cieszkowskiego 5, II piętro lewo. (15954)

Pokój
umebl. do wynajęcia. Gołębia 32. (29736)

Pokój 29730
umebl. Przyrzecz 3.

Pokój
Nakielska 8, II ptr. lewo. (29751)

Pokój
do wynajęcia dla pana. Kordeckiego 19, parter lewo. (29732)

Pokój
wspólny panu wynajmę. Sw. Trójcy 1 a, II ptr. lewo. (29729)

Pokój
dobrze umebl. do wynajęcia. Gdańska 72, II ptr. prawo. (15960)

Pokój
umebl. Świętojańska 21, parter lewo. (15949)

Pokój
dla panów. Grajkowski, Warszawska 14, I ptr. (15961)

Dwa pokoje
mniejsze, ładnie umeblowane, stonowane (ewent. jeden w większy) przy rodznie, najchętniej z całodziennym utrzymaniem (kuchnia warszawska) w okolicy od dworca kolej do ul. Warmińskiej. Poszukuje solidny pan Warunek: zupełny spody. Oferty do Dzien. pod „2 pokoje”. (29742)

Pokój
dla pań. Kordeckiego 15, I ptr. prawo. (29759)

Pokój
z kuchnią do wynajęcia. Wiad. w Dz. Bydg. (29769)

Pokój
dla 1 lub 2 panów. Podgórna 19, prawo. (29765)

Pokój
do wynajęcia. Nowy Rynek 10, parter lewo. (29764)

Pokój
umeblowany dla pana do wynajęcia. Łokietka 8b, II ptr. lewo drugi wchód. Gaziński. (29756)

Elegancki
pokój dla 2 panów do wynajęcia. Reich, Okole, Grunwaldzka 135, II. p. (29761)

Pokój
do wynajęcia. Kujawska nr. 10, parter. (29749)

Pokój
umeblowany duży, bez pościeli do wynajęcia. Gołębia 6, II. (15987)

Pokój
umeblowany dla dwóch osób do wynajęcia. Wileńska 6, I piętro prawo. (15983)

Pokój
słoneczny, czysty. Nakielska 8, III ptr. prawo. (29778)

Pokój
wspólny dla panienki. Chelmińska 22, I lewo. (29781)

Ładnie
umebl. pokój do wynajęcia. Jagiellońska 36, I ptr. lewo. (29802)

Pokój
z osobnym wejściem dla 2 lepszych panów. Urocz 9, parter prawo. (29772)

Pokój
próżny dla pani do wynajęcia. Pomorska 49-50, IV. lewo. (29787)

Pokój (29788)
umeblowany. Klonowska Toruńska 187, podwórce pr.

2 małe
umeblowane pokoje gabinet i kuchnia od 1. XI. wynajmę. Welniany Rynek 16, I. piętro. (29796)

Pokój 15974
umebl. zaraz do wynajęcia. Kołtąta 12, I. ptr. prawo.

Pokój
umeblowany dla 2 osób lub 1 na wspólny pokój. Paderewskiego 6, II. wejście lewo. (15984)

Pokój
zaraz dla inteligentnych panów z utrzymaniem. Marcinkowskiego 10, I p. prawo. (15976)

Pokój 15982
umeblowany dla dwóch panów lub małżeństwa. Pomorska 16, II. ptr. prawo.

Pokój
2-osobowy. Hetmańska 7, Stenzel. (15966)

Młodszy
urzędnik państwowy na dobrem stanowisku wynajmie u lepszego państwa pokój z całym utrzymaniem najchętniej u państwa któreby w wolnych chwilach udzieliło jakiegokolwiek bądź pracy biurowej. Łaskawe zgł. oddawać należy w Dzien. Bydg. pod „Inteligentny”. (29768)

ROZNE

Zurnale mód
na listopad już nadeszły. Księgarnia N. Gieryna. (29799)

Bławatnik
poszukuje pożyczki 3000 do 5000 na możliwych warunkach do składu w dobrym położeniu. Poważne oferty uprasza się kierować do Dziennika Bydgoskiego pod „Fachowiec bławatnik” (29740)

Kto
pomocze uczniemu fachowcowi do usamodzielnienia się z kapitałem 4 tys. zł i więcej? Łaskawe oferty pod „Bławaty” do Dz. Bydg. (29741)

1—3000 zł
poszukuję pod dobrą gwarancją. Of. do filii Dzien. Bydg pod „Dobry procent”. (15935)

Pożyczkę (15971)
8—10 tys. poszukuję za dobrym procentem i gwarancją. Oferty do filii Dz. Bydg. pod „H. P. R.”

Zbięgl
pies, wilk, szuczka, wabi się „Sola”, oddać za wynagrodzeniem. Andrzejczak, Promenada 33, telefon 271. (29783)

Zgubiona
książeczkę wojskową na nazwisko Jan Oblamski unieważniam. (29776)

Weksle
na sumę 500 zł i 85 zł, płatne dnia 24. 12. 29 r. na zlecenie Józefa Sinarackiego unieważniam. Reszkowski Konstantyn, Glinki 33. (29780)

Unieważniam
książkę wojskową i kartę mobilizacyjną. Jan Szłapa. (29386)

Książeczkę
wojskową na nazwisko Władysław Malarski, unieważniam. (15829)

Unieważnia
się zgubiona pieczętkę Tow. Ośw. Relig. pod opieką świętego Ignacego. Zarząd. (29771)

MATRYMONJALNE

Kawaler
przedsiębiorca, fachowiec, przystojny, lat 29, ciemno blondyn, średniego wzrostu kat posiadający majątek 50000 zł. z pewnym dochodem, który ma zaraz do dyspozycji próżne 5 pokoj. mieszkanie w Warszawie, pozna pannę lub wdowę bez dzieci z odpowiednim wiekiem, wład językiem polskim i niemieckim, posiadająca najmniej około 20.000 zł. gotówki i 3—5 pokoj. wynajmę. Zgłosz. do Dzien. pod „H. K. 29”. (29745)

Biuro (15977)
małżeństw „Przyszłość” kojarzy solidnie, dyskretnie. Sienkiewicza 61.

Hipoteki

reguluje z dobrym skutkiem w kraju i zagranicą
St. Banaszak,
obrońca prywatny, Bydgoszcz, ul. Cieszkowskiego 2. Telefon 1304. Długoletnia praktyka. (29390)

POLECENIA

Fura
wszelkie, przerabiam, odnawiam, reperuję m. dn. i t. Kuźmierz, Pomorska 32a, II ptr. 23518

Meble!

Przy dogodnych warunkach polecam: kompl. pokoje męskie, kluby, jadalnie, sypialnie, kuchnie jako też pojedyncze meble, szafy, stoły, łóżka, krzesła, kanapy, fotele, biurka, lustra i inne przedmioty. Pichowiak, ul. Długa 8. Tel. 1651.

Meble

kompletne, sypialnie, jadalnie, kuchnie oraz pojedyncze, szafy, łóżka, krzesła, leżanki, kanapy, klubowe garnitury najtaniej i na raty tylko u Andrzeja Nowaka, Wełniany Rynek 5-6, telefon nr. 2143. (3881)

Uprzejmie
proszę panią: Gdzie? mogę kupić elegancki, modny, tani kapeluszek damski? Co! Pani niewie? Tylko u K. Guttmejer, Sienkiewicza nr. 60. (25054)

Nowożeńcy
kupujecie meble wszelkiego rodzaju oraz leżanki, kanapy i klubowe garnitury tylko u Andrzeja Nowaka, Wełniany Rynek nr. 5/6. (3857)

Reperuje
spuszczoną oczka u ponczochoch, ul. Henryka Dietzta 4. 22542

Fura
kożuchy, naszyjniki, kołnierze wszelkiego rodzaju oraz przeróbki i reperacje wykonuje fachowo, solidnie i tanio. Stanisław Rudak, Dworcowa 64, 26941

Pierze
gęsie, darte po 6,00, 8,00 10,00 zł. najt. psze z puchem 12,50 zł. Kacze niedarte 4,50, darte 5,50 zł. również puch. Wysyłka za zaliczeniem. Nieodpowiednie wymieniam lub zwracam gotówkę. W. Ziarniak Dom Towarowy, Strzałkowo pow. Września. (29272)

Krawcowa
z Paryża szyje eleganckie płaszcze i suknie po niskich cenach. Sienkiewicza 16 l. lewo. 15957

Biuro „Informator”
pośredniczy w sprzedaży, kupna majątków, wszelkich przedsiębiorstw oraz w uzyskaniu wolnych mieszkań i pokoi umiarkowanych. Pośrednictwa załatwia się sumiennie i rzetelnie. Toruń, Szeroka nr. 43. (28394)

SPRZEDAŻE

Gospodarstwo
56 morgowe w tem 10 morgów łąki z torfem, ziemia bardzo dobra, żywy i młody w wentarz nadkompletny. Zbudowanie dobre i nad stacją kolejową, wieś kościelna 10 km. do miasta pow. przy wpłacie 25 tysięcy zł reszta za ugody. Sprzedam z powodu choroby. Zgł. do Dz. Bydg. pod „Nr. 150 T. O.” 29517

Okazyjnie! (29748)
2 domy, piętrowy i parterowy z ogrodem owocowym, chlew, szopa, zabudowanie nowe masywne, do tego 5 morgów roli, nadaje się na ogrodnictwo z powodu wyjazdu zagranicę zaraz na sprzedaż za cenę 6000 \$. Zgł. Lenartowicza 2, Mazur.

Dom
ze składem kolonialnym, towary krótkie, w dobrym położeniu jest zaraz korzystnie na sprzedaż. Gdzie wskaże skład kolonialny Gdańska 71. (29572)

Sprzedam
zaraz posiadłość, dawniej-sza restauracja, w tem 10 morgów roli, 4 mg. łąki w Platnowie pocz. Bydgoszcz 5 pow. bydgoski. Stanisław Rozpęda. Cena podług ugody. (29128)

Fabryka
mebli sprzedam nowe maszyny, całe urządzenie, 12 ławek stolarskich, dzierżawa 100 zł miesięcznie. Do objęcia potrzeba 20 000 zł. Of. „Fabryka” do Dzienn. Bydg. Grudziądz. (29103)

Skład
kolonialny w rynku do-brze zaprowadzony z powodu wyjazdu zaraz na sprzedaż. Zgłoszenia do Agentury Dz. Bydg. w Nowem (Pom.). (29684)

Skład
w centrum z przyległym pokojem tanio sprzedam. Wiad. w filii Dz. Bydg. 15950

Kuźnia
z narzędziami i mieszkaniem w dużym wsi tanio oddam. Oferty pod „69” do Dzienn. Bydg. 29608

Interes rzeźnicki
w małym mieście w pełnym biegu z powodu wyjazdu do odstąpienia. — Adres wskaże Dz. Bydg. (29627)

Młocarnia
parowa, kompletny garnitur 60 cali w dobrym stanie oraz westfalję do nawozu tanio sprzedam. Przybylski Wąsosz, pow. at Szubin. 15958

Kapusta
i ogórki kiszane beczkami i wagonowo oddaje. Antoni Cywiński, Jagiellońska 35d, tel. 1902. 15117

Łóżeczko
dziecięce nowe sprzedam. Łokietka 8b, I ptr. lewo. 15930

Akumulator
fiatowski 12 voltowy na sprzedaż. Gamma 8, I ptr. lewo. 15921

KUPNA

Choinki
kilka tysięcy kupię, cenę podać. Sokółowski, Śniadeckich 40. 15378

Poszukuję (29637)
domu z ogrodem w Bydgoszczy lub Koronowie kupno lub dzierżawę. Of. do Dz. Bydg. pod „M. Z.”

LEKCJE

Lekcji
gry na fortepianie udzielam na warunkach korzystnych. Nakielska 19, II p. prawo. Zgłaszać się od 11—12 i 3—4 popoł. 921

Ucz się
języków obcych! Angielskiego, niemieckiego, francuskiego pod kierunkiem sił zagranicznych wyuczysz się w domu przez korespondencję metodą listowną. Szybko, tanio, skutecznie. Próbną listę na 8 dni po nadesłaniu 3,50 zł. Instytut „Matura” Kraków Karłowicka 35. 28952

Potrzebne (15925)
pierwszorządne pomocnice do pracy damskiej. Si. 6 6 utka, Gdańska 130.

Duet
z dobrą rutyną potrzebny od 1 listopada. Hotel Dąbrowski, Koronowo tel. 111 15308

Podręcznych
do płaszczy damskich oraz pomocnika poszukuje „Model” Em. Warwińskiego 10. 15923

Fryzjerka
manikurzystka pierwsza siła potrzebna zaraz. W. Wiśniewski, Chełmża, Rynek 14. 29649

Kucharka
do kawiarni specjalistka do parzenia kawy, herbaty, czekolady etc. potrzeba zaraz. Zgł. Dworcowa 31a. 15924

Uczeń
który ma zamiar wyuczyć się piekarstwa, lub który się już uczył, może się zaraz zgłosić. Gaca, Bukowiec, pow. Świecie, Pomorze. 29714

Kobieta
samotna, starsza, zdrowa. poszukiwana do prac domowych. Adres wskaże adm. Dz. Bydg. 29727

Uczennice
do kroju, szycia i haftu poszukuje. Kujawska 19. 29623

Mistrz
fryzjerski damsko-męski, poszukuje ucznia do męskiego i damskiego, oraz udziela kursu ondulacji. Salon fryzjerski dla pań i panów, Toruńska 4. 29696

POSADY POSZUKUJĄ

Bufetowy (29682)
poszukuje na rachunek bufetu lub miejsca kierowniczego. Długoletnia praktyka gastronomiczna. Na żądanie kaucja do 4 tys. zł. Gdynia, skrytka pocztowa 5 pod „K. M.”

DZIERŻAWY

Poszukuję
celem dzierżawy większej ubikacji ze stajnią na przedmieściu osobno położonej. Of. pod „Ubikacja” do Dz. Bydg. 29698

Poszukuję
dzierżawy od 30—50 morgów ziemi od gospodarza. Adres wskaże Dz. Bydg. (29614)

Wydzierżawię
zaraz skład, nadający się na białawy, obuwie itp. Czernik pow. Chojnice, F. Szczepański. 29624

MIESZKANIA

2 pokoje
kuchnię, Toruńska 5, wynajmę. Szarek, Dworcowa nr. 90. (15904)

Mieszkanie
4—7 pok. od gospodarza, możliwość zaraz poszukuje. Płaca podług ugody. Of. do Dz. i ydg. pod „Mieszkanie 20”. (29725)

POKOJE

Hotel Rio!
Bydgoszcz, Długa 53, tel. nr. 167, odnajmuje czysto utrzymane pokoje od 3 zł. Restauracja wydaje znane z dobroci obiady, kolacje i wszelkie zimne zakąski. Trunki wyborowe. Właściciel. (29735)

Pokój
umeblowany do wynajęcia. Ul. Reja 3, parter lewo. 15933

Pokój
umeblowany na jedną lub dwie osoby do wynajęcia. Ul. Dworcowa 18c, parter lewo. 15931

Pokój
nmeblowany dla dwóch osób z osobnym wejściem. Wzgórze Dąbrowskiego 5a, właściciel. 29530

Pokój
umeblowany dla pana od 1 do wynajęcia. Zgł. od godz. 5—7, Kustujak, Jackowskiego 31, I ptr. (15944)

Pokój
słoneczny bez pościeli do wynajęcia. Adres w Dz. Bydg. (29728)

Pokój
umeblowany z kuchnią do wynajęcia od 1. XI. 1929. Ul. Król. Jadwigi 8a, parter. 15941

Pokój
umeblowany od 1 do wynajęcia. Ul. Szczecińska 10, I ptr. 15935

Pokój
umeblowany dla 2 pań, lub panów od 1. XI. 29. Artura Grottera 1. 29715

Pana
na umebł. pokój przyjmę Plac Piastowski 10, parter prawo. 15929

Pokój
umebł. dla inteligentnego pana do wynajęcia, wejście niekrepujące. Kościuszki nr. 34, I p. lewo. (15939)

Dobrze
umeblowany pokój blisko dworca zaraz do wynajęcia. Dworcowa 31a, II portal, II p. l. (29563)

Pokój
umebł. do wynajęcia, ul. Gdańska 162, III ptr. lewo. 15942

Pokój
do wynajęcia dla pań lub panów z utrzymaniem lub obiadem. Dworcowa 3 w podwórzu p. (15928)

Pokój
niekrepujący zaraz do wynajęcia. Sienkiewicza 43, II ptr. prawo. 15945

Umeblowany
pokój do wynajęcia. Dworcowa 12, I ptr. prawo. 15951

ROZNE

Resursa Kupiecka
Jagiellońska 25, wydaje codziennie smaczne obiady. Obiady i kolacje z 3 dań za 1,20. (29589)

10 do 20.000 zł
poszukuje na pierwszorzędną nieruchomość w centrum Bydgoszczy. Procent podług umowy. Łaskawe of. do Dz. Bydg. pod „20.000 zł”. 29161

Unieważniam
zgubione dokumenty wojskowe na nazwisko Alfons Julian Obst. 29535

Pragnę poznać panią
młodą, przystojną, kulturalną, bezinteresowną, mającą wolne wieczory. — Cel towarzyski. Jestem osamotniony, kawaler 36, intelektualny, uczuciowy, uczciwy, niebrydki, na stanowisku. Piszę proszę pod „Trwała sympatia” do filii Dz. Bydg. (15873)

Zgubiona
książkę wojskową na nazwisko Erhard Schmidt, unieważniam. 29625

Zgubiono
kartę mobilizacyjną wystawioną przez P. K. U. Bydgoszcz, na nazwisko Jan Mikulski, Grochol pow. Bydgoszcz. Takowa unieważniam. (15836)

Unieważniam
moją zgubioną książeczkę wojskową i kartę mobilizacyjną. Florjan Józwiak, Bydgoszcz, Orła 47. (15835)

Zgubiono
książeczkę wojskową na nazwisko Bolesław Zawiatkowski, unieważniam. 29638

Zamknięcie.

Mniejszem mam zaszczyt zawiadomić Szan. Obywatelstwo miasta i okolicy, iż w dniu dzisiejszym otworzyłem w Bydgoszczy przy ul. Gdańskiej nr. 9 (naprzeciw Hotelu pod Orłem)

specjalny

magazyn mykminicznych wyrobów skórzano-galanteryjnych i przyborów do podróży

który prowadzić będę oprócz mego głównego magazynu przy ul. Długiej 52 pod tą samą firmą.

Polecam w wielkim wyborze nesesery, walizki, kufry, torebki damskie, teki do akt, portfele, manicure i wiele innych artykułów skórzano-galanteryjnych po znanych niskich cenach.

Wyrażając mojej Szan. Klienteli głęboką wdzięczność za dotychczasowe zaufanie i poparcie, polecam również nowy mój magazyn łaskawym rzęględ Szan. Publiczności, przyrzekając pod każdym rzęględem rzetelną i skora usługę. (29710)

Z wysokim porażaniem

Zygmunt Musiał

300 morg
majątek, z zabudowaniem w tem młyn wodny 50 ctr. przemiatu dziennie, cena 12.000 dolarów, wpłaty najmiej 6.000 dolarów jak również wiele innych poleca biuro Pogoń, Bydgoszcz, Dworcowa 80.

Kamienica
III piętrowa, nowoczesnie pięknie zbudowana, żelazo, beton, wygodami, balkony, łazienki itp., 5 minut do tramwaju. Cena 70 tys. wpłata do umowy poleca biuro „Pogoń”, Dworcowa 80.

2 składy 29708
interes rzeźnicki z elektrycznym kompletnym urządzeniem, w ruchliwej ulicy w Bydgoszczy, na sprzedaż, oraz interes próżny do odstąpienia, nadający się na skład mebli lub na skład bławatów z obszernym mieszkaniem i dużym warsztatem. Zgłosz. do Dzienn. Bydg pod „2 interesy”

Skład
z przyległym mieszkaniem, maszyny Singera, rower, konia i inne rzeczy tanio sprzedam. Adres w Dz. Bydg. (29767)

2 domy
murowane, 2 i 3 ptr. w Inowrocławiu blisko Sołanek, w jednym 9, w drugim 12 lokatorów sprzedam razem lub oddzielnie bardzo tanio. Inowrocław, ul. Synagoga nr. 38, do właściciela. Zgłoszenia osobiste tylko 2 i 3 listopada. 29554

Zakład
fryzjerski z mieszkaniem na sprzedaż. Of. do filii Dz. Bydg. pod „Fryzjerski”. (15932)

Fortepian
krzyżowy dobrze utrzymany korzystnie na sprzedaż. Kujawska 49, parter prawo. 15936

Motor
elektr. prad stały 10,5 K. M 220 volt 1050 obr. używany w dobrym stanie sprzedam właściciel Bydgoszcz, Jagiellońska 22. 15959

Podkłady
sosnowe i dębowe bocznikowe tanio wagonowo poleca Krymski, Solec Kujawski. (15854)

Średniego
prosiaka sprzedam. Średnia 31. 15933

Używana
beczka od benzyny z koziolkiem, lejki, pompa, oliwa i narzędzia na sprzedaż. Zgł. do filii Dz. Bydg. pod „Beczka.” 15926

Sprzedam
zaraz 1 stóg siana około 60 ctr., pierwszorządna pasza kóni, ul. Toruńska 45, Rentz. 15943

Motorcykl
angielski „Rudge Whittworth” mało używany w wyposażeniu pierwszorzędnym na sprzedaż. Informacje Metelski, Gamma 8, 15920

Sprzedam
większą ilość próżnych puszek do herbaty z liografją (na 2 kg.) Władomir Dworcowa 73a, III ptr. Zawiszyna. 15952

Wysokocielna
krowa 6-letnia, czarnopstrza na sprzedaż. Leśnictwo Stryszek, poczta Brzoza. 29723

Psa (29726)
bardzo czujnego, ostrego, czystego sprzedam. — Śląska 4, I p., Okola.

POSADY WOLNE

Chcesz
otrzymać posadę? Musisz ukończyć kursy fachowo-korespondencyjne profesora Sekulowicza, Warszawa, Żorawia 42e. Kursy wyuczają listownie: buchalterji, rachunkowości kupieckiej, korespondencji handlowej, stenografji, nauki handlu, prawa, kaligrafji, pisania na maszynie, towaroznawstwa, angielskiego, francuskiego, niemieckiego, pisowni oraz gramatyki polskiej. Po ukończeniu świadectwo. Żądajcie prospektów. 26846

Stenografji
polskiej, biurowej, parlamentarnej, niemieckiej, wyuczają listownie, tanio, najdokładniej Instytut Stenograficzny, Warszawa, krusza 26. (23695)

Poszukuje
się od 1-go listopada 29 r. lub później, ewentualnie piarsza conajmniej z roczną praktyką, z poprawnem i ładnem piśmem. Majętność Dębno, poczta Jezioriki Zabartowskie, pow. Wyrzyski. 29532

Nabożeństwo żałobne

za spokój duszy zmarłej tragicznie w Lublinie ś. p.
z Bantle'ów

Bronisławy Świątkowskiej

odbędzie się w kościele Klarysek w czwartek, dnia 31 października o godzinie 8.30 na które zaprasza wszystkich znajomych i przyjaciół

Antoni Świątkowski.

29712

Z powodu likwidacji poleca **najtaniej:**

pasy napędowe wszelkiego rodzaju, płyty uszczelniające i wszelkie gumowe i azbestowe artykuły techniczne, smarownice i t. d.

i uprasza o zażądanie ofert

Ernst Schmidt

fabryka pasów napędowych i skład artykułów technicznych

Bydgoszcz

Telefon 288 Dworcowa 93 Telefon 1616 (29469)

Losy do 1 kl.

20 Loterii Państwowej poleca 28928

Fa. Paweł Kasch kolektura

Gniezno, ul. Tumska 5

Telefon 200

P. K. O. Poznań 207907.

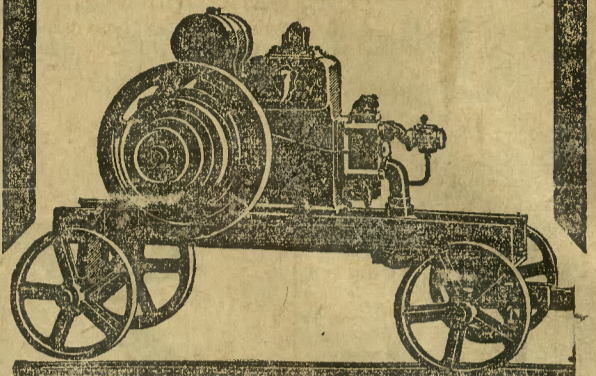
Świeże śledzie

angielskie i szwedzkie 4/5 na funt 29094

Bytlingi i szprotki z własnej wędzarni oraz wszelkie

konserwy rybne poleca po najtańszej cenie dziennej

„Ryba” Bydgoszcz, Kościelna 11 Tel. 1095 i 1695.

Motory Jaehne'go

z kulkowymi łożyskami wału korbowego proste w konstrukcji, długotrwałe i oszczędne

Młocarnie motorowe Jaehne'go

na kompletnych łożyskach kulkowych, lekkie w biegu i niedoścignione w wydajności. 22334

Zwiedzajcie nasz bogato zaopatrzonego skład.

BRACIA RAMME

Bydgoszcz, św. Trójcy 14b, telefon 79

Dnia 28 października 1929 r. zmarł po długich cierpieniach zaopatrzony św. Sakramentami ś. p.

Andrzej Nikel

emeryt kolejowy

przeżywszy lat 61.

W smutku pogrążona

Rodzina.

Pogrzeb z domu żałoby Poniatowskiego 1 na cmentarz na Bielawkach odbędzie się dnia 31 bm. o godzinie 15.30. (29757)

Podziękowanie.

Składam serdeczne Bóg zapłać p. Anoniemu Bogackiemu zamieszkałemu przy ul. Gdańskiej 71a, który mnie biednego robotnika z siedmiorgiem dzieci szczęśliwie wyczył swymi środkami przyrodniczymi to jest ziołami z ciężkiej choroby plus to jest suchot. Pan Bogacki znany jako przyrodnik nieszczerzył dla mnie swego trudu nie tylko leczeniem ale i materialnie pomocą. Jestem dzisiaj zdrow z wdzięcznością do życia i rodzinie, gdzie byłem tak obłożony chorobą że żadnej nadziei nie było o polepszeniu mego zdrowia. (29770)

Franciszek Piskorski

robotnik Wielkopolskiego Karbitu, dolna Smukała Bydgoszcz, dnia 29 października 1929 r.

20. Polska Państwowa Loteria Klasowa

obejmuje 210.000 losów, na które pada 105.000 wygranych i 2 premje, zatem co drugi los wygrywa.

Główna wygrana 750.000 zł.

1 wygrana na 350.000 zł.	1 premja na 250.000 zł.
1 „ „ 150.000 „	1 „ „ 150.000 „
1 „ „ 100.000 „	2 wygrane po 75.000 „
4 wygrane po 80.000 „	2 „ „ 60.000 „
4 „ „ 40.000 „	3 „ „ 50.000 „
8 wygran. „ 25.000 „	14 wygran. „ 20.000 „
i t. d.	i t. d.

Ciągnięcie: 14 i 15 listopada br.

Cena losu: cały 40,— zł., połówka 20,— zł., ćwiartka 10,— zł.

Ogólna suma wygranych wynosi 32 000.000 zł.

Zamówienia listowne uskutecznią się odwrotnie. (28645)

Najstarsza i największa na Pomorzu i w Wielkopolsce Kolektura Loterii Państwowej

M. Rejewska, Bydgoszcz, Dworcowa 17, tel. 27

Wyciąć i przesłać w kopercie

Zamówienie:

Do Kolektury M. Rejewska, Bydgoszcz, Dworcowa 17.

Zamawiam do 20-tej loterii:

losów całych . . . . . po złotych 40.—
połówek . . . . . po złotych 20.—
ćwiartek . . . . . po złotych 10.—

Należytość uiszczę po odbiorze losów blankietem P. K. O. nadesłanym z losa mi.

Imię i nazwisko: .....

Dokładny adres: .....

Nowe siły dla mężczyzny

p zy używaniu YOPUAMIN najlepszego środka wzmacniającego. — 50 porcyj zł. 12.— (28290)

DR. GEBHARD I Ska, GDAŃSK 102.

KUPIĘ WĘDZONE SZYNKI chudą i tłustą słoninę

i proszę o podanie ilości i ceny. (15937)
J. Zdrojewski, Bydgoszcz, Sniadeckich 25
Telefon 716.

Nie mogą się poprostu doczekać,

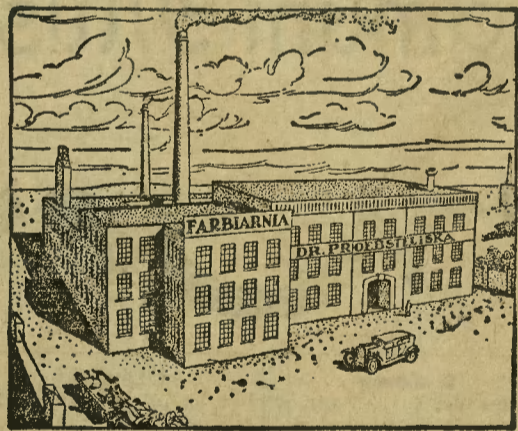
aż podadzą na stół ten znakomity napój i pokój napelni się jego aromatem. Ale kawa powinna być smaczna i zarazem nieszkodliwa dla zdrowia. Obydwe te własności posiada kawa Hag. Bardzo smakuje, gdyż jest mieszanką najlepszych gatunków kawy; zupełnie nie szkodzi zdrowiu, ponieważ nie zawiera kofeiny

KAWA HAG CHRONI

SERCE

29719

Farbowanie i czyszczenie

tylko u

Dr. Proebstel i Ska.

Farbiarnia i Chem. Pralnia

Nowocześnie urządzony zakład zapewnia dobre wykonanie — Filje i Agencje w większych miastach Wielkopolski.

Fabryka Gniezno.

Filje w Bydgoszczy: ul. Dworcowa 67 (26394) i ul. Gdańska 141.

Obszerny lokal w centrum Bydgoszczy, Jagiellońska 22 tuż obok Województwa wprost od właściciela do wynajęcia. 15896

Mechanik z kilkoletnią praktyką tartaczaną i znajomością reparacji maszyn, potrzebny zaraz. Nadleśnictwo Potulice p. Nakło Nóteć. 29722

Przeprowadzki

każdego rodzaju miejscowe i zamiejscowe uskutecznią wozami meblowymi pod gwarancją (17936)
Władysław Poczekaj, dom ekspedycyjny. Pomorska 38. Tel. 65.

Wspaniały towar w

krzewkach owocowych różnego rodzaju krzewy owocowe, krzewy ozdobne, rośliny truskawkowe, szparagów itd. poleca Robert Böhme l. z o. p. Jagiellońska 57 Telefon 42. 29056

Garderobe

damską i dziecięcą szyje gustownie po przystępnych cenach 23028
Kujawska 96 parter lewo, II drzwi.

ODZIEŻ

Najkorzystniejszy zakup płaszczy damskich, męskich, dziecięcych i obuwia w firmie 27606
Jan Heidner Bydgoszcz, Dworcowa 3 OBUWIE

MEBLE

wyścielane najmodniejsze fasony i pokrycia. Specjalny zakład mebli skórzanych. Wyroby tylko najprzedszybiejsze po cenach fabrycz. St. Drzazga ulica Gdańska nr. 63.

Dom

nowy I ptr. cały wolny o 2 mieszkaniach po 3 duże pokoje z kuchnią, z wygodami, stajnią, duże piwnice, ogródek w ruchliwym mieście pow. Pomorza, gimnazjum, szkoły wyższe w miejscu, sprządam lub wydzierżawię. Cena 23 000. Adres wskazuje Dz. Bydg. 29724

Pokój

dotrze umebl. z osobnym wejściem w pobliżu ul. Jackowskiego poszukuję. Oferty do Dzien. Bydg. pod „Osobne wejście”. 29747

Ceny ogłoszeń: 25 gr. za wiersz milimetryowy na stronie 7-lamowej szerokości 38 mm. Za reklamy na stronie przed ogłoszeniami 60 gr., w tekście na drugiej i trzeciej stronie 1,00 zł., na dalszych stronach 85 gr. za milim. i lam., szer. 67 mm. Drobne ogłoszenia słowo tytułowe 25 gr., każde dalsze 15 gr.; dla poszukujących pracy oraz na nekrologi 20% zniżki. Większe ogłoszenia, zamieszczone wśród drobnych 100% drożej jak w zwykłym dziale ogłoszeniowym. Przy powtórzeniu ogłoszenia o tym samym tekście udziela się rabatu. Przy konkursach i dochodzeniach sądowych wszelkie rabaty upadają. — Ogłoszenia zagraniczne 25% dopłaty. — Ogłoszenia skomplikowane oraz z zastrzeżeniem miejsca o 20% drożej. Za terminowe umieszczenie i przepisane miejsce administracja nie odpowiada. — Miejsce płatności: Bydgoszcz. — Konta bankowe: Bank Związku Spółek Zarobkowych, Bank Ludowy, Bank M. Stadthagen. — Konto czekowe: P. K. O. 203713 Poznań.

Wydawca, nakładem i czcionkami: Drukarnia Bydgoska Sp. Akc. w Bydgoszczy. — Za redakcję odpowiedzialny: Stanisław Nowakowski w Bydgoszczy.

